

Arbejdsmarkedet i Ribe Amt
– Udfordringer det næste årti
Baggrundsrapport

Arbejdsmarkedsrådet for Ribe Amt
Arbejdsmarkedet i Ribe Amt
– Udfordringer det næste årti
Baggrundsrapport

Indhold

Side

1. Indledning.....	1
2. Efterspørgslen efter arbejdskraft.....	3
2.1. Udviklingen i efterspørgslen efter arbejdskraft de seneste 10 år.....	3
2.1.1. Væksten i antal arbejdspladser fordelt på hovedsektor.....	6
2.1.2. Væksten i antal arbejdspladser fordelt på brancher.....	7
2.1.3. Udviklingen i antal ansatte i de enkelte kommuner i Ribe Amt.....	9
2.1.4. Fortsat fald i antal virksomheder.....	12
2.1.5. De beskæftigedes uddannelsesbaggrund.....	15
2.1.6. Efterspørgselen efter kompetencer i dag.....	18
2.1.7. De beskæftigedes fordeling på stillingstyper i Ribe Amt.....	19
2.1.8. Aldersfordelingen blandt de beskæftigede i Ribe Amt.....	20
2.2. Virksomhedernes økonomiske udvikling.....	22
2.2.1. Virksomhederne i Ribe Amt er internationale.....	22
2.2.2. Industri.....	24
2.2.3. Bygge og anlæg.....	25
2.2.4. Detailhandel og reparationsvirksomhed.....	27
2.2.5. Forretningsservice, udlejning og ejendomsformidling.....	28
2.2.6. Transportvirksomhed.....	30
2.2.7. Hotel og restauration.....	31
2.2.8. Engroshandel.....	33
2.3. Udvikling i efterspørgslen efter arbejdskraft i de næste 10 år.....	34
3. Udbuddet af arbejdskraft.....	43
3.1. Udbuddet af arbejdskraft de seneste år.....	43
3.1.1. Befolkningsudviklingen.....	43
3.1.2. Udviklingen i arbejdsstyrken de seneste 10 år.....	44
3.2. Udbuddet af arbejdskraft de næste 10 år.....	50
3.2.1. Befolkningsfremskrivning.....	50
3.2.2. Arbejdsstyrkefremskrivning.....	51
4. Ubalancer – ledighed og rekrutteringsproblemer.....	55
4.1. Ubalancer på arbejdsmarkedet i de seneste år.....	55
4.1.1. Udviklingen i ledigheden.....	55
4.1.2. Ændringer i ledigheden de sidste 10 år.....	58
4.2. Ledigheden i dag fordelt på køn, alder og a-kasse.....	60
4.2.1. De lediges fordeling på køn og alder.....	60
4.2.2. De lediges fordeling på a-kasserne.....	61
4.2.3. De lediges fordeling på kommunerne.....	63
4.2.4. Ledighedsperiodens længde.....	63
4.3. Langtidsledige i Ribe Amt.....	64
4.3.1. Langtidsledige som procent af de ledighedsberørte.....	64
4.3.2. Langtidsledighed og alder.....	65
4.3.3. Langtidsledige fordelt på a-kasser.....	66
4.4. Den aktuelle mangel på arbejdskraft i Ribe Amt.....	66
4.4.1. Aktuelle rekrutteringsproblemer.....	66
4.5. Ledighed og mangel på arbejdskraft i fremtiden.....	68

5. Den geografiske mobilitet i regionen	79
5.1. Pendlingsmønstre for Ribe Amt samlet set.....	79
5.1.1. Ribe Amt er et nettoindpendlingsamt	80
5.1.2. Særligt indpendling fra Vejle og Sønderjyllands amter er stor.....	81
5.1.3. Ribe Amt er særligt afhængig af indpendling af KVU'er og LVU'er	82
5.1.4. Særligt offshoreindustrien og LEGO er afhængig af arbejdsstyrkens mobilitet	86
5.2. Arbejdskraftoplande i regionen	88
5.2.1. Hovedparten af kommunerne er nettoudpendlingskommuner.....	88
5.2.2. Mobilitet omkring de primære arbejdskraftcentre i Ribe Amt.....	88
5.2.3. Esbjergs arbejdskraftopland	90
5.2.4. Grindsteds arbejdskraftopland	93
5.2.5. Ribes arbejdskraftopland	95
5.2.6. Vejens arbejdskraftopland	98
5.2.7. Vardes arbejdskraftopland	100
5.2.8. Billunds arbejdskraftopland.....	102
5.2.9. Pendlingsmønstre på tværs af kommunerne – opsummering	105
5.2.10. Statistisk afgrænsning af delarbejdsmarkederne i Ribe Amt.....	107
6. Tendenser til outsourcing i Ribe Amt	115
6.1. Hvilke opgaver?.....	115
6.2. Udviklingen i outsourcingstunge brancher	117
6.3. Implikationer for efterspørgslen efter arbejdskraft i Ribe Amt	120

1. Indledning

Denne rapport beskriver arbejdsmarkedet i Ribe Amt. Rapporten er udarbejdet af Rambøll Management på opdrag fra Arbejdsmarkedsrådet for Ribe Amt.

Formålet med rapporten er at tilvejebringe en dyberegående beskrivelse af det regionale arbejdsmarked, der kan danne grundlag for arbejdsmarkedspolitiske beslutninger i både Arbejdsmarkedsrådet og hos andre aktører inddraget i den regionale arbejdsmarkedspolitik.

Analyserne er foretaget på baggrund af følgende *datakilder*:

- Registerdata fra Danmarks Statistiks Statistikbank
- Specialkørsler på Danmarks Statistiks IDA-database samt Danmarks Statistiks Momsregister
- Fremskrivninger af befolkning, arbejdsstyrke og beskæftigelse ved hjælp af Arbejdsmarkedsstyrelsens RIMO-model 2003 for Ribe Amt
- Seks fokusgrupper med deltagelse af brancherepræsentanter
- Tre interview med udvalgte erhvervschefer
- Diverse andre analyser og undersøgelser.

Rapporten sætter fokus på følgende *temaer*:

- Efterspørgsel efter arbejdskraft – i dag og i fremtiden (kapitel 2)
- Udbuddet af arbejdskraft – i dag og i fremtiden (kapitel 3)
- Ubalancer på arbejdsmarkedet – i dag og i fremtiden (kapitel 4)
- Geografisk mobilitet, herunder pendlingsmønstre og arbejdskraftoplønde (kapitel 5)
- Tendenser til outsourcing (kapitel 6).

Samlet set består *afrapportering* af analysen af arbejdsmarkedet i Ribe Amt af følgende:

- Nærværende baggrundsrapport, der detaljeret beskriver arbejdsmarkedet i Ribe Amt
- En hovedrapport, der beskriver analysens centrale resultater
- Et branchebilag, der indeholder statistiske oplysninger for Ribe Amt som helhed – opdelt på brancher
- Et kommunebilag, der indeholder statistiske oplysninger for hver af amtets 14 kommuner samt amtet og Danmark som helhed.

2. Efterspørgslen efter arbejdskraft

I dette kapitel beskrives efterspørgslen efter arbejdskraft i Ribe Amt, som den ser ud i dag, og som den har udviklet sig i de seneste 10 år. Dernæst præsenteres en vurdering af, hvor arbejdsmarkedet i Ribe Amt bevæger sig hen i de kommende 10 år, og hvilke konsekvenser det vil få for efterspørgslen efter arbejdskraft.

Foruden statistisk materiale fra Danmarks Statistik og RIMO inddrages den konkrete viden, der er blevet indsamlet fra interne eksperter og deltagere i fokusgrupperne, løbende i beskrivelsen af efterspørgslen efter arbejdskraft.

2.1. Udviklingen i efterspørgslen efter arbejdskraft de seneste 10 år

I 2002 var der 119.711 arbejdspladser i Ribe Amt, fordelt på 12.944 virksomheder.

I perioden 1993-2002 steg antallet af arbejdspladser i amtet med 3,7 pct., hvilket skal ses i forhold til en landsdækkende vækst på 6,8 pct.

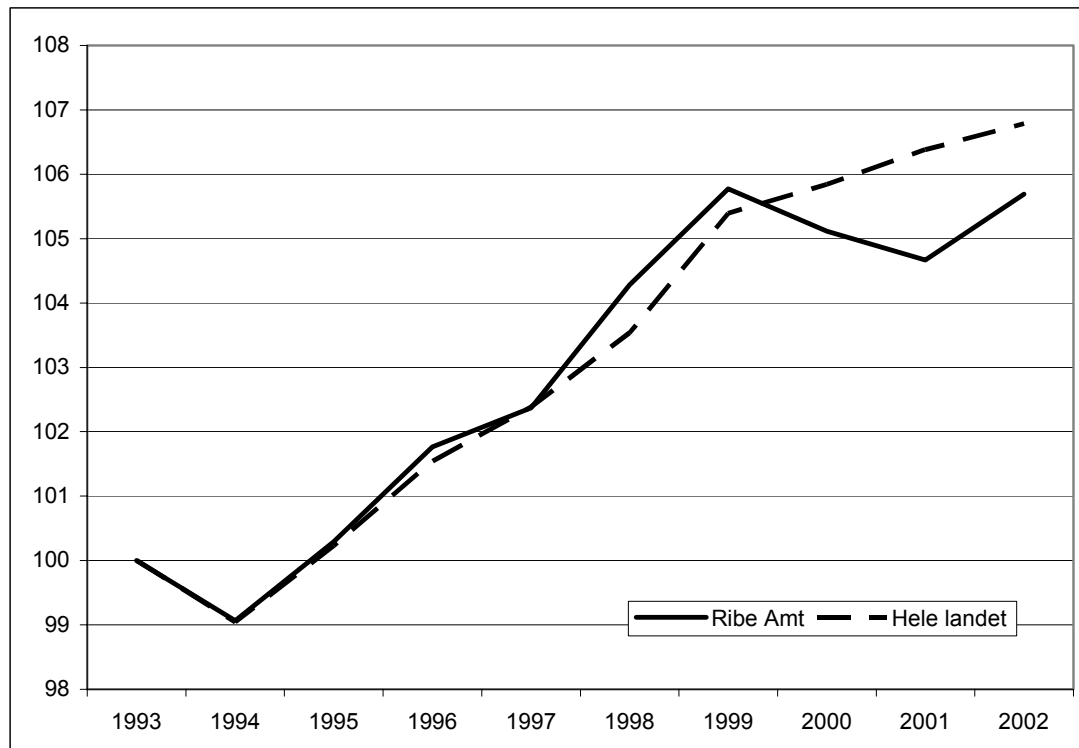
Tablet 2.1: Antallet af arbejdspladser i år 2002 og vækst i antal arbejdspladser i perioden 1993 til og med år 2002, Ribe Amt og hele landet

	Ribe Amt	Hele landet
Antal arbejdspladser i år 2002	119.711	2.774.671
Vækst i perioden 1993 – 2002	3,7%	6,8%

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Pend11).

Som det fremgår af figur 2.1 nedenfor skyldes den lavere vækst i Ribe Amt særligt udviklingen i årene 1999-2001, hvor der skete et fald i beskæftigelsen i amtet, samtidig med at der var fortsat stigning på landsplan. Til gengæld er der igen vækst i antal arbejdspladser i Ribe Amt fra 2001 til 2002, og endda en kraftigere vækst i antal arbejdspladser end for landet som helhed. Men hvor nedgangen i årene 1999-2001 forekom i de fleste brancher, så skyldes væksten fra 2001 til 2002 hovedsageligt en stigning i antal ansatte i de offentlige serviceerhverv, herunder offentlig administration, sundhedsvæsen og sociale institutioner.

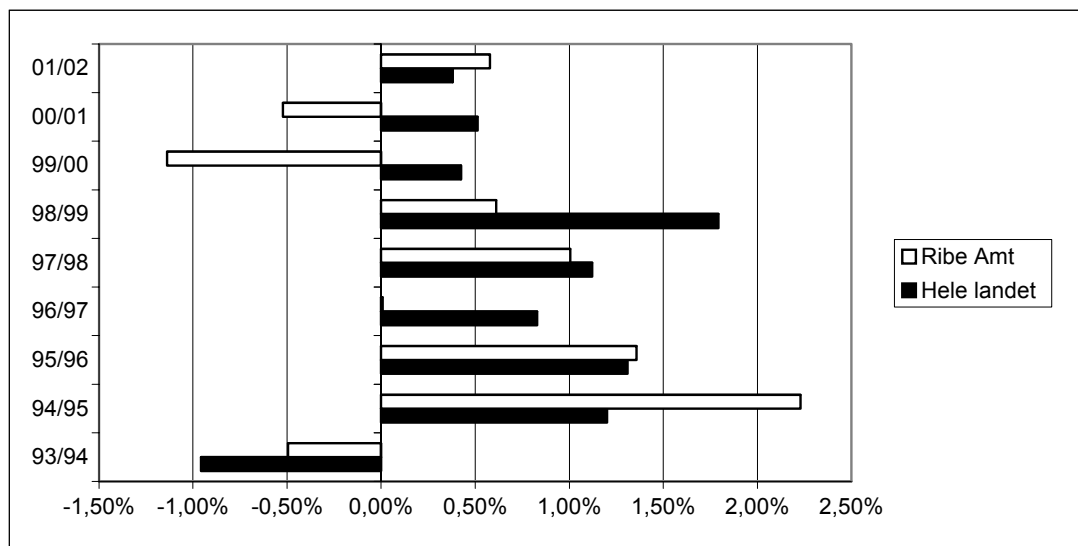
Figur 2.1: Udviklingen i antal arbejdspladser i Ribe Amt og hele landet (1993=100)

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Pend11).

Det er på nuværende tidspunkt for tidligt at sige, hvorvidt den positive udvikling i beskæftigelsen fra 2001 til 2002 (se figur 2.1 og 2.2) er et udtryk for en generel tendens, eller blot en afvigelse fra den tidligere tendens med faldende beskæftigelse. Men da der er tale om en udvikling, der primært er drevet af offentlig vækst, er det mest sandsynligt, at væksten ikke vil fortsætte i samme omfang. Til gengæld kan det se ud til, at faldet i antal arbejdspladser i den private sektor, når der ses bort fra landbrug, skovbrug og fiskeri, viser tendenser til at flade ud.

Figur 2.2: Den årlige vækst i antallet af arbejdspladser i Ribe Amt og hele landet, 1993 til og med år 2002 (pct.)

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Pend11).

Tabel 2.2 identificerer de største virksomheder i Ribe Amt. Nogle af virksomhederne er grundlagt i regionen, mens andre er filialer eller datterselskaber af danske virksomheder med hovedkontor andetsteds i landet. Tilsammen beskæftiger disse virksomheder knap 10 pct. af det samlede antal ansatte i amtet. Der er mange industrivirksomheder på listen, hvilket har betydning for den type arbejdskraft, de efterspørger. Samtidig er det også inden for den produktionstunge del af industrien, at man ofte overvejer mulighederne for at flytte produktionen ud af landet, særligt for at kunne spare på lønomkostningerne. Ingen af deltagerne i de afholdte fokusgrupper har konkrete planer om at flytte dele af produktionen ud af regionen, men der er enighed om, at det er overvejelser, man løbende er nødt til at gøre sig. I den nuværende situation med en svag dollarkurs vil gevinsterne ved udflytning af arbejdspladser være desto større, og overvejelserne omkring det vil derfor også fylde mere i virksomhedernes strategiske overvejelser, hvilket der også refereres til i medierne¹. Hvis sådanne overvejelser fører til konkrete udflytninger, vil det naturligvis få konsekvenser for efterspørgslen efter arbejdskraft i regionen, og da særligt efterspørgslen efter industriarbejdskraft.

Et andet væsentligt træk ved erhvervslivet i Ribe Amt er Esbjerg Havn, der ud over at være en af Nordeuropas største havne, også er et vigtigt knudepunkt for offshoreindustrien. Dette har givet et aktivt erhvervsliv på og omkring havnen, og særligt udviklingen i offshoreindustrien vil få betydning for den videre udvikling i efterspørgslen efter arbejdskraft i området. Det skal dog i den sammenhæng nævnes, at netop offshoreindustrien er meget afhængig af de internationale konjunkturer.

Samtidig er der flere innovative planer for en videreudvikling af Esbjerg Havn på tale i øjeblikket, blandt andet mulighederne for at oprette faciliteter for ophugning af udtjente boreplatforme og for at bygge et større hotel- og konferencecenter på havneområdet. Hvorvidt disse planer bliver realiseret eller ej, vil også få indflydelse på efterspørgslen efter arbejdskraft i Esbjerg-området.

¹ Se eksempelvis Børsens forside den 11. november 2003 og den 10. marts 2004.

Tabel 2.2: De tolv største private virksomheder i Ribe Amt målt ved antallet af ansatte, 2003

Virksomhed	Beliggenhed	Antal beskæftigede
LEGO System A/S	Billund	3454
NCC Roads A/S	Vejen	1389
A/S Vestfrost	Esbjerg Ø	978
HTH Køkkener A/S	Ølgod	823
Danisco Cultor Denmark Grindsted	Grindsted	800
DFDS Roland Munch A/S	Esbjerg	725
Danish Crown A.m.b.A.	Esbjerg	630
Betonelement A/S	Esbjerg Ø	650
Astralis A/S	Føvling	640
A/S Arovit Petfood	Esbjerg N	607
Modulex A/S	Billund	550
Mærsk Olie og Gas	Esbjerg	Over 500*

Kilde: Købmandsstandens OplysningsBureau.

* Ikke muligt at få oplyst det præcise antal ansatte.

2.1.1. Væksten i antal arbejdspladser fordelt på hovedsektor

Overordnet er arbejdsmarkedsstrukturen i Ribe Amt kendetegnet ved en større andel arbejdspladser inden for landbrug, skovbrug og fiskeri samt inden for industrien end landet som helhed. Dette fremgår af tabel 2.3, der fordeler arbejdspladserne i amtet og på landsplan i de primære², sekundære³ og tertiære⁴ erhverv.

Tabel 2.3: Den årlige vækst i antal arbejdspladser i Ribe Amt og hele landet fordelt på primære, sekundære og tertiære erhverv, 1993/2002 og år 2002

	Ribe Amt		Hele landet	
	Vækst 93/02	Andel 02	Vækst 93/02	Andel 02
Primære erhverv	-29,1%	5,9%	-27,3%	3,6%
Sekundære erhverv	2,9%	31,5%	0%	23,2%
Tertiære erhverv, heraf	9,5%	62,3%	12,3%	72,7%
– privat service	9,4%	31,4%	15,9%	37,6%
– off. service	8,1%	30,9%	7,6%	35,1%

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Pend11).

En stor del af den relativt svage vækst i antal arbejdspladser i Ribe Amt i perioden kan således forklares på baggrund af et fortsat stærkt fald i antal arbejdspladser i de primære erhverv, kombineret med en kun svag stigning i antal arbejdspladser i de sekundære erhverv. Når en relativt større andel af amtets arbejdspladser ligger inden for de primære og sekundære erhverv, påvirkes udviklingen i beskæftigelsen naturligvis særligt af udviklingen i disse erhverv.

² Primære erhverv omfatter i denne rapport landbrug, skovbrug og fiskeri m.m.

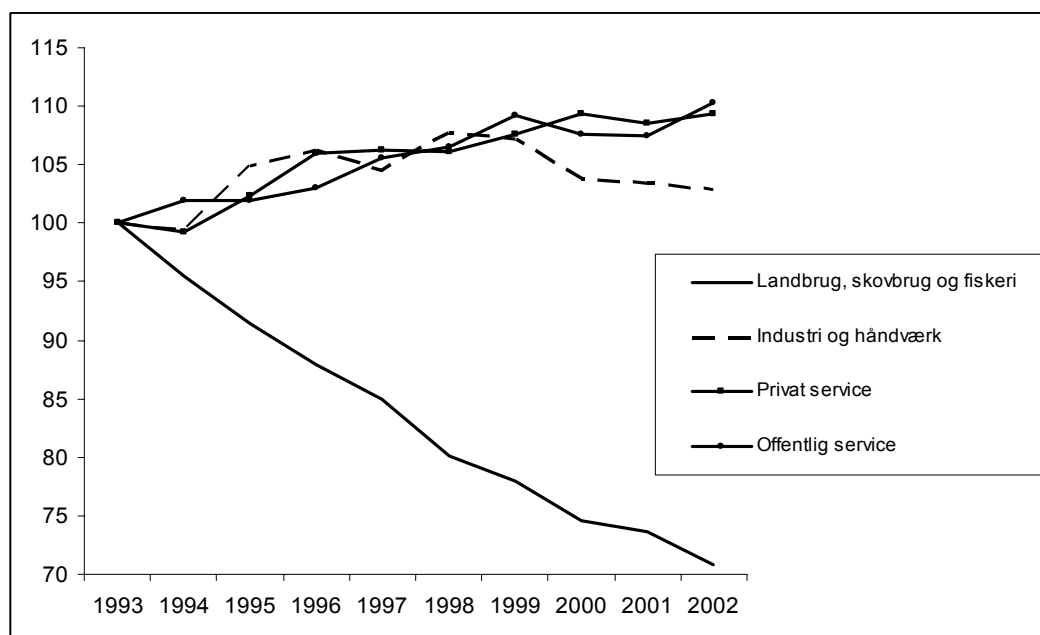
³ Sekundære erhverv består af industrierhvervene samt råstofudvinding og håndværk.

⁴ Tertiære erhverv, også omtalt som serviceerhvervene, omfatter de øvrige sektorer i branchebilagene.

Når der alligevel kan registreres en vækst i antal arbejdspladser i Ribe Amt i perioden, skyldes dette først og fremmest væksten i de tertiære erhverv, der samlet set har været på 9,5 pct. Dog er det værd at notere sig, at væksten inden for de private serviceerhverv har været lavere end for landet som helhed. Dette skal ses i sammenhæng med, at beskæftigelsesgraden inden for private serviceerhverv som udgangspunkt er lavere i amtet end på landsplan. Kombinationen af en lavere beskæftigelsesgrad og en lavere vækst betyder, at der løbende bliver relativt færre ansatte i de private serviceerhverv i Ribe Amt, sammenlignet med landsgennemsnittet.

Figur 2.3 viser, hvorledes fordelingen af arbejdskraften er blevet kraftigt forskudt imellem hovedsektorerne i de forgangne 10 år, med et kraftigt fald i beskæftigelsen inden for landbrug, skovbrug og fiskeri og en svag stigning inden for industrierhvervene. Til gengæld er beskæftigelsen steget inden for de private og offentlige serviceerhverv.

Figur 2.3: Udviklingen i antallet af ansatte i Ribe Amt fordelt på hovedsektorer 1993-2002. Indeks 1993=100

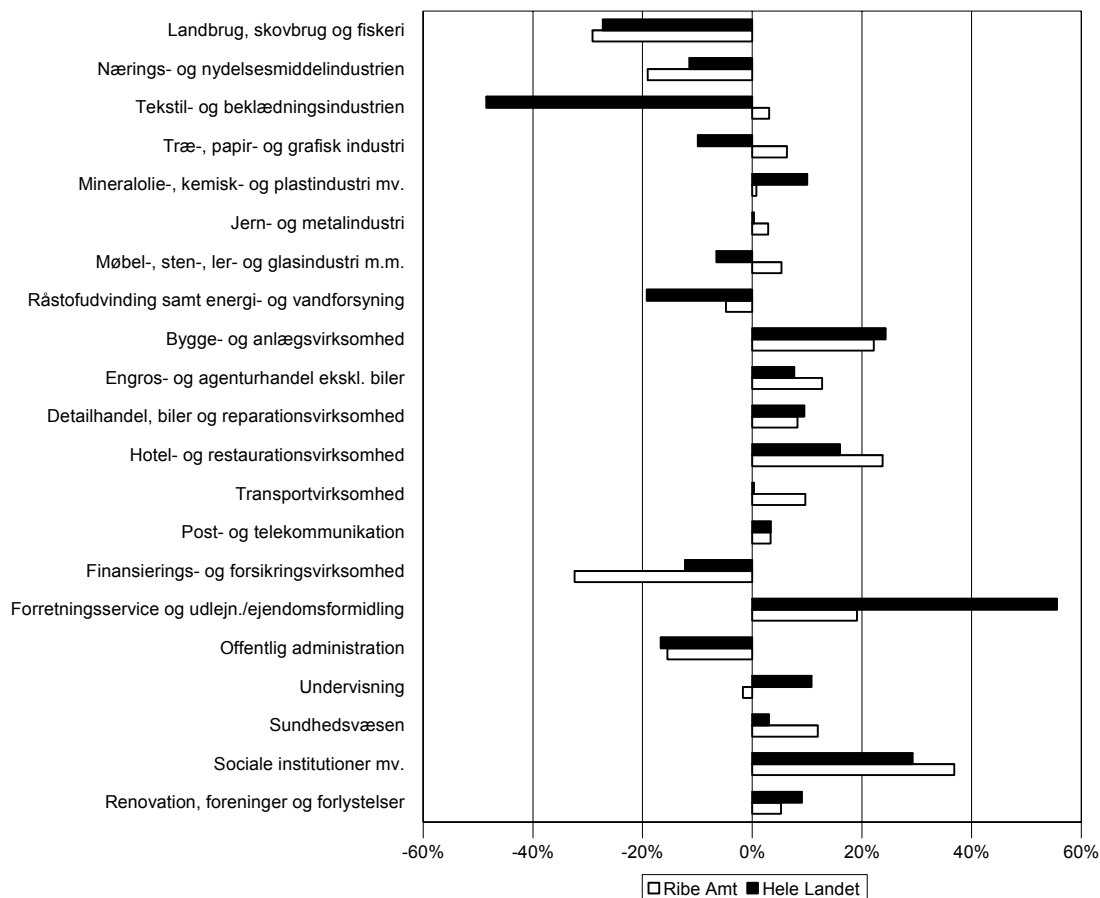

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Pend11).

2.1.2. Væksten i antal arbejdspladser fordelt på brancher

Foruden den overordnede udvikling i sektorerne er det værd at kigge nærmere på forholdene i de enkelte brancher. Tallene for hver enkelt branche uddybes i de vedlagte branchebilag, mens der i dette afsnit vil blive lagt vægt på at skitsere de overordnede forskelle brancherne imellem og forskelle imellem udviklingen på landsplan og i Ribe Amt.

Figur 2.4: Væksten i antallet af arbejdspladser i Ribe Amt og hele landet inden for de enkelte brancher, 1993 til 2002 (pct.)

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Pend11).

Den relativt beskedne vækst i industri- og håndværkerhvervene i amtet (2,9 pct. i perioden 1993-2002) dækker over store forskelle mellem de enkelte brancher inden for området. Således er det kun bygge- og anlægsbranchen, der har oplevet en markant vækst (22,1 pct.) i antal ansatte i perioden, lidt lavere end væksten i hele landet (24,3 pct.). Den lokale vækst i branchen kan blandt andet henføres til oprydningssarbejdet efter stormen i december 1999 samt flere store byggeprojekter i amtet, herunder udvidelsen af Billund Lufthavn, og flere større vejprojekter.

Hvad angår industrierhvervene er det mest interessante, at samtlige brancher har haft en mere positiv udvikling i perioden 1993-2002 end man har set i landet som helhed. I de brancher, hvor beskæftigelsen er faldet, har dette fald været mindre end på landsplan, og i de brancher, hvor beskæftigelsen er steget svagt (som f.eks. jern- og metalindustrien), er denne stigning større end på landsplan. Der er dog to undtagelser. For det første nærings- og nydelsesmiddelindustrien, der har oplevet et fald i beskæftigelsen på 19,1 pct. i amtet, mod en nedgang på 11,5 pct. på landsplan. For det andet mineralolie-, kemisk- og plastindustri, hvor beskæftigelsen i Ribe Amt stort set er stagneret (+0,8 pct. i beskæftigelsen), hvorimod der på landsplan er sket en tilvækst i beskæftigelsen i branchen på 10 pct. Modsat er antal ansatte i møbel-, sten-, ler- og glasindustrien og anden industri steget med 5,3 pct. i Ribe Amt, mod et fald på 5,5 pct. på landsplan. Da LEGO står for en stor del af beskæftigelsen inden for denne sektor i amtet, skyldes denne relative stabilitet udviklingen i LEGO, hvorfor den kommende

udvikling i denne virksomhed også må antages at få stor betydning for den videre udvikling inden for branchen i amtet.

Et andet vigtigt beskæftigelsesområde i Ribe Amt er offshoresektoren og de deraf afledte arbejdspladser hos underleverandører og andre. Ifølge Center for Maritim og Regional Historie⁵ bidrager offshoresektoren med cirka 3.500 fuldtidsarbejdspladser i amtet i 1999/2000, inklusive ansatte hos underleverandører og operatører. Samtidig skaber industrien en årlig omsætning i regionen på cirka 4,5 mia. kroner, sammenlignet med en turismegenereret omsætning i amtet på cirka 2,3 mia. kroner, ifølge samme kilde.

På transportområdet skiller udviklingen i Ribe Amt sig også positivt ud fra resten af landet. Der er således en vækst i antal arbejdspladser i branchen på hele 9,7 pct. fra 1993 til 2002, mod kun 0,3 pct. på landsplan. Samtidig er der sket en kraftig udvikling i retning af flere mellemstore virksomheder i amtet og et markant fald i antal mindre virksomheder. Denne udvikling er også markant større end i resten af landet. Transportvirksomhederne i Ribe Amt ser altså ud til at samles i virksomheder med mellem 10 og 50 ansatte, og disse virksomheder formår at skabe bedre vækst end i resten af landet. Dette trods meget hård konkurrence i branchen i de senere år, ifølge deltagerne i fokusgrupperne.

Som tidligere nævnt er væksten i de private serviceerhverv mindre i Ribe Amt end på landsplan. Her er det særligt finans- og forsikringsvirksomhederne, der har oplevet et markant større fald i beskæftigelsen i amtet end i landet som helhed. Antal arbejdspladser er således faldet med 18,5 pct., mod blot 2,6 pct. på landsplan i perioden 1995 til 2002. I samme periode har forretningsservice oplevet en tilvækst i antal arbejdspladser i amtet på "kun" 12,9 pct., mod hele 42,6 pct. på landsbasis. I forbindelse med de afholdte fokusgrupper gav repræsentanter for finans- og forsikringsvirksomheder samt virksomheder inden for forretningsservice udtryk for, at denne udvikling skyldes konsolidering i branchen, kombineret med at kunderne efterspørger en højere grad af ekspertise, der ikke kan leveres i de lokale filialer og afdelinger. Samlet set medfører dette, at arbejdspladserne flyttes til større enheder i de store danske byer, hvor medarbejdernes kompetencer specialiseres og arbejdskraften udnyttes mere effektivt. Som eksempel kan nævnes Deloitte, der har samlet deres aktiviteter i Ribe Amt i Esbjerg, og som samtidig trækker på specialister fra de større kontorer i Århus og København for at dække kompetencer, der ikke kan udnyttes optimalt lokalt.

For så vidt angår offentlige arbejdspladser har væksten i amtet været en smule højere end landsgennemsnittet i perioden 1993 til 2002, hvilket udelukkende skyldes en markant større stigning i beskæftigelsen inden for sundhedsområdet end i landet som helhed. Dette skal dog ses i forhold til, at andelen af beskæftigede inden for sundhedsvæsenet fortsat er lavere end i landet som helhed. Modsat er beskæftigelsen inden for undervisningsområdet stagneret i Ribe Amt i perioden 1995 til 2002, hvorimod der på landsplan er sket en tilvækst i antal arbejdspladser inden for undervisning på ca. 8,5 pct.

2.1.3. Udviklingen i antal ansatte i de enkelte kommuner i Ribe Amt

Som det kan ses af figur 2.5, er væksten i antal arbejdspladser i perioden 1993 til 2002 meget ulige fordelt imellem de enkelte kommuner i amtet.

Billund og Blåvandshuk kommuner har haft den decideret største tilvækst i antal arbejdspladser med henholdsvis 13,9 pct. og 30,8 pct. i vækst. I absolutte tal har Billund dog haft den langt største til-

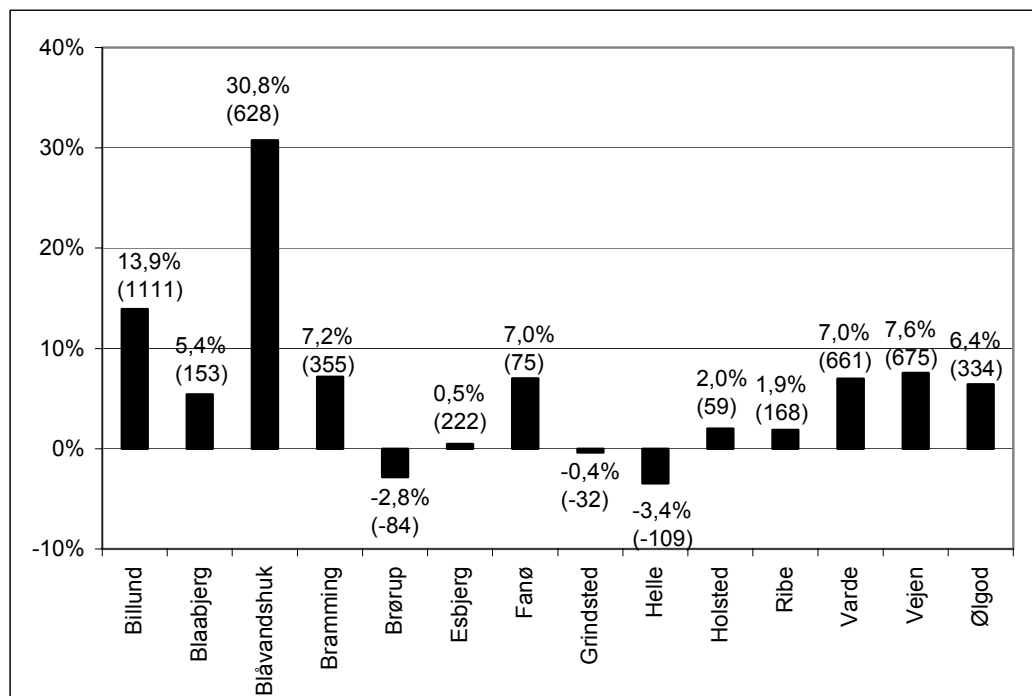
⁵ *Afledt effekt i Esbjerg Kommune og Ribe Amt af offshoreaktiviteterne på Nordsøen*, Fiskeri- og Søfartsmuseet i Esbjerg/Center for Maritim og Regional Historie, januar 2002.

vækst i antal arbejdspladser, nemlig 1111, mens der i Blåvandshuk er tale om 628 nye arbejdspladser i perioden.

I kommunerne Varde og Vejen er der i 2002 over 600 flere arbejdspladser end 10 år tidligere, mens der i Ølgod og Bramming har været en tilvækst på over 300 arbejdspladser. Dette svarer til vækstrater på mellem 6,4 og 7,6 pct. i disse kommuner. Fanø Kommune har oplevet en vækst i samme størrelsesorden (7 pct.), men dette dækker over et noget mindre reelt tal.

Modsat har Brørup, Grindsted og Helle kommuner oplevet nedgang i antal arbejdspladser i kommunerne. Helle Kommune har mistet flest arbejdspladser, både i procenter og i absolutte tal, med en nedgang på 3,4 pct. og 109 færre arbejdspladser end i 1993.

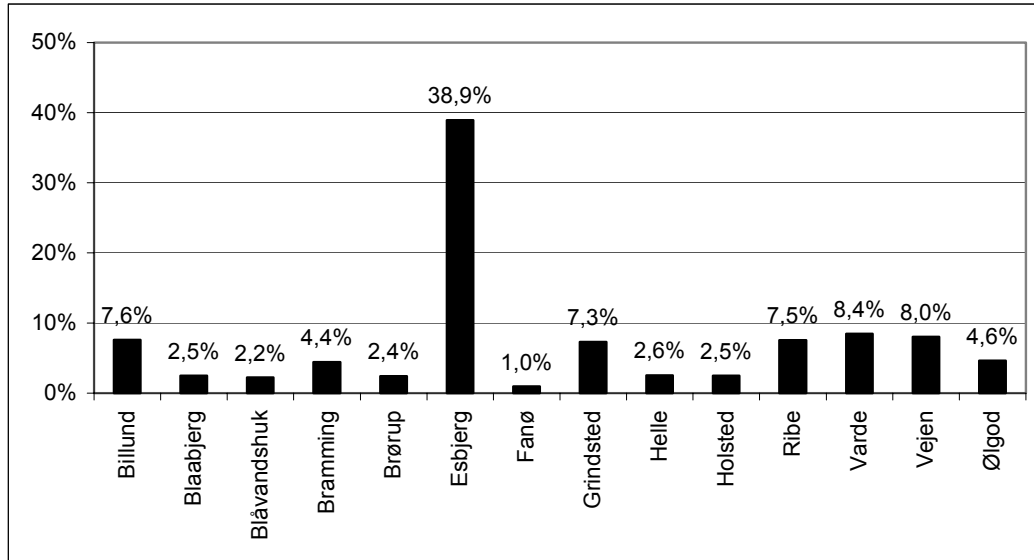
Figur 2.5: Væksten i antallet arbejdspladser opdelt på kommuner i Ribe Amt, 1993 – 2002 (pct.)

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Pend11).

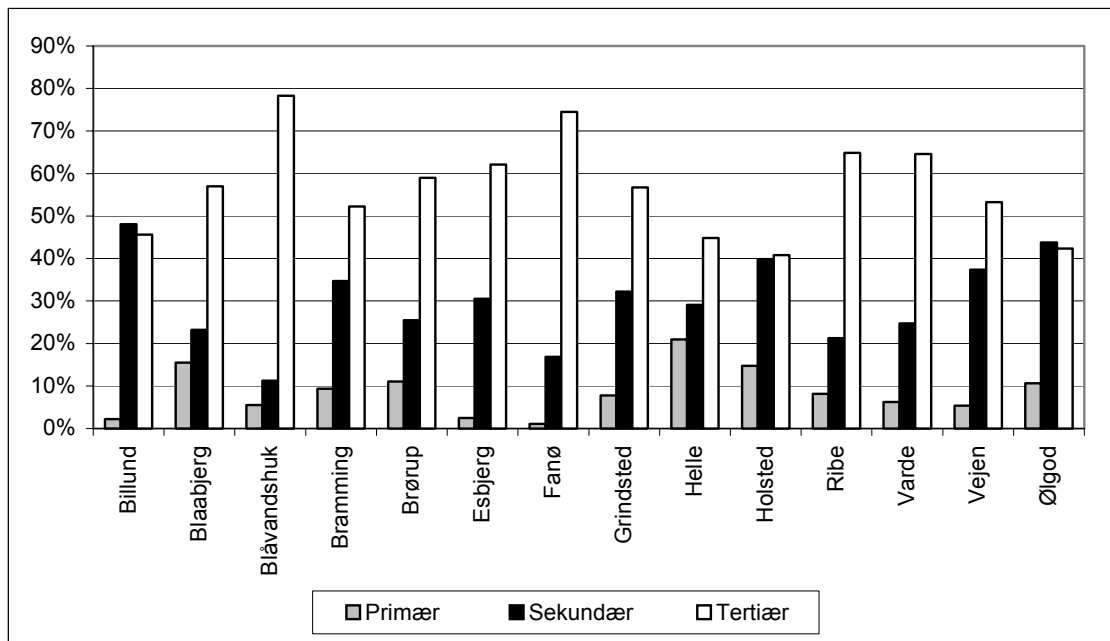
I amtets største kommune, Esbjerg, er der til gengæld kun registreret en vækst på 0,5 pct. arbejdspladser over hele den 10-årige periode, svarende til 222 arbejdspladser. Dette skal ses i forhold til, at der i kommunen er godt 45.000 arbejdspladser, hvilket svarer til knap 40 pct. af det samlede antal arbejdspladser i amtet. Den procentvise fordeling af amtets arbejdspladser på samtlige kommuner fremgår af figur 2.6 nedenfor.

Figur 2.6: Arbejdspladser i Ribe fordelt på kommuner, år 2002 (andel)

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Pend11).

Figur 2.7: Antallet af arbejdspladser fordelt på primære, sekundære og tertiære erhverv, særskilt for de enkelte kommuner i Ribe Amt år 2002 (pct.)

Kilde: Danmarks Statistik (Pend11).

Af figur 2.7 ovenfor fremgår det, at erhvervsstrukturen i de enkelte kommuner er ganske forskellig. Analyserer man tallene i sammenhæng med væksten i antal arbejdspladser i de seneste 10 år, danner der sig dog et billede af, at kommuner med en stor andel af arbejdspladserne i den primære sektor overordnet har haft en begrænset vækst i antal arbejdspladser. Dette er ganske naturligt i forlængelse af den negative udvikling inden for denne sektor i de forgangne 10 år. Til sammenligning har vækstkommunerne en relativt lavere andel af arbejdspladser inden for den primære sektor. I stedet

finder man en meget høj andel af arbejdspladserne inden for serviceerhvervene i Blåvandshuk og Fanø kommuner, ganske givet på grund af de mange turistaktiviteter. I Billund Kommune er der til gengæld en noget mere ligelig fordeling imellem industri- og håndværksvirksomheder og serviceerhverv. Dette skyldes naturligvis kombinationen af mange industriarbejdspladser hos LEGO og mange servicearbejdspladser med tilknytning til Billund Lufthavn.

2.1.4. Fortsat fald i antal virksomheder

Overordnet har 80 pct. af virksomhederne i Ribe Amt færre end 10 ansatte, og hele 2/3 af virksomhederne i Ribe Amt har fem ansatte eller mindre. Blot 3 pct. af virksomhederne i amtet beskæftiger 50 ansatte eller flere.

Samlet set er antallet af virksomheder faldet med 13,1 pct. i Ribe Amt, sammenlignet med 5,6 pct. på landsbasis fra 1992 til 2001. Det relativt store fald i antal virksomheder dækker over et større fald i antal mindre virksomheder end på landsplan. Årsagen til dette skal findes i den generelle nedgang inden for landbrug, skovbrug og fiskeri, der er præget af mange små virksomheder. Derfor vil der forsvinde relativt flere små arbejdspladser i en region som Ribe, der har en større andel af arbejdspladser inden for den primære sektor.

De små virksomheder inden for landbrug, skovbrug og fiskeri udgør i 2001 stadig ca. 30 pct. af det samlede antal virksomheder i amtet med under 10 ansatte. Hvis tilbagegangen i den primære sektor fortsætter, kan derfor forventes, at der også vil blive færre små arbejdspladser i amtet i fremtiden.

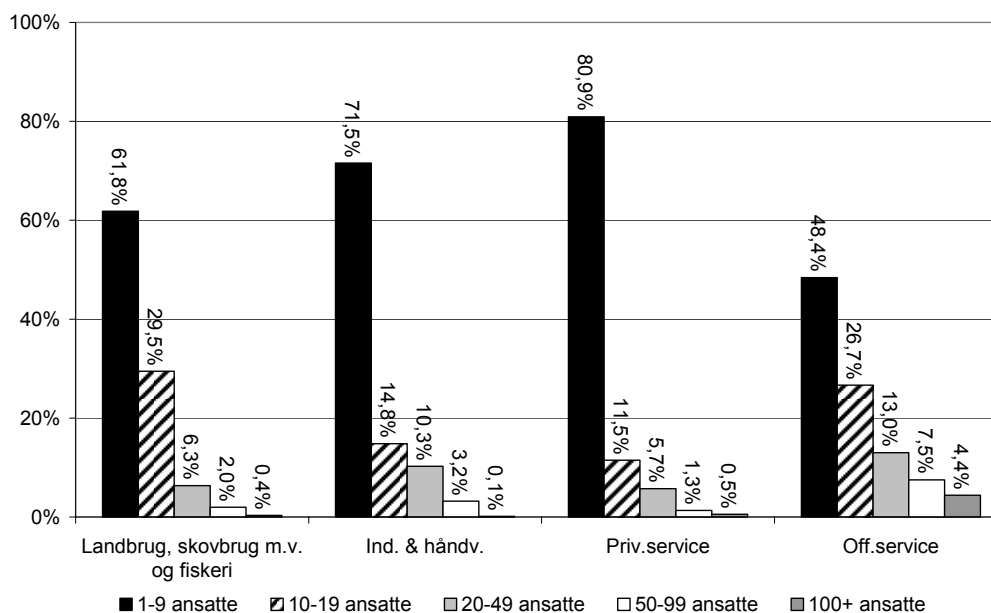
Tabel 2.4: Udviklingen i antallet af virksomheder sammenholdt med antal ansatte i Ribe Amt og hele landet, 1992 og 2001

Beskæftigede	Ribe Amt			Hele landet	
	Antal 2001	Andel 2001	Vækst 92/01	Andel 2001	Vækst 92/01
1-9	10.396	80,0%	-15,6%	81,4%	-7,7%
10-19	1.443	11,1%	1,3%	9,8%	0,9%
20-49	752	5,8%	1,0%	5,7%	0,8%
50-99	246	1,9%	0,0%	1,9%	0,2%
100+	157	1,2%	0,1%	1,2%	0,2%
I alt	12.994	100,0%	-13,1%	100,0%	-5,6%

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Erh16).

Som det ser ud i 2001, ligner fordelingen i virksomhedernes størrelse i amtet dog fordelingen på landsplan. Der er lidt flere arbejdspladser med mellem 10 og 50 ansatte end på landsplan, og der har endog været en lidt større vækst i antallet af virksomheder af denne størrelse i amtet. Overordnet set kunne der være tale om en tendens hen imod flere mellemstore virksomheder, men foreløbigt er afvigelserne fra landsgennemsnittet relativt små.

Figur 2.8: Antallet af virksomheder i Ribe Amt fordelt efter virksomhedsstørrelse og hovederhverv, 2001

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Erh16).

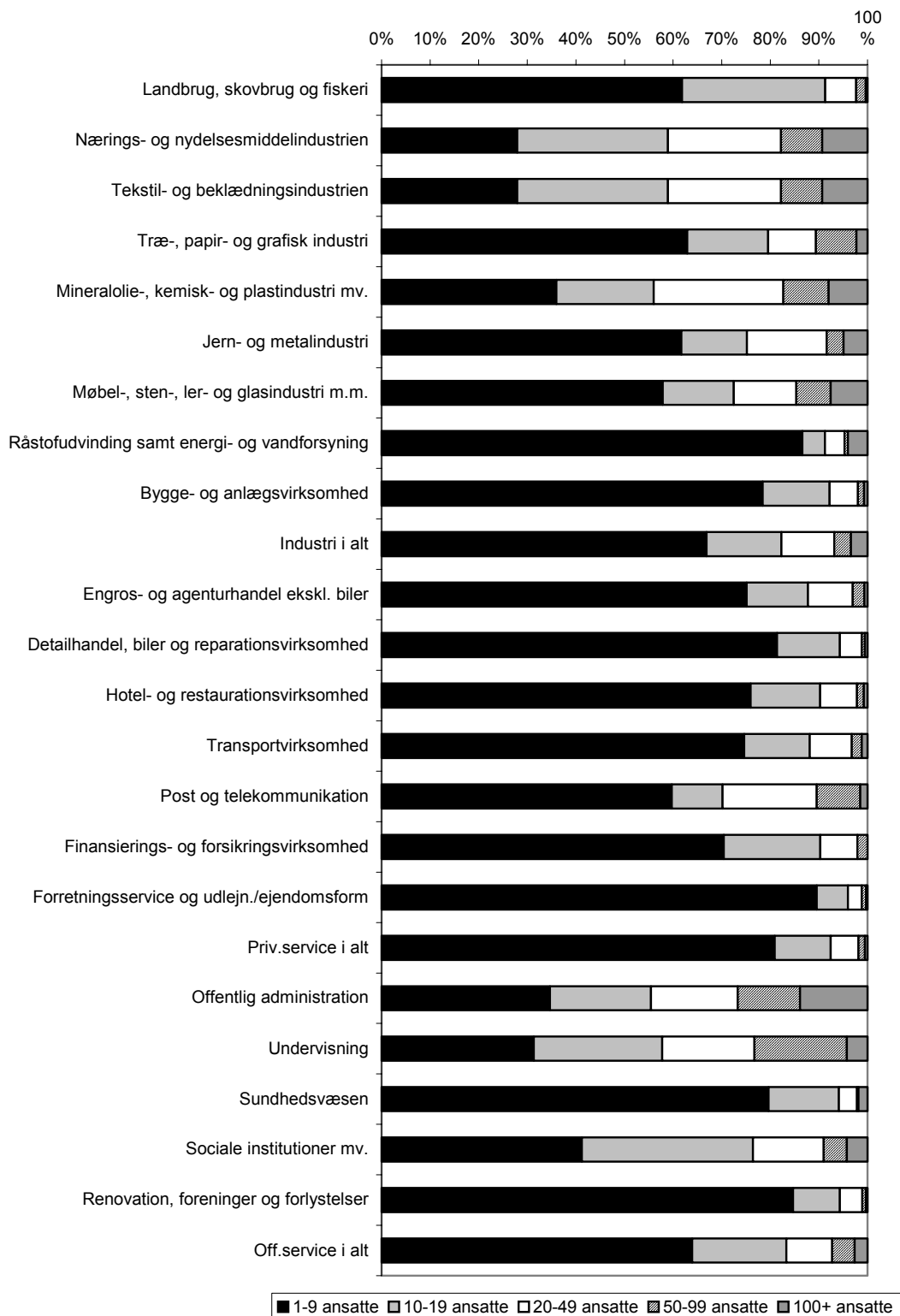
Det markante fald i antallet af mindre virksomheder inden for de primære erhverv afspejles i figuren ovenfor, hvor der i 2001 var flest små virksomheder inden for de sekundære erhverv og inden for private serviceerhverv. Samtidig er andelen af mellemstore virksomheder inden for de primære erhverv steget markant. En stor del af forklaringen er det store fald i antallet af små virksomheder inden for den primære sektor, der naturligt medfører, at de mellemstore virksomheders andel i det totale antal virksomheder stiger.

Der er fortsat mange små virksomheder i amtet både inden for industri- og håndværkererhvervene og inden for de private serviceerhverv. Til gengæld er der en større andel af store arbejdspladser med over 50 ansatte inden for de offentlige serviceerhverv i forhold til i de andre sektorer.

Fordelt på de enkelte brancher finder man den største andel af større virksomheder (med over 100 ansatte) inden for offentlig administration (13,9 pct.), nærings- og nydelsesmiddelindustrien (9,3 pct.), tekstil- og beklædningsindustrien (9,3 pct.), mineralolie- kemisk- og plastindustrien (8,0 pct.). Inden for undervisning er det desuden hele 19 pct. af arbejdspladserne, der beskæftiger mellem 50 og 100 medarbejdere.

Modsat er der flest virksomheder med under 10 ansatte inden for forretningsservice (89,6 pct.), råstofudvinding samt energi- og vandforsyning (86,6 pct.), renovation, foreninger og forlystelser (84,7 pct.), detailhandel (81,4 pct.), sundhedsvæsenet (79,5 pct.) og bygge- og anlægsbranchen (78,5 pct.).

Figur 2.9: Virksomhederne i Ribe Amt fordelt efter størrelse inden for de enkelte brancher, 2001

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Erh16).

2.1.5. De beskæftigedes uddannelsesbaggrund

I tabel 2.5 nedenfor sammenlignes uddannelsesniveaet blandt de beskæftigede, der har bopæl⁶ i Ribe Amt, med uddannelsesniveaet i hele landet. En væsentlig forskel er andelen af beskæftigede med en lang videregående uddannelse. Blot 2,6 pct. af de beskæftigede, der er bosat i amtet, har en lang videregående uddannelse, mod 5,9 pct. på landsplan. Samtidig har væksten i antal beskæftigede med en lang videregående uddannelse været markant lavere i Ribe Amt (15,9 pct.) end i landet som helhed (47,3 pct.). Der er altså fortsat en fare for, at amtet sakker længere bagud, hvad angår andelen af ansatte med en lang videregående uddannelse. Særligt inden for de private serviceerhverv er der en frygt for, at det vil blive svært at tiltrække den nødvendige højtuddannede arbejdskraft til amtet i fremtiden, hvilket vil kunne hæmme væksten for denne type virksomheder i fremtiden.

Tabel 2.5: Beskæftigede (-66 år) med bopæl i Ribe Amt og i hele landet opdelt på uddannelse

	Ribe Amt			Hele landet	
	Antal 02	Andel 02	Vækst 93/02	Andel 02	Vækst 93/02
Ikke kompetencegivende	43.866	38,3%	-12,8%	36,3%	-7,8%
Erhvervsfaglige udd.	46.132	40,3%	13,0%	37,4%	10,4%
Korte videreg. udd.	4.851	4,2%	21,9%	4,4%	23,4%
Mellemlange videreg. udd.	14.336	12,5%	26,0%	14,1%	32,9%
Lange videreg. udd.	2.995	2,6%	15,9%	5,9%	47,3%
I alt	114.501	100,0%	2,8%	100,0%	7,1%

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ras4).

Ikke kompetencegivende: Grundskole, gymnasiale og erhvervsgymnasiale udd.

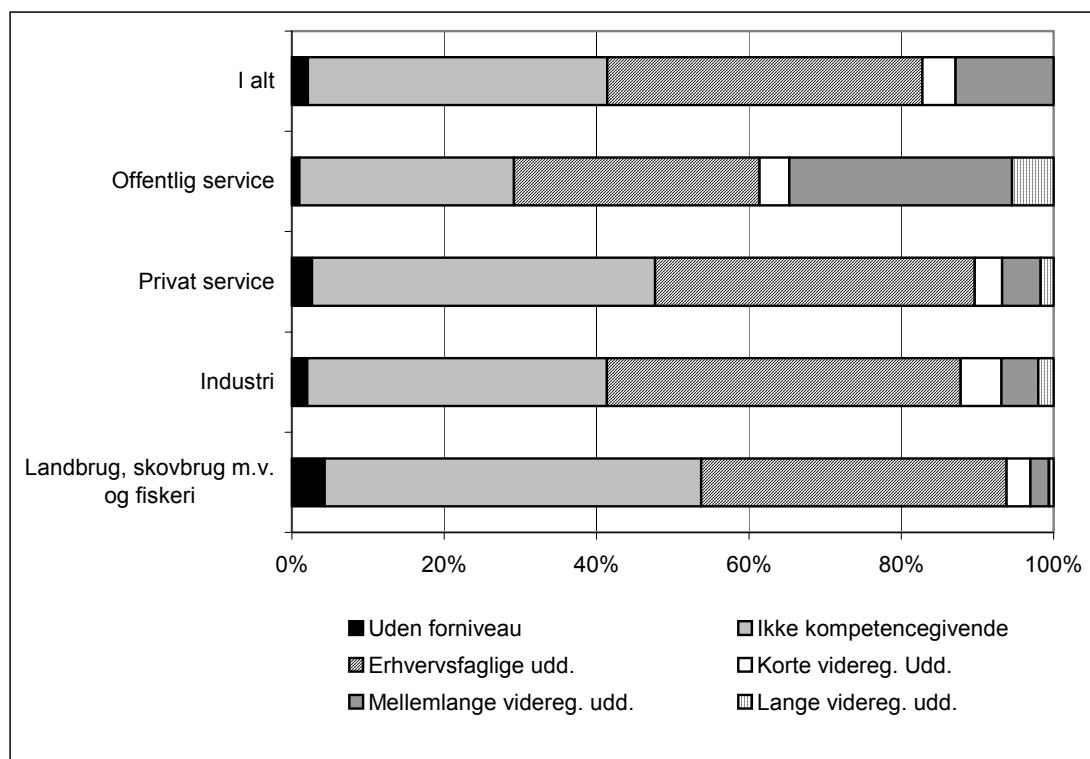
Modsat har Ribe Amt – set i forhold til resten af landet – en højere andel beskæftigede uden anden uddannelse end grundskolen. Samtidig falder andelen af beskæftigede i denne gruppe hurtigere i Ribe Amt end i resten af landet, hvorfor man er kommet noget nærmere landsgennemsnittet i perioden fra 1993 til 2002. Dette skal ses i forhold til, at andelen af medarbejdere uden en kompetencegivende uddannelse generelt er højere blandt de ældre medarbejdere, og at det store fald i denne kategori derfor vil dække over en relativt høj andel af personer, der går på efterløn og pension.

Ellers er der en noget større andel af de beskæftigede, der har en erhvervsfaglig uddannelse i Ribe Amt, og deres antal er også vokset relativt mere end på landsbasis i de forgangne 10 år. Dette tyder på, at de erhvervsrettede uddannelser også efterspørges på arbejdsmarkedet i amtet.

Fordelingen af de ansatte i forhold til uddannelsesmæssig baggrund varierer i forhold til erhvervssektorer, som det fremgår af figur 2.10 nedenfor. Andelen af ansatte uden en kompetencegivende uddannelse er således klart størst inden for landbrug, skovbrug og fiskeri. Modsat er det kun 6,1 pct. af de ansatte inden for disse erhverv, der har en videregående uddannelse.

⁶ På grund af opgørelserne i Danmarks Statistik er det ikke muligt at se på uddannelsesniveau for de beskæftigede i amtet, men blot de beskæftigede med bopæl i amtet. Der er således ikke taget højde for ind- og udpendlere i dette afsnit. Til gengæld behandles dette emne særskilt i kapitel 4.

Figur 2.10: Uddannelsesstrukturen blandt de beskæftigede (-66 år) med bopæl i Ribe Amt inden for de enkelte erhvervssektorer (2002)

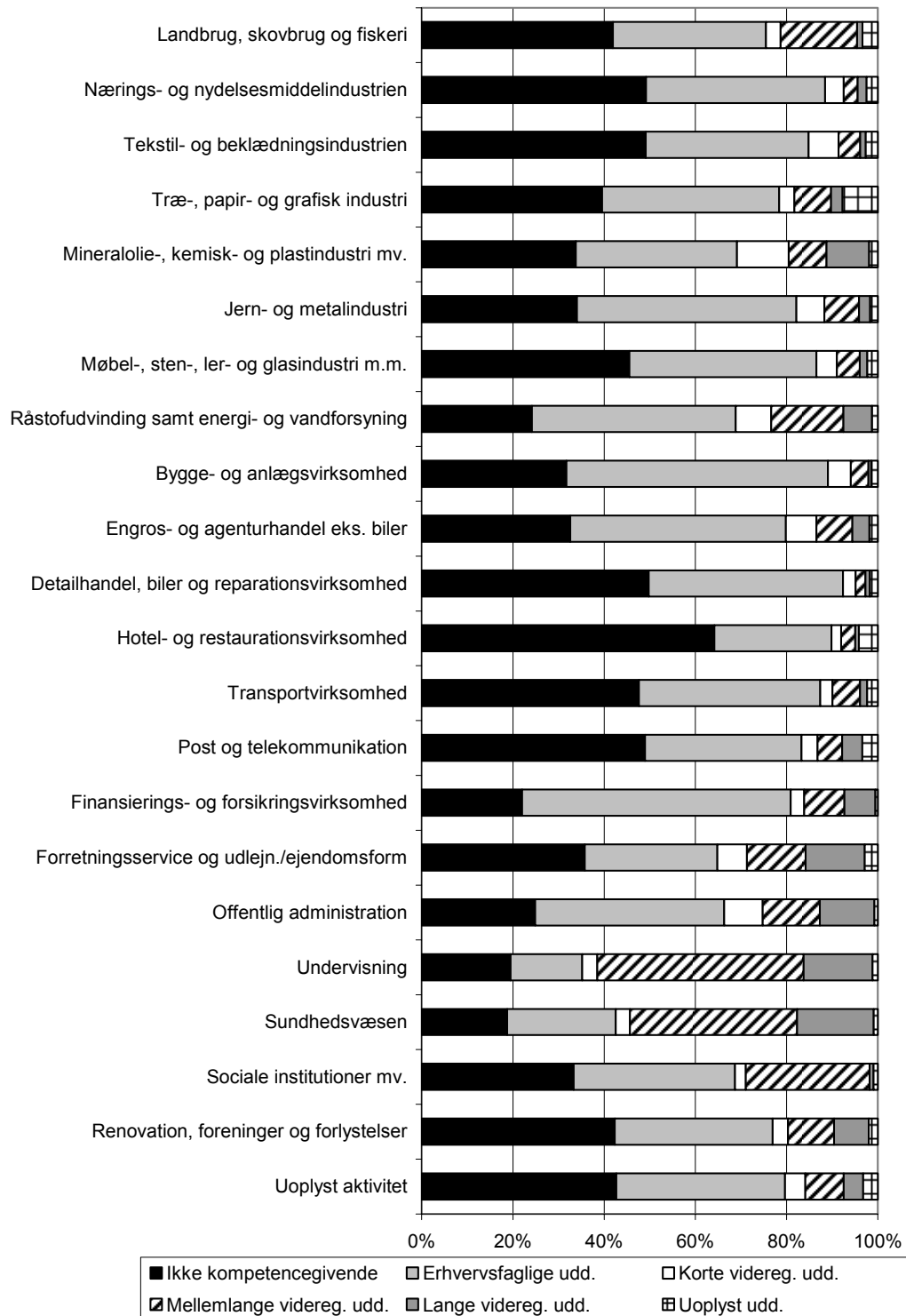
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ras4).

De offentlige serviceerhverv i amtet beskæftiger til gengæld en relativt stor andel medarbejdere med en lang videregående uddannelse (5,5 pct.). Helt markant er dog andelen af offentligt ansatte med en mellemlang videregående uddannelse, der i 2002 lå på knap 30 pct.

Medarbejdernes uddannelsesmæssige baggrund inden for industri- og håndværkserhvervene og de private serviceerhverv er på dette overordnede plan relativt ens, med en stor overvægt af medarbejdere med en erhvervsfaglig baggrund eller ingen kompetencegivende uddannelse. Disse to grupper udgør tilsammen over 85 pct. af de beskæftigede inden for disse erhvervsgrupper.

Figur 2.11 viser de beskæftigedes uddannelsesniveau fordelt på de enkelte brancher.

Figur 2.11: Uddannelsesstrukturen blandt de beskæftigede med bopæl i Ribe Amt opdelt på brancher, 2002

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ras4).

Her er det tydeligt at se, at de højtuddannede særligt er beskæftiget i sundhedsvæsenet, undervisning og offentlig administration. Desuden findes der flest højtuddannede inden for forretningsservice,

finansierings- og forsikringsvirksomhed, råstofudvinding, energi- og vandforsyning samt mineralolie-, kemisk og plastindustri.

Til gengæld er der klart flest uden en kompetencegivende uddannelse inden for hotel- og restaurationsbranchen, efterfulgt af post og telekommunikation, transportbranchen og detailhandelen. Ikke uventet har bygge- og anlægsvirksomhederne den største andel beskæftigede med en erhvervsfaglig uddannelsesbaggrund.

2.1.6. Efterspørgselen efter kompetencer i dag

Ifølge flere virksomhedsrepræsentanter er der en tendens til, at man i dag efterspørger arbejdskraft med bedre kompetencer og længere uddannelse end for 10 år siden. Der er altså tale om en generel glidning mod en forventning om et højere uddannelsesniveau, stort set uanset arbejdssted. Det gælder også i de brancher, som f.eks. finansierings- og forsikringsvirksomhed og forretningsservice (primært revision), hvor man tidligere i høj grad har anvendt intern uddannelse. Medarbejdernes mobilitet er generelt højere i dag end tidligere, hvorfor høje oplæringsomkostninger overvejes nøje. Det betyder i praksis, at der er en tendens til, at revisionsvirksomhederne i højere grad ansætter cand.merc.aud.er i stedet for HH'ere – og bankerne rekrutterer finansøkonomer i stedet for HH'ere. Efterspørgslen efter kontorassistenter i bankverdenen er også på retur. Det skyldes, at der er mange opgaver, der er automatiserede i dag, og at de nye opgaver minimum kræver en uddannelse som bankassistent, så man også kan løfte andre opgaver. Samtidig ser de inden for bankverdenen en trend, der går mod 'kasseløse filialer', hvorfor det særligt vil være bankrådgivere, der vil være efterspørgsel efter i fremtiden.

Tendensen opleves også i det offentlige, som peger på, at de i stigende grad har brug for specialister. Det er et resultat af udviklingen i lovgivningen, som bliver mere kompleks over tid.

I industrivirksomhederne stilles i stigende grad krav om minimum 10 års skolegang, sprog- og it-kvalifikationer. Generelt er der en trend, der går i retning af en øget opdeling mellem en fast kerne af medarbejdere og en række løst ansatte, hvor det der primært adskiller dem, er deres faglige kompetencer.

En af industrivirksomhederne, en plastvirksomhed, peger således på, at 'vi skelner mere og mere mellem dem der hænger fast, og dem der er løst tilknyttede, fordi kravene til medarbejdernes vidensniveau bliver større og større. Vi har ikke råd til at uddanne dem og så efterfølgende skille os af med dem, når det bliver dårlige tider. Derfor eksperimenterer vi med forskellige ansættelsesformer. Vi har en interesse i at knytte kernemedarbejderne til virksomheden og så af hensyn til vores fleksibilitet rekruttere løst ansatte fra vikarbureauer for resten'.

Det er endvidere vurderingen i nogle brancher, at der er gået inflation i uddannelserne. Således er en HH i dag for 'tynd', hvilket betyder, at man rekrutterer personer med højere uddannelser for at få det samme, som man oplevede, at man fik for 10 år siden, når man rekrutterede en med en højere handelsksamen.

Foruden de større krav til formelle kvalifikationer lægger virksomheder også i stigende grad vægt på medarbejdernes personlige kompetencer. Det gælder også generelt inden for alle brancher. Det sker i naturlig forlængelse af, at arbejdsopgaverne bliver mere komplekse og kræver større selvstændighed og samarbejdsevne. Blandt de personlige kompetencer der nævnes mest, er fleksibilitet, omstillingsparathed, selvstændighed og viljen til hele tiden at udvikle sig selv og sine kompetencer. Som ek-

sempel kan nævnes, at man inden for postvæsenet lægger større vægt på samarbejdsevne og overblik, også selv om man ikke kræver formelle uddannelsesmæssige kompetencer. Baggrunden herfor er, at man i dag er organiseret i små selvstyrende teams, som stiller medarbejderne over for nye krav.

I servicevirksomhederne, blandt andet finans- og forsikringsbranchen og forretningsservice, understreges de personlige kompetencer i særlig grad, hvilket hænger naturligt sammen med, at det er servicevirksomheder, hvor virksomhedens ansigt udadtil er meget vigtigt. De skal kunne tale med kunderne. Samtidig betyder en fladere struktur også, at medarbejdere har bredere rammer at handle indenfor, hvilket dog også stiller krav til deres personlige kompetencer. Virksomhederne peger således på, at det faktisk er vigtigere at finde personerne med de rigtige personlige profiler i stedet for dem med de rigtige kompetencer. Så længe de har en solid faglig ballast, kan deres faglige kompetenceprofil udvikles med afsæt i intern uddannelse. Det er langt vanskeligere at rette op på en 'forkert' personlig kompetenceprofil. Af den grund forventes også fremover, at diverse personlighedstest vil vinde frem i større udstrækning. En måde at teste de personlige kompetencer er at ansætte studerende under deres studie, hvilket flere af virksomhederne benytter sig af. Samtidig ser de det også som en god rekrutteringskanal, særligt i relation til arbejdskraft med lange videregående uddannelser, som opleves at være vanskelige at trække til regionen.

2.1.7. De beskæftigedes fordeling på stillingstyper i Ribe Amt

Tabellen nedenfor skitserer stillingsstrukturen blandt de beskæftigede med bopæl i Ribe Amt og hele landet.

I forhold til resten af landet skiller Ribe Amt sig særligt ud med en mindre procentuel vækst blandt lønmodtagere på mellemniveau og højeste niveau. Væksten blandt lønmodtagere på højeste niveau ligger hele 7,6 procentpoint under landsgennemsnittet.

Til gengæld er der flere lønmodtagere på grundniveau i Ribe Amt end i landet som helhed, hvilket hænger godt sammen med erhvervsstrukturen i amtet.

Tabel 2.6: Stillingsstrukturen blandt beskæftigede med bopæl i Ribe Amt og i hele landet, 1997-2002

	Ribe Amt			Hele landet	
	Antal 02	Andel 02	Vækst 97/02	Andel 02	Vækst 97/02
Selvstændige	9.191	7,9%	-11,1%	7,5%	-4,6%
Medarbejdende ægtefælle	729	0,6%	-44,9%	0,4%	-40,6%
Topledere	2.467	2,1%	-13,5%	2,3%	-14,0%
Lønmodtagere højeste niveau	9.684	8,3%	6,3%	11,9%	13,9%
Lønmodtager mellem-niveau	14.865	12,7%	5,8%	15,0%	8,6%
Lønmodtagere grund-niveau	51.153	43,8%	-3,0%	40,1%	-3,8%
Andre lønmodtagere	13.893	11,9%	8,6%	10,4%	8,8%
Lønmodtagere u.n.a.	14.895	12,7%	20,6%	12,5%	34,0%
I alt	116.877	100,0%	1,1%	100,0%	4,2%

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ras61).

2.1.8. Aldersfordelingen blandt de beskæftigede i Ribe Amt

Aldersfordelingen blandt de beskæftigede i Ribe Amt svarer i store træk til aldersfordelingen på landsplan i 2002. Både på landsplan og i Ribe Amt er der fortsat mange seniorer blandt de beskæftigede, ca. ¼ er således over 50 år i 2002. Samtidig er der sket en voldsom stigning i aldersgruppen 50-59 år på over 40 pct. i løbet af de seneste 10 år.

Knap 50 pct. af de beskæftigede i amtet er mellem 30 og 50 år i 2002. Samtidig er antallet af beskæftigede under 30 år faldet relativt meget i de seneste 10 år. Her afviger Ribe Amt fra landsgennemsnittet, da faldet i antal beskæftigede i den aldersgruppe de seneste 10 år har været procentuelt større i Ribe Amt end på landsplan.

Tablet 2.7: Udviklingen i aldersstrukturen blandt de beskæftigede med bopæl i Ribe Amt og i hele landet, 1993 – 2002

	Ribe Amt			Hele landet	
	Antal 2002	Andel 02	Vækst 93/02	Andel 2002	Vækst 93/02
-15 år	2.256	1,9%	-10,9%	1,4%	-15,2%
16-24 år	16.733	14,3%	-15,0%	13,3%	-12,8%
25-29 år	10.859	9,3%	-17,5%	10,8%	-4,3%
30-39 år	28.118	24,1%	3,3%	24,8%	14,1%
40-49 år	27.923	23,9%	2,5%	22,8%	-2,4%
50-59 år	24.359	20,8%	41,2%	21,1%	43,2%
60-66 år	4.253	3,6%	-0,6%	3,8%	8,5%
67+ år	2.376	2,0%	-6,2%	1,8%	-13,8%
I alt	116.877	100,0%	2,6%	100,0%	6,6%

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ras2).

Bag den relativt beskedne samlede vækst i antallet af beskæftigede er der således en kraftig forskydning i aldersstrukturen mod en markant højere andel af seniorer på arbejdspladserne.

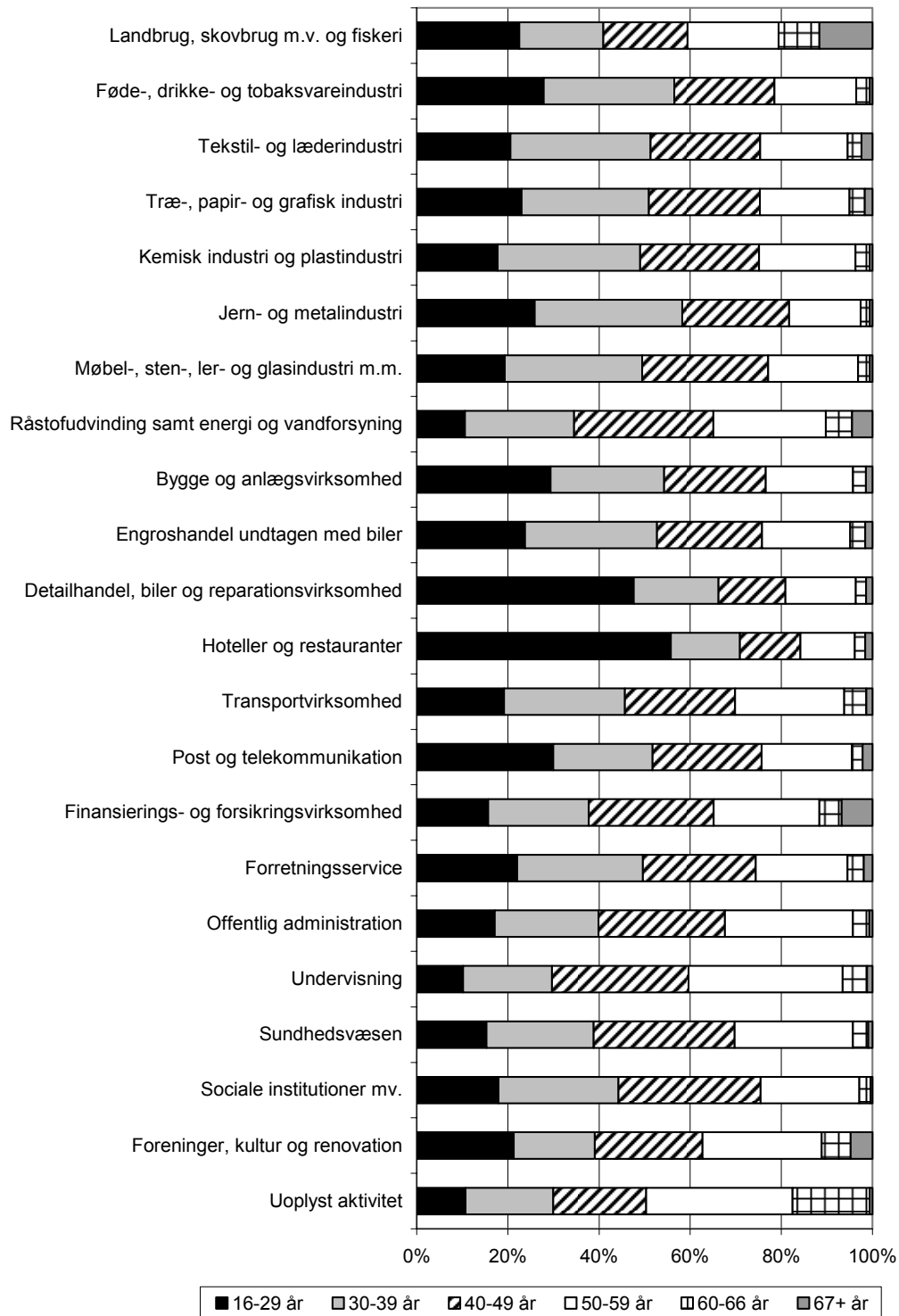
Aldersfordelingen blandt de beskæftigede har stor betydning for den forventelige afgang fra arbejdsmarkedet i de kommende år, og kan dermed resultere i flaskehalsproblematikker eller mangel på arbejdskraft i de forskellige brancher. Som nævnt er ca. ¼ af de beskæftigede i amtet over 50 år, men som det fremgår af figur 2.12 nedenfor dækker dette over store variationer mellem brancherne.

I Ribe Amt er der især mange beskæftigede over 50 år inden for de følgende brancher:

- Undervisning (40 pct.)
- Landbrug, skovbrug og fiskeri (40 pct.)
- Renovation, foreninger og forlystelser (37 pct.)
- Råstofudvinding, energi og vandforsyning (35 pct.)
- Finansierings- og forsikringsvirksomhed (35 pct.).

Af disse brancher beskæftiger landbrug, skovbrug og fiskeri samt undervisning klart det største antal medarbejdere, og man kan derfor forvente en særlig stor afgang fra disse brancher i de kommende år.

Figur 2.12: Aldersstrukturen blandt de beskæftigede med bopæl i Ribe Amt inden for de enkelte brancher, 2002

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ras2).

2.2. Virksomhedernes økonomiske udvikling

Som det blev nævnt tidligere, har væksten i beskæftigelsen i Ribe Amt været lavere end for landet som helhed i perioden 1993 til 2001, hvilket skyldes en lavere vækst i sidste del af perioden. I en samlet vurdering af erhvervslivets udvikling er det dog nødvendigt også at inddrage økonomiske nøgletal. Faldende beskæftigelse kan således være et resultat af effektiviseringer, der er nødvendige, for at virksomhederne fortsat er konkurrencedygtige på de danske og internationale markeder, hvilket er en forudsætning for at bibeholde arbejdspladser i amtet.

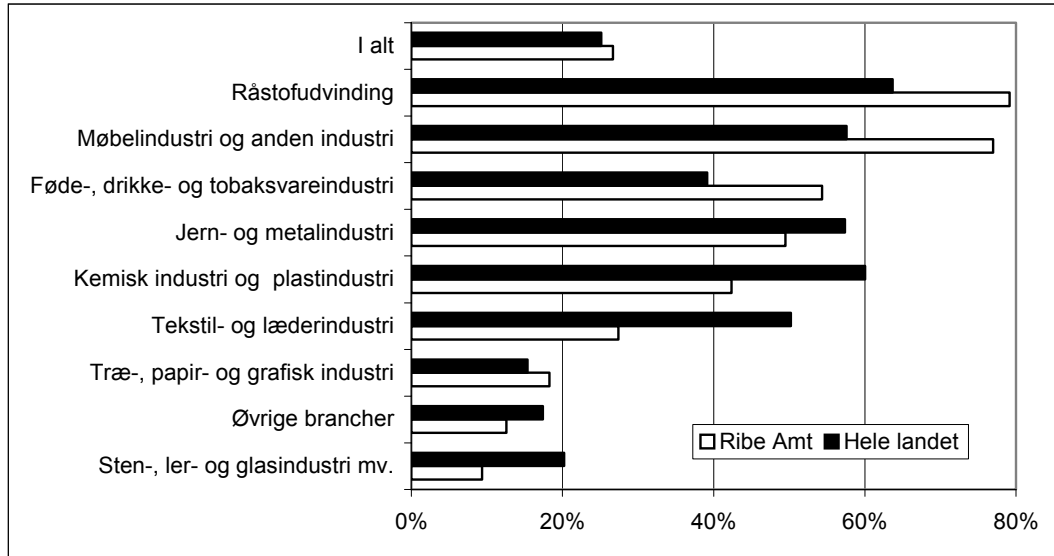
I dette afsnit ser vi nærmere på virksomhedernes økonomiske udvikling i løbet af perioden opgjort ud fra eksport, omsætning, investeringer og bruttoavance. I de tilgængelige statistikker er økonomioplysningerne opgjort for særskilte brancher, og det er derfor ikke muligt at foretage en samlet vurdering af alle virksomhederne i Ribe Amt. De følgende opgørelser dækker dog de vigtigste brancher, nemlig industri, bygge og anlæg, detailhandel, engroshandel, hotel og restauration, transport samt forretningsservice.

2.2.1. Virksomhederne i Ribe Amt er internationale

Samlet set er virksomhederne i Ribe Amt internationale, da omkring 25 pct. af deres omsætning skabes gennem afsætning til udenlandske markeder, hvilket er højere end for landet som helhed, jf. figuren nedenfor. Det er især råstofudvinding, møbelindustri og anden industri samt føde-, drikke- og tobaksvareindustrien med eksportkvoter på mellem 55 og 80 pct., der trækker den samlede eksportkvote op. Møbelindustri og anden industri omfatter bl.a. LEGO-koncernen.

At virksomhederne i Ribe Amt er internationale betyder, at efterspørgslen efter arbejdskraft i høj grad afhænger af de internationale konjunkturer og i mindre grad af de indenlandske. Et internationalt op-sving vil derfor have større betydning for efterspørgslen efter arbejdskraft i Ribe Amt sammenlignet med andre dele af landet. Omvendt er internationale virksomheder udsat for et større konkurrencepres, hvilket betyder, at der stilles større krav til produktudvikling og specielt en effektiv tilrettelæggelse af produktionen, således at omkostningerne holdes nede. Sidstnævnte kan på det korte sigt betyde en faldende efterspørgsel efter arbejdskraft.

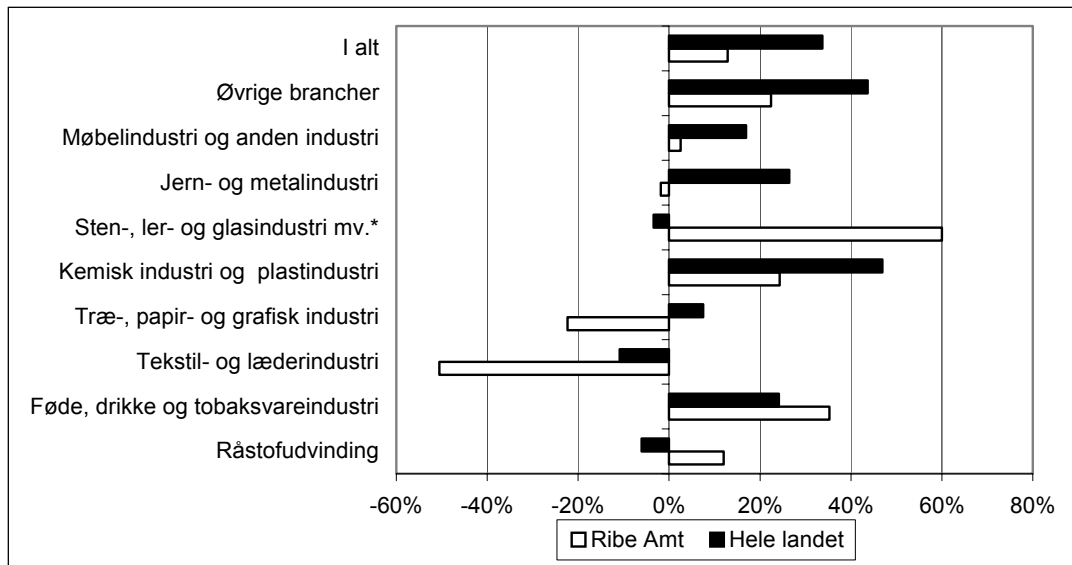
Figur 2.13: Eksportkvoter i Ribe Amt og hele landet fordelt på brancher 2002

Note: Specialkørsel på Danmarks Statistiks omsætningsstatistik. Eksportkvoten er defineret som eksportens andel af virksomhedernes samlede omsætning.

Ser man på væksten i eksporten i Ribe Amt i perioden 1995-2002 har virksomhederne samlet set oplevet en lavere vækst end landets øvrige virksomheder, jf. nedenstående figur. Den lavere vækst kan henføres til jern- og metalindustrien, træ-, papir- og grafisk industri samt tekstil- og læderindustrien, der har haft negativ vækst i eksporten i perioden.

Figur 2.14: Vækst i eksporten (pct.) i Ribe Amt og resten af landet fordelt på brancher 1998-2002

Kilde: Specialkørsel på Danmarks Statistiks momsstatistik.

Note: Eksportvæksten inden for sten-, ler- og glasindustri i Ribe Amt har været over 200 pct. Af hensyn til den grafiske præsentation er væksten for denne branche afbilledet i figuren som 60 pct.

Væksten i eksporten for møbelindustri og anden industri har været tæt på nul mod ca. 17 pct. på landsplan, mens kemisk industri og plastindustrien har haft en vækst i eksporten på kun lidt over

halvdelen af landsgennemsnittet. Brancherne for føde-, drikke- og tobaksvareindustrien, sten-, ler- og glasindustrien og råstofudvinding har derimod haft positive vækstrater, der overstiger landsgennemsnittet.

Samlet ser det således ud til, at virksomhederne i Ribe Amt i høj grad er internationale, men nogle brancher har haft svært ved at fastholde deres position på de internationale markeder. Dette skyldes den økonomiske afmatning, såvel indenlandsk som internationalt i de seneste år, da virksomhederne generelt har klaret sig godt økonomisk med en positiv udvikling i produktivitet og bruttoavance i de fleste brancher, ligesom investeringerne er steget i et omfang over landsgennemsnittet. Dette fremgår af de følgende afsnit, hvor udviklingen i disse størrelser belyses for forskellige brancher.

2.2.2. Industri

Produktiviteten opgøres i det følgende som omsætning pr. fuldtidsansat. Dette er ikke i alle tilfælde et præcist mål, da omsætningen inden for eksempelvis automobilhandel er højere end inden for rengøring. Formålet med opgørelsen er dog alene at belyse *udviklingen* i produktiviteten, hvorfor dette problem er af mindre betydning.

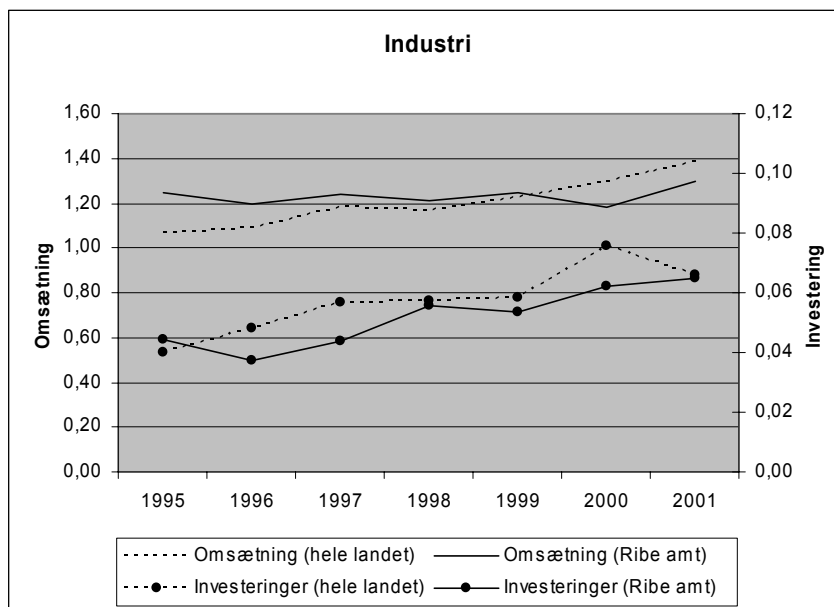
Produktiviteten i industrien i Ribe Amt har gennem hele perioden været stort set konstant, mens der på landsplan har været tale om en ubrudt stigning. I udgangspunktet var produktiviteten i Ribe Amt dog en del højere end på landsplan, og det er først i periodens sidste år, at produktiviteten er lavere end resten af landet.

Investeringerne pr. fuldtidsansat er – bortset fra 2001 – lavere i Ribe Amt end for landet som helhed. Væksten har dog relativt set været højere gennem perioden. Bruttoavancen⁷ er set over hele perioden steget, med en kraftig vækst i årene 1998-2000, der har betydet, at bruttoavancen i 2001 er på niveau med landet som helhed.

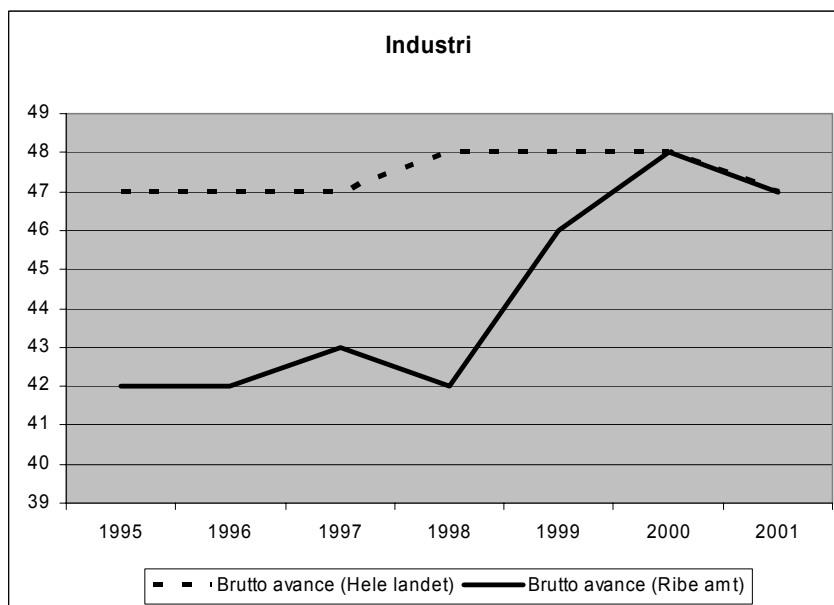
Samlet viser opgørelserne, at industrivirksomhederne i Ribe Amt har haft en stabil, forholdsvis høj produktivitet gennem perioden, samtidig med at der har været vækst i investeringerne og bruttoavancen.

⁷ Bruttoavancen er opgjort som den procentdel af nettoomsætningen, der ikke er produktionsomkostninger. Avancen dækker således både over aflønning af virksomhedens ansatte samt virksomhedens overskud.

Figur 2.15: Udvikling i omsætning og investeringer pr. ansat (mio. kr.) for industrivirksomheder i Ribe Amt og hele landet, 1995 til 2001

Figur 2.16: Udvikling i bruttoavancen for industrivirksomheder (pct.) i Ribe Amt og hele landet, 1995 til 2001

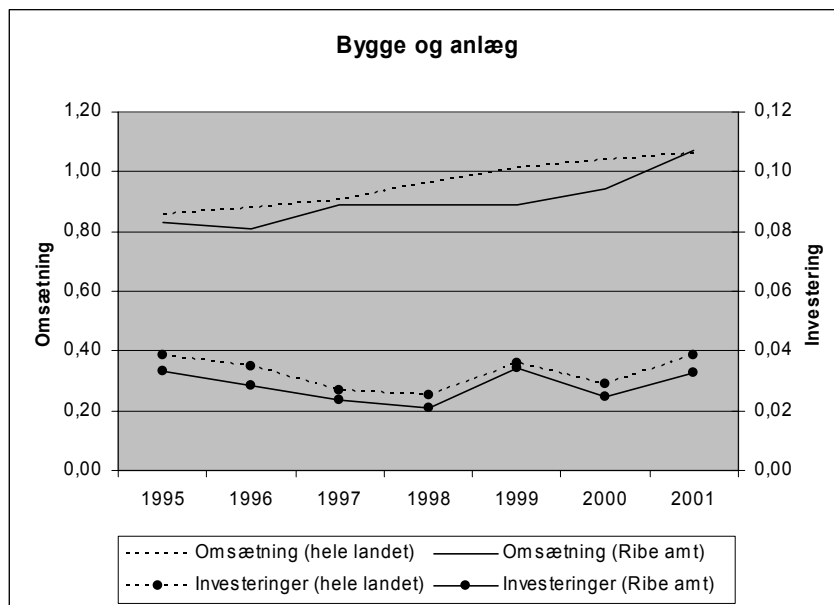
2.2.3. Bygge og anlæg

Bygge- og anlægsbranchen har gennem stort set hele perioden haft vækst i omsætningen pr. ansat, og siden 1999 har væksten ligget en del over landsgennemsnittet. Investeringerne følger udviklingen på landsplan. Bruttoavancen ligger i hele perioden over landsgennemsnittet med en stigning frem til 2000 efterfulgt af et kraftigt fald frem til 2001.

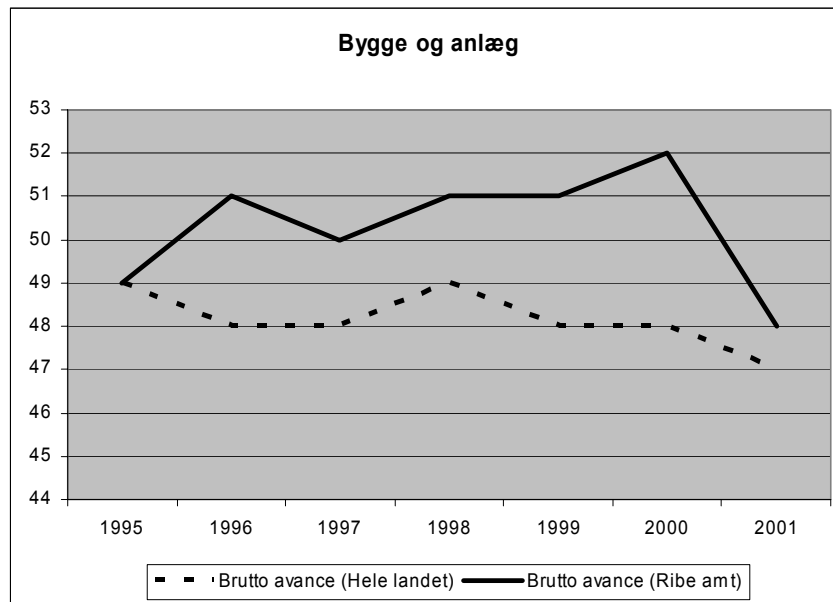
Bygge- og anlægsbranchen følger generelt de økonomiske konjunkturer tæt. Ud over højere aktivitet som følge af den gunstige økonomiske udvikling har der i perioden været flere større anlægsprojekter i amtet, herunder udvidelse og ombygning af Billund Lufthavn samt anlæggelsen af motorvejen Kolding-Esbjerg.

Ribe Amt blev endvidere i særlig grad ramt af orkanen i 1999, hvilket efterfølgende gav en del genopbygningsarbejde. Samlet har dette betydet, at bygge- og anlægsvirksomhederne i Ribe Amt har haft mulighed for konstant at udnytte al kapacitet, og dermed holde en højere bruttoavance end resten af landet. Faldet i bruttoavancen fra 2000 til 2001 kan være en indikation af, at der er opstået afmatning i branchen, men hvorvidt der er tale om en tendens, der er fortsat frem til i dag, kan ikke vurderes på baggrund af de tilgængelige tal.

Figur 2.17: Udvikling i omsætning og investeringer pr. ansat (mio. kr.) for bygge- og anlægsvirksomheder i Ribe Amt og hele landet, 1995 til 2001

Figur 2.18: Udvikling i bruttoavancen for bygge- og anlægsvirksomheder (pct.) i Ribe Amt og hele landet, 1995 til 2001

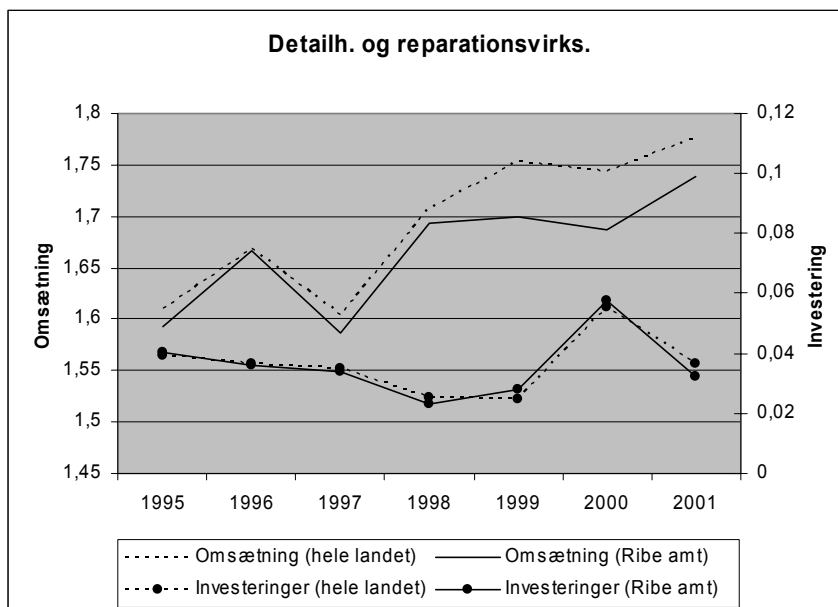

2.2.4. Detailhandel og reparationsvirksomhed

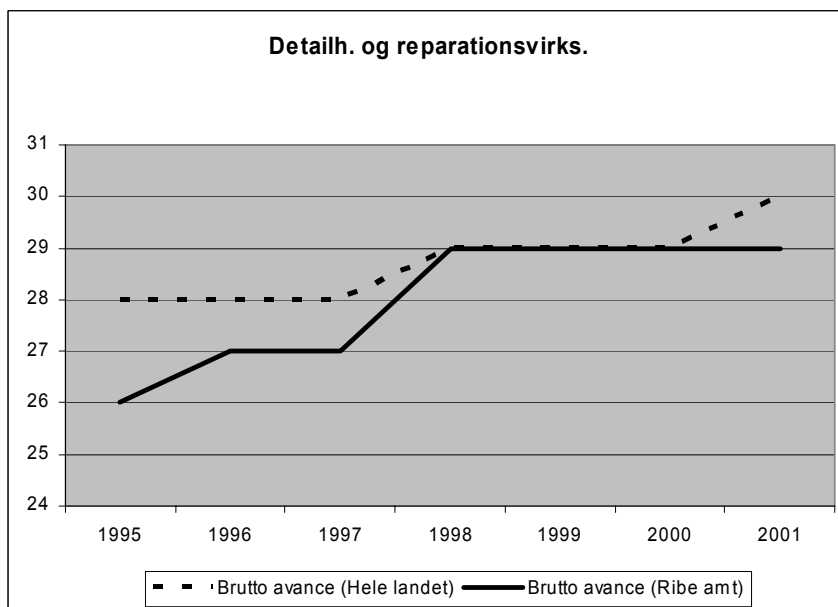
Omsætningen pr. ansat i detailhandelsvirksomhederne i Ribe Amt har fulgt udviklingen på landsplan. En undtagelse er årene 1998-2000, hvor omsætningen stagnerede i Ribe Amt. Investeringer og bruttoavance har ligeledes været som i resten af landet, dog med en kraftigere vækst i bruttoavancen frem til 1998.

Detailhandelsvirksomhederne i Ribe Amt ser således ud til at have klaret sig stort set lige så godt som på landsplan.

Figur 2.19: Udvikling i omsætning og investeringer pr. ansat (mio. kr.) for detailhandelsvirksomheder i Ribe Amt og hele landet, 1995 til 2001

Figur 2.20: Udvikling i bruttoavancen (pct.) for detailhandelsvirksomheder i Ribe Amt og hele landet, 1995 til 2001

2.2.5. Forretningsservice, udlejning og ejendomsformidling

Regnskabsstatistikken, der er grundlaget for opgørelserne i dette afsnit, dækker industri, bygge og anlæg samt detailhandel for perioden 1995 til 2001. For de øvrige brancher, herunder forretningsser-

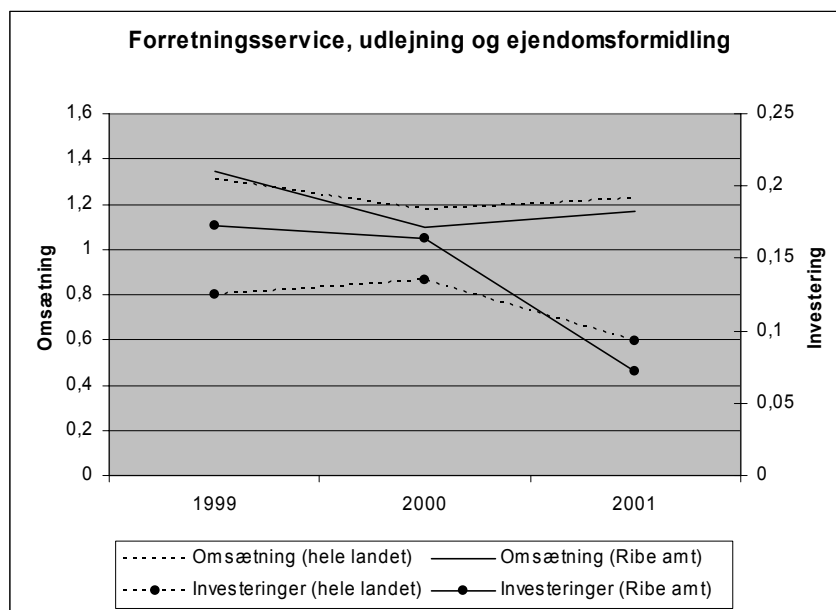
vice, er statistikken kun udarbejdet siden 1999⁸. De følgende opgørelser dækker derfor en kortere periode, og der er dermed i mindre grad mulighed for at vurdere branchernes historiske udvikling.

Omsætningen pr. ansat inden for forretningservice ligger på niveau med resten af landet, mens investeringerne i 1999 og 2000 var en del højere, fulgt af et kraftigt fald frem til 2001. Bruttoavancen ligger i alle tre år væsentligt over landsgennemsnittet.

Forretningservice er en vanskelig branche at vurdere, da branchen dækker over meget forskellige typer af virksomheder. Inden for forretningservice findes således både rengøringsvirksomheder, reklamebureauer, it-konsulenter og revisorer. Branchen omfatter også udlejning af feriehuse, der er særlig relevant for Ribe Amt med udlejning af sommerhuse langs den jyske vestkyst.

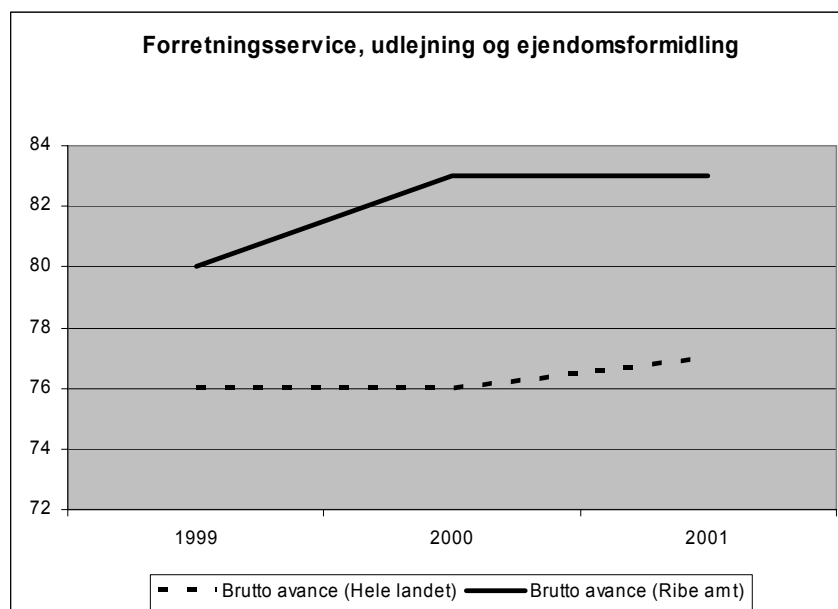
Samlet har branchen været i kraftig vækst i hele landet op gennem 90'erne med en stigning i beskæftigelsen tæt på 60 pct. Væksten i Ribe Amt har været væsentligt lavere, nemlig kun omkring 20 pct. Sammenholdt med statistikkerne i dette afsnit ser det ud til, at de økonomiske resultater for de eksisterende virksomheder i Ribe Amt er på samme niveau som på landsplan, men der mangler den dynamik i form af nye virksomheder, der ses i resten af landet.

Figur 2.21: Udvikling i omsætning og investeringer pr. ansat (mio. kr.) inden for forretningservice i Ribe Amt og hele landet, 1995 til 2001

⁸ For Engroshandel dog siden 1998.

Figur 2.22: Udvikling i bruttoavancen (pct.) inden for forretningservice i Ribe Amt og hele landet, 1995 til 2001

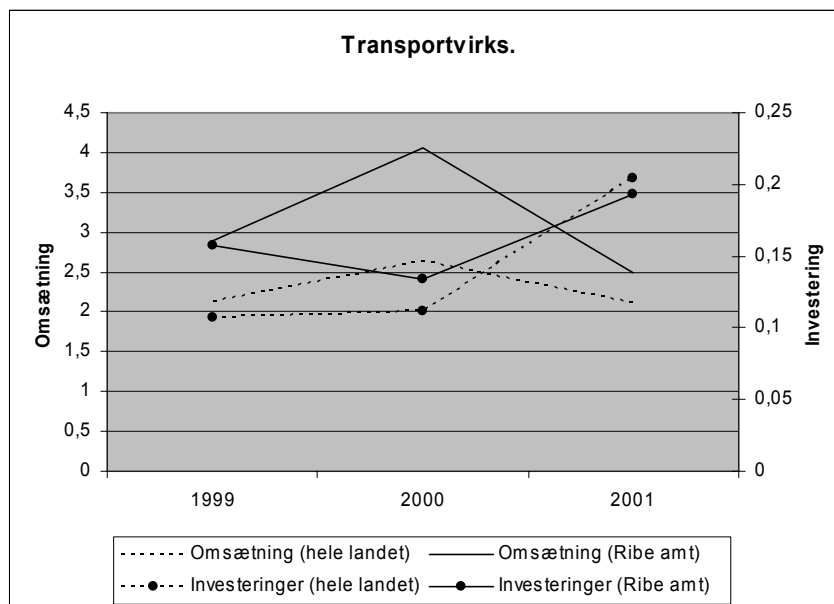

2.2.6. Transportvirksomhed

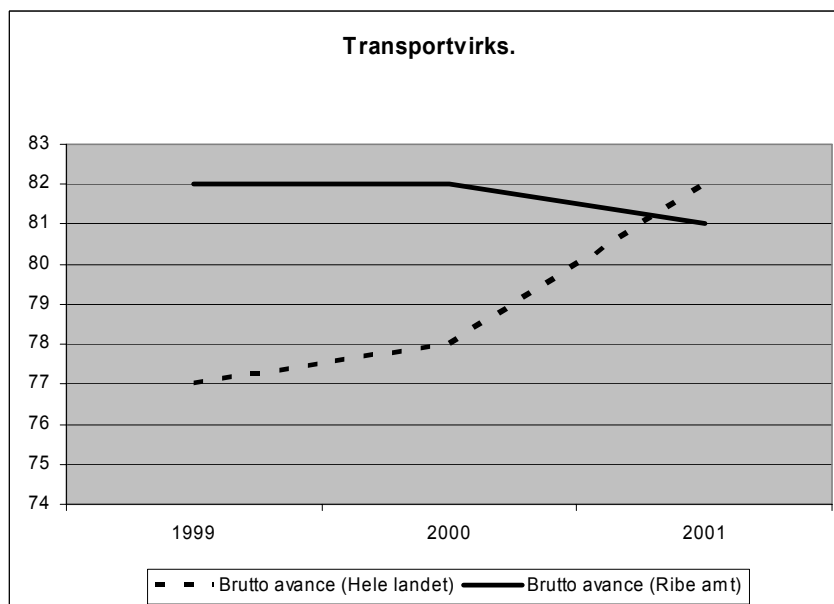
Omsætningen pr. ansat i transportvirksomhederne i Ribe Amt ligger i hele perioden over landsgennemsnittet. Branchen oplevede en kraftig stigning i omsætningen fra 1999 til 2000 efterfulgt af et endnu kraftigere fald. Samme udvikling ses på landsplan, men med væsentligt mindre udsving. Udviklingen i investeringerne har været omvendt, med et fald fra 1999 til 2000 efterfulgt af en stigning. Bruttoavancen ligger væsentligt over resten af landet med undtagelse af 2001.

Stigningen i investeringerne er sandsynligvis et resultat af den konsolidering af branchen i større enheder, der har fundet sted inden for transporterhvervene i de senere år, såvel i Ribe Amt som på landsplan. Hvad dette vil betyde for beskæftigelsen er vanskeligt at vurdere, men konsolideringen er sandsynligvis nødvendig for at bibeholde markedsandele i det indre marked. Dette ser transportvirksomhederne i Ribe Amt ud til at være i gang med at ruste sig til.

Figur 2.23: Udvikling i omsætning og investeringer pr. ansat (mio. kr.) for transportvirksomheder i Ribe Amt og hele landet, 1995 til 2001

Figur 2.24: Udvikling i bruttoavance (pct.) for transportvirksomheder i Ribe Amt og hele landet, 1995 til 2001

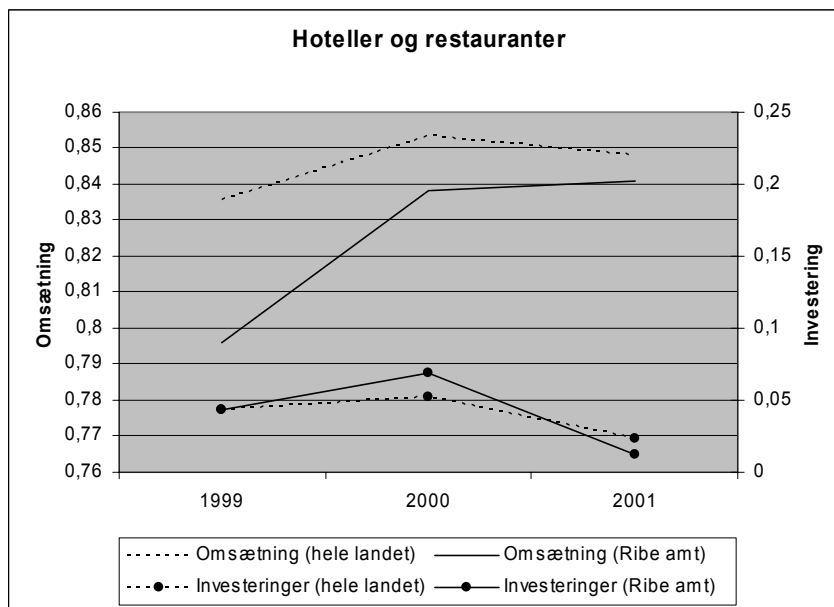

2.2.7. Hotel og restauration

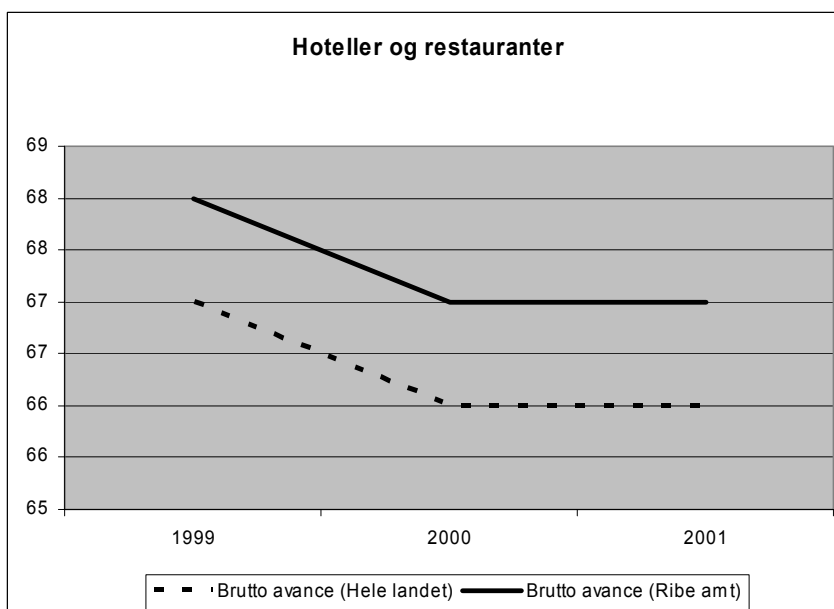
Omsætningen pr. ansat inden for hotel- og restaurationsvirksomhed steg væsentligt mere fra 1999 til 2000 i Ribe Amt end i resten af landet, men fra et noget lavere udgangspunkt. I 2001 er omsætningen således på niveau med resten af landet. Investeringer og bruttoavance følger samme mønster som i resten af landet, dog er bruttoavancen højere i Ribe Amt.

Hotel- og restaurationsbranchen i Ribe Amt er i høj grad af afhængig af turisme, særligt fra Tyskland. De tilgængelige regnskabsoplysninger dækker dog en for kort perioden til, at det kan vurderes, hvor økonomisk følsom erhvervet er over for udsving i turismen.

Figur 2.25: Udvikling i omsætning og investeringer pr. ansat (mio. kr.) inden for hotel og restauration i Ribe Amt og hele landet, 1995 til 2001

Figur 2.26: Udvikling i bruttoavancen (pct.) inden for hotel og restauration i Ribe Amt og hele landet, 1995 til 2001

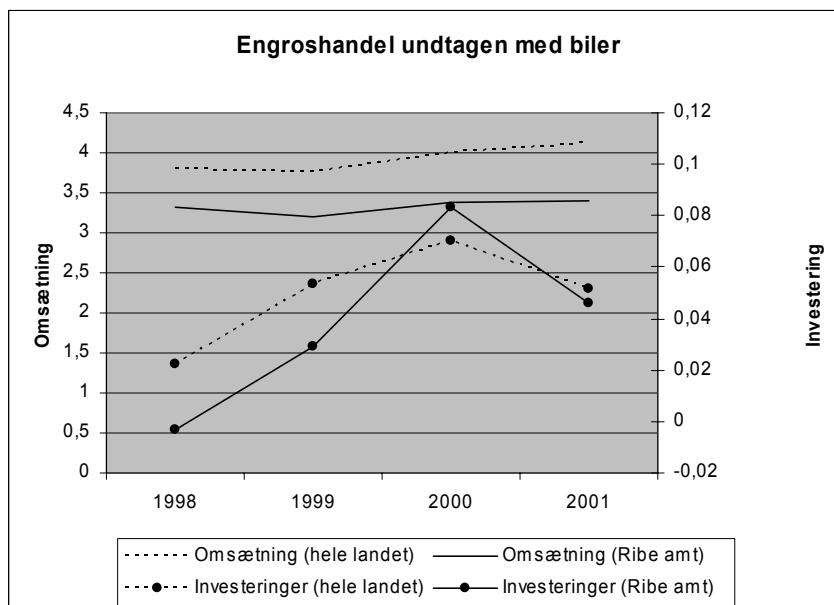

2.2.8. Engroshandel

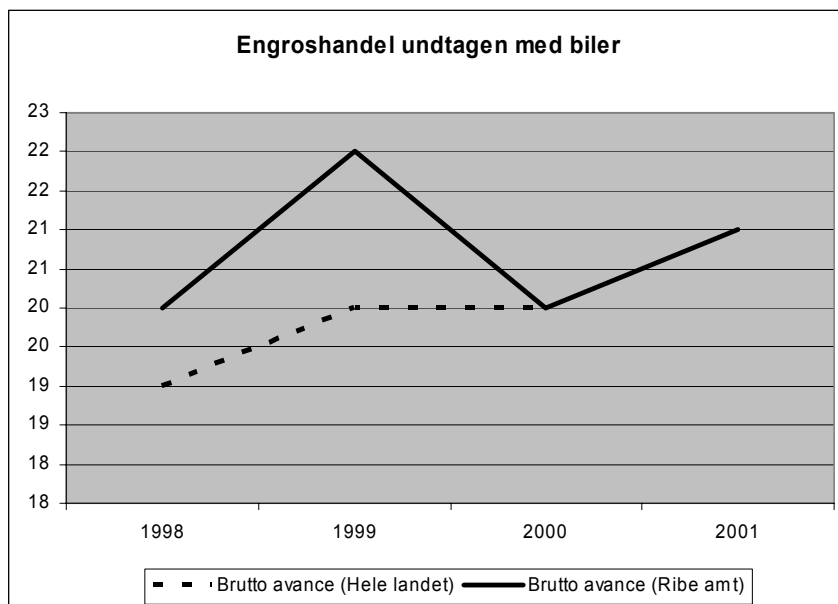
Omsætningen pr. ansat inden for engroshandel har været svagt stigende i perioden 1998 til 2001 i såvel Ribe Amt som hele landet, mens investeringerne steg kraftigt frem til 2000, særligt i Ribe Amt. Bruttoavancen svinger en del i Ribe Amt, men ligger i hele perioden over landsgennemsnittet.

Udviklingen i investeringerne er en positiv indikation af, at der er et vækstpotentiale i engroshandelsvirksomhederne i Ribe Amt i de kommende år. I 1998 var investeringerne således tæt på 0, hvorefter de steg til omkring 90.000 kr. pr. fuldtidsansat i 2000. Da investeringerne typisk først giver afkast på lidt længere sigt, kan betydningen for beskæftigelsen dog ikke vurderes på nuværende tidspunkt.

Figur 2.27: Udvikling i omsætning og investeringer pr. ansat (mio. kr.) inden for engroshandel i Ribe Amt og hele landet, 1995 til 2001

Figur 2.28: Udvikling i bruttoavancen (pct.) inden for engroshandel i Ribe Amt og hele landet, 1995 til 2001

2.3. Udvikling i efterspørgslen efter arbejdskraft i de næste 10 år

I dette afsnit vurderes efterspørgslen efter arbejdskraft i de kommende 10 år i Ribe Amt, dvs. frem til 2014. Vurderingen er baseret på RIMO 2003, der er en empirisk model til beskrivelse af arbejdsmarkedet i Danmark, udviklet af Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Fremskrivninger i RIMO er baseret på Finansministeriets prognoser for dansk økonomi i de kommende år, hvor den forventede udvikling på landsplan er styrende for udviklingen i landets amter. Modellen tager således ikke højde for særlige lokale forhold, for eksempel at en bestemt type industri i et område klarer sig bedre end landsgennemsnittet. Vurderingen af efterspørgslen i de kommende år i Ribe Amt foretages i det følgende derfor i en analyse, hvor fremskrivningerne i RIMO-modellen suppleres med udviklingen på landsplan for hver branche, jf. bl.a. figurene i rapportens branchebilag, interview med fokusgrupper bestående af virksomheder og offentlige myndigheder i Ribe Amt, Arbejdsmarkedsrådets seneste kvartalsprognoser samt generel viden om erhvervsudviklingen på landsplan.

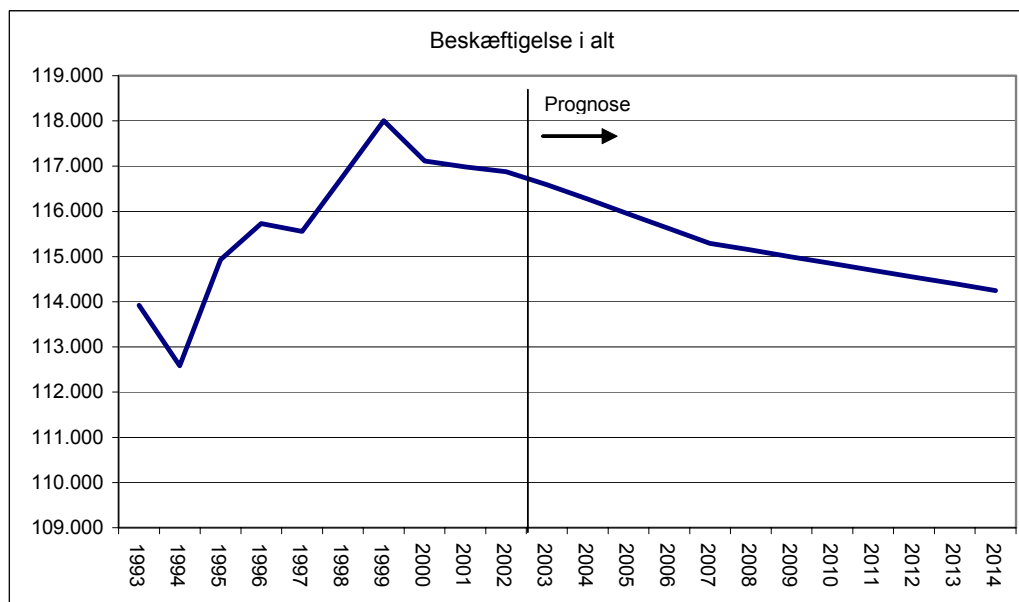
Alle fremskrivninger er forbundet med usikkerhed, specielt på længere sigt. Derfor er der efter de forskellige fremskrivninger givet en kort beskrivelse af faktorer, der kan påvirke udviklingen fremover, og for nogle branchers vedkommende måske vende udviklingen i forhold til den fremskrivning, der sker i RIMO-modellen.

Én faktor, der med stor sikkerhed vil påvirke den faktiske udvikling i beskæftigelsen i Ribe Amt i forhold til RIMO's fremskrivninger i så godt som alle brancher, er regeringens "forårspakke", der blev lanceret medio marts 2004. Forårspakken er vedtaget efter færdiggørelse af fremskrivningerne, og de mulige effekter er derfor ikke inkluderet i nærværende rapport. De følgende skøn over udviklingen i beskæftigelsen vil derfor på kort sigt med stor sandsynlighed være minimumsskøn.

Udviklingen i den samlede beskæftigelse

Fremskrivningen i RIMO 2003 viser, at der kan forventes et fald i den samlede beskæftigelse i Ribe Amt frem mod 2014. Således vil det samlede antal beskæftigede falde med ca. 2.100 personer (1,7 pct.) til i alt 114.200 i 2014 mod 116.300 beskæftigede i 2004. Der er således tale om en udvikling, der følger udviklingen i beskæftigelsen de seneste år.

Figur 2.29: Udviklingen i antallet af beskæftigede i Ribe Amt i perioden 1993-2002 samt fremskrivning 2003-2014

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (RAS2) og RIMO-modellen for 2003, Ribe Amt.

Udviklingen i de primære erhverv

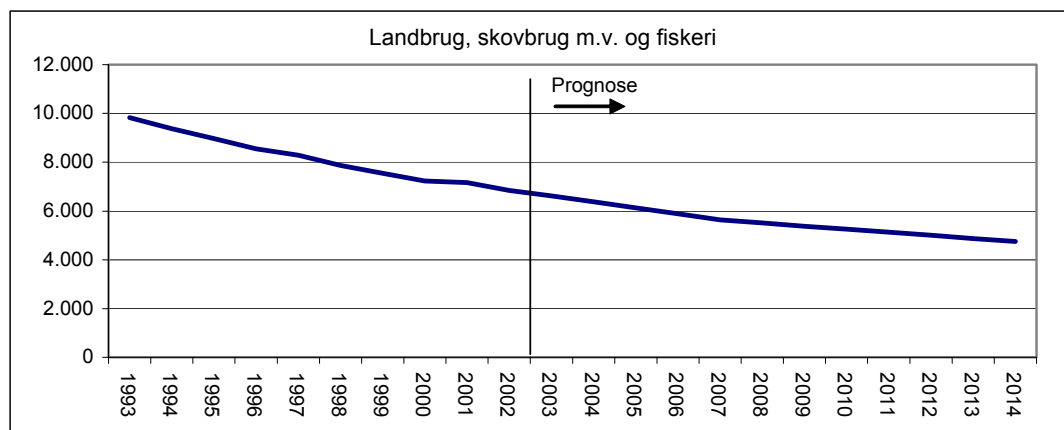
Beskæftigelsen i de primære erhverv – landbrug, skovbrug og fiskeri – forventes at være i tilbagegang frem til 2014, jf. nedenstående figur. I 2014 vil der således være 4.700 personer med beskæftigelse i sektoren mod 6.400 i 2004 – svarende til et fald på 1.700 personer eller ca. 24 pct. Beskæftigelsesudviklingen er en konsekvens af den generelle tendens med rationaliseringer og effektiviseringer, særligt inden for landbruget, hvor 90 pct. af de beskæftigede arbejder.

- Faldet i beskæftigelsen inden for landbrugssektoren skyldes primært, at antallet af selvstændige landmænd falder. Men der kan forventes øget efterspørgsel efter landbrugsmedhjælpere til større landbrug.
- Udviklingen i beskæftigelsen inden for fiskeriet er meget følsom over for udviklingen i EU's fiskeripolitik, herunder størrelsen på torskekvoter i Nordsøen.
- Beskæftigelsen inden for skovbrug forventes at falde betydeligt som følge af den generelle lavkonjunktur i branchen og som følge af, at oprydning og nyetablering af ny skov efter orkanen i 1999 nu er tilendebragt.

Afdækningen af arbejdsmarkedet i Ribe Amt i forbindelse med udarbejdelse af nærværende strukturbeskrivelse har ikke peget på forhold, der kan få afgørende betydning for udviklingen i disse brancher

i de kommende år. Det er derfor vores vurdering, at tendensen med faldende efterspørgsel efter arbejdskraft inden for landbruget ikke ændrer sig væsentligt, hverken på kort eller længere sigt.

Figur 2.30: Udviklingen i antallet af beskæftigede inden for de primære erhverv i Ribe Amt, 1993-2002 og fremskrivning 2003-2014

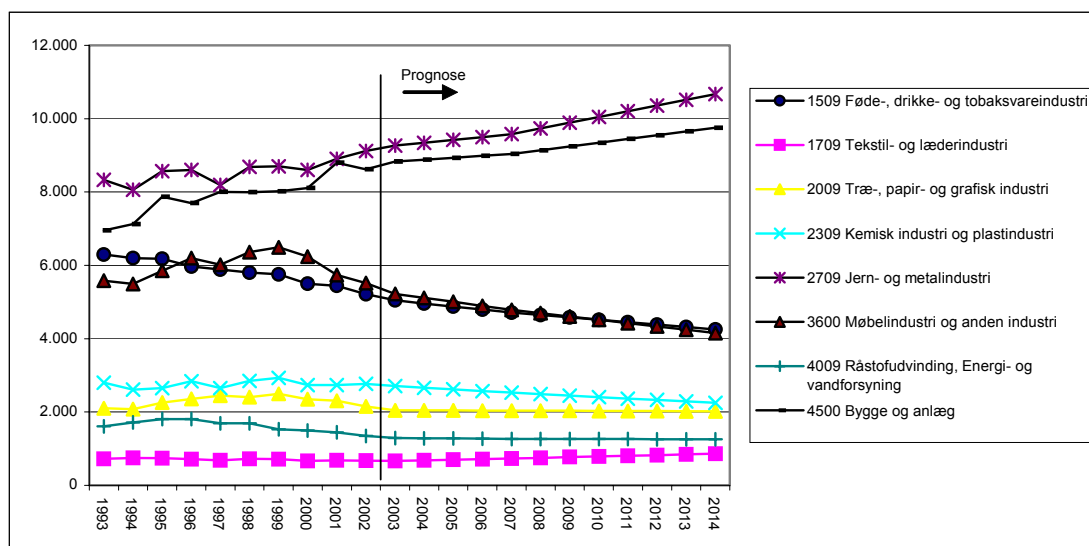
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (RAS2) og RIMO-modellen for 2003, Ribe Amt.

Udviklingen i de sekundære erhverv

Ser man på udviklingen i beskæftigelsen i de sekundære erhverv, viser fremskrivningen i RIMO, at efterspørgslen er stort set uforandret frem til 2014 – med en stigning på 250 personer, svarende til 0,7 pct., jf. figuren herunder.

Ser man nærmere på de enkelte brancher, er billedet mindre entydigt. Beskæftigelsen falder frem mod 2014 inden for nærings- og nydelsesmiddelindustri, kemisk- og plastindustri samt møbelindustrien, mens beskæftigelsen forventes at stige inden for jern- og metalindustri og bygge og anlæg. Beskæftigelsen inden for råstofudvinding, tekstil og beklædning samt træ-, papir- og grafisk industri forventes at være stort set uændret.

Figur 2.31: Udviklingen i antallet af beskæftigede inden for de sekundære erhverv i Ribe Amt 1993-2002 og fremskrivning 2003-2014

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (RAS2) og RIMO 2003 for Ribe Amt.

En RIMO-baseret fremskrivning peger således samlet set på en tilbagegang i de fleste brancher, der dog opvejes af en stigende beskæftigelse inden for jern- og metalindustrien og bygge og anlæg. Disse brancher er beskæftigelsesmæssigt dominerende inden for de sekundære erhverv, og efterspørgslen i de kommende år er derfor særlig følsom over for udviklingen i disse brancher.

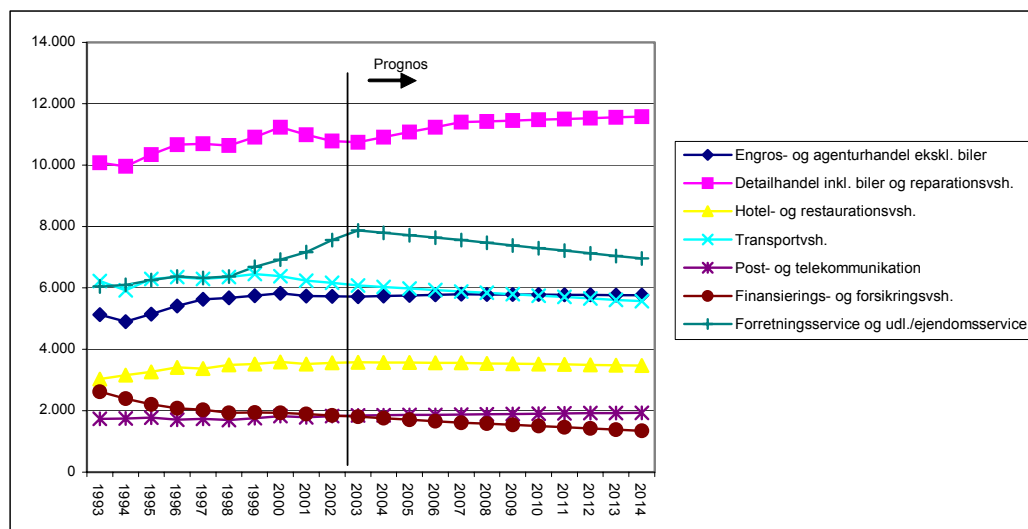
I det følgende beskrives nogle tendenser, der dels nuancerer RIMO's fremskrivning og dels peger på faktorer, der kan påvirke udviklingen i såvel positiv som negativ retning:

- Inden for nærings- og nydelsesmiddelindustrien forventes der samlet set et fald. Der er dog nogle underbrancher, hvor der er mere positive tendenser, f.eks. slagteribranchen, der forventer stigende beskæftigelse i de kommende år.
- Beskæftigelsen i kemisk industri og plastindustrien falder, hvilket forventes at ske samtidig med en ændring i arbejdskraftens sammensætning. Ændringen sker, da de mere videnstunge dele af branchen er i fremgang. Der forventes således øget efterspørgsel på uddannede plastmagere, mens efterspørgslen på ufaglært arbejdskraft falder.
- Inden for møbelindustri og anden industri forventes beskæftigelsen at falde frem til 2014, mens der er mere positive forventninger til branchens udvikling i Ribe Amt på kort sigt, jf. fokusgruppeinterviewene gennemført i forbindelse med udarbejdelse af nærværende strukturbeskrivelse. På langt sigt forventes beskæftigelsen i møbelindustrien dog at være under fortsat pres, da der kan produceres væsentligt billigere i de nye EU-østlande og i asiatiske lande.
- Der forventes en moderat vækst i beskæftigelsen i tekstil- og beklædningsindustrien. Udviklingen er dog afhængig af, at produktionen bliver i Danmark og ikke outsources til lavtlønslande.
- For jern- og metalindustrien forventes en stigende beskæftigelse, der – som tilfældet er for tekstil- og beklædningsindustri – afhænger af, at outsourcing af produktionen til udlandet ikke intensiveres. Udviklingen i offshoreindustrien kan imidlertid øge beskæftigelsen, hvis der skrottes boreplatforme, hvilket forventes at påvirke efterspørgslen efter både faglært og ufaglært arbejdskraft.

Udviklingen i de private serviceerhverv

For de private serviceerhverv viser RIMO-fremskrivningen et fald i beskæftigelsen frem mod 2014 på ca. 1.050 personer i forhold til 2004, svarende til 2,7 pct. Fordelt på de enkelte brancher er det beskæftigelsen i finansierings- og forsikringsbranchen, transportbranchen, hotel- og restaurationsbranchen og forretningservice og udlejning, der er i tilbagegang, jf. figuren nedenfor. Beskæftigelsen inden for post og telekommunikation samt engroshandel er stort set uændret, mens der forventes vækst i beskæftigelsen frem mod 2014 inden for detailhandel og reparationsvirksomhed.

Figur 2.32: Udviklingen i antallet af beskæftigede inden for de private serviceerhverv i Ribe Amt 1993-2002 og fremskrivning 2003-2014

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (RAS2) og RIMO 2003 for Ribe Amt.

Der er flere forhold, der kan påvirke RIMO-fremskrivningen af beskæftigelsen i de private serviceerhverv i såvel positiv som negativ retning:

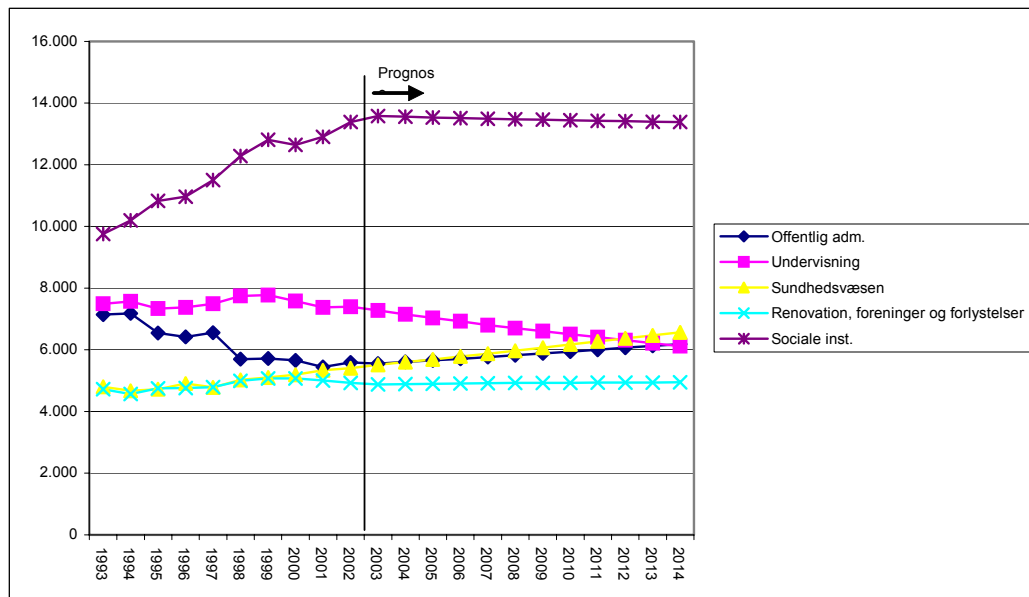
- Den faldende beskæftigelse inden for finansierings- og forsikringsvirksomhed i RIMO-fremskrivningen vil formentlig ske samtidig med en ændring i medarbejdersammensætningen, hvor især mindre pengeinstitutter forventes at efterspørge flere specialiserede bankrådgivere.
- Transportvirksomhederne, der er interviewet i fokusgrupper i forbindelse med udarbejdelse af strukturbeskrivelsen, har på kort sigt mere positive forventninger til udviklingen end den modelbaserede fremskrivning, hvor der forventes uændret beskæftigelse.
- Udviklingen i beskæftigelsen for hotel- og restaurationsbranchen samt forretningservice og udlejning er betinget af udviklingen i turismen i amtet, herunder udviklingen i den tyske økonomi samt ændringer i det indenlandske privatforbrug.
- Beskæftigelsesudviklingen inden for post- og telekommunikationsbranchen påvirkes af den liberalisering sektoren står foran i Danmark. Dette kan forværre beskæftigelsessituationen i de offentlige virksomheder (PostDanmark), men forventes modsat at skabe beskæftigelse i private virksomheder. Et eksempel er detailhandelsvirksomheder, der kan overtage funktioner fra de traditionelle posthuse. Beskæftigelsen i postsektoren kan endvidere falde som følge af øget udbredelse og anvendelse af teknologi, herunder internet og elektronisk post.

- Den svagt stigende beskæftigelse inden for engroshandel i fremskrivningen kan ændres til et fald som følge af øget handel via internettet og koncentring af aktiviteten i færre enheder.

Udviklingen i de offentlige serviceerhverv

For de offentlige serviceerhverv viser RIMO-fremskrivningen, at beskæftigelsen vil stige frem mod 2014 med 1 pct., svarende til 330 personer. Det er særligt beskæftigelsen inden for sundhedsvæsenet og offentlig administration, der forventes at stige, nemlig med hhv. 18 pct. og 10 pct. Beskæftigelsen i de sociale institutioner er uændret, mens beskæftigelsen i undervisningssektoren falder med 14 pct.

Figur 2.33: Udviklingen i antallet af beskæftigede inden for de offentlige serviceerhverv i Ribe Amt 1993-2002 og fremskrivning 2003-2014

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken (RAS2) og RIMO 2003 for Ribe Amt.

En af de faktorer, der kan få afgørende betydning for beskæftigelsesudviklingen inden for alle fire områder, er strukturreformen, der sandsynligvis vedtages af Folketinget inden udgangen af indeværende folketingsår. Ved rapportens afslutning foreligger der ikke et endeligt udspil til en reform fra regeringen, hvorfor en vurdering af de fremtidige konsekvenser for de offentlige serviceerhverv som helhed og for de enkelte områder er behæftet med stor usikkerhed. Der kan dog peges på en række forhold, der har særlig betydning for udviklingen i beskæftigelsen i de kommende år:

- Ser man på tidshorisonten for implementeringen af en kommunalreform, vil en reform, der påbegyndes 1. januar 2005, betyde, at organisation, funktioner og ændret opgavefordeling er på plads i løbet af 2006. Først herefter kan de fulde konsekvenser for beskæftigelsen i sektoren, som følge af kommunalreformen, vurderes.
- Før en eventuel reform er vedtaget og implementeringen påbegyndt, kan det blive svært at tiltrække kvalificeret arbejdskraft til den offentlige sektor, da den fremtidige beskæftigelsessituation er uafklaret. Under implementeringen af en reform kan det ligeledes vise sig svært at tiltrække arbejdskraft, da der på flere områder kan være stor usikkerhed knyttet til beskæftigelsessituationen under reformprocessen.

- På kort sigt kan beskæftigelsen inden for offentlig administration falde som følge af sammenlægninger af kommuner, da dobbeltfunktioner på medarbejder- og chefniveau nedlægges. Reduktion i antallet af beskæftigede inden for offentlig administration, som følge af kommunalreformen, kan i stor udstrækning ske ved naturlig afgang som følge af den demografiske udvikling i de offentlige serviceerhverv, hvor der er mange ansatte i alderen 50 til 66 år.
- På længere sigt kan der ske en ændring i den offentlige administrations personalebehov med stigende efterspørgsel efter uddannelse og kvalifikationer. Større kommunale enheder må således formodes at betyde et øget behov for højtuddannet arbejdskraft med administrative og ledelsesmæssige kompetencer, mens efterspørgslen på HK-uddannet personale kan falde. Den stigende efterspørgsel efter højtuddannet arbejdskraft kan betyde øget tilflytning til området af personer med videregående uddannelser, hvilket kan have en afsmittende positiv effekt på de private virksomheders efterspørgsel efter højtuddannet arbejdskraft.
- På længere sigt kan det endvidere forventes, at større enheder både på kommunalt og amtsligt niveau fører til øgede effektiviseringer og rationaliseringer på det operationelle niveau, herunder daginstitutioner-, skole- og ældreområdet.
- Graden af udlicitering i de nye kommuner forventes også at have indflydelse på beskæftigelsen. Barriererne for udlicitering vil blive mindre i de nye og større kommuner, dels fordi der vil være tale om større volumen i de nye kommuner, og dels fordi der vil være bedre uddannede og mere specialiserede medarbejdere i kommunerne, der kan håndtere udliciteringsprocessen professionelt. Dette vil gøre det lettere for private aktører at få adgang til opgaverne, og kan samtidig gøre det mere attraktivt for kommunerne at udlicitere på flere områder.
- Det er usikkert, hvilke konsekvenser en reform får for beskæftigelsen i relation til den amtslige sektor. En konsekvens kan være lukning af sygehuse, som følge af rationaliseringer. En anden, at opgaver inden for miljø- og planlægning placeres i de nye kommuner, og administrative funktioner, der i dag er overlappende, dermed fjernes. I begge tilfælde trækker dette i retning af faldende beskæftigelse.

Ser man på de enkelte offentlige områder, er der udviklingstendenser, f.eks. demografiske og inden for uddannelsessektoren, som er uafhængige af en eventuel kommende kommunalreform:

- For beskæftigelsen på ældreområdet kan der opstå større differentiering mellem de forskellige faggruppers opgaver. Sygeplejerskerne overtager konsulent-lignende funktioner, rådgivningsopgaver og ledelse, mens nogle af plejeopgaverne overtages af social- og sundhedsassistenter. Der vil også opstå et stigende behov for ergoterapeuter og fysioterapeuter som led i aktivering/genoptræning/vedligeholdelse af den fysiske formåen hos de ældre. I forbindelse med en større adskillelse af forskellige typer af arbejdsopgaver vil der blive en række primære serviceopgaver, som fx rengøring og indkøb, der overtages af ufaglært arbejdskraft. Ældreområdet forventes derfor samlet set at have næsten uændret efterspørgsel efter sygeplejersker, stigende efterspørgsel efter social- og sundhedsassistenter, fysioterapeuter og ergoterapeuter og stigende efterspørgsel efter ufaglært arbejdskraft.
- Ribe Amt er et udkantsområde uden landsdelsfunktioner på sygehusene. Dette kan påvirke mulighederne for at tiltrække speciallæger og også yngre læger, der foretrækker specialiserede job og job i de store universitetsbyer.

- Den nuværende mangel på sygeplejersker forventes at falde, idet mange social- og sundhedsassistenter kan overtage funktioner fra sygeplejerskerne, både i primærplejen og på sygehusene.
- Behovet for lægesekretærer forventes at falde, særligt på sygehusene, med indførelse af nye elektroniske patientjournaler.
- Beskæftigelsen inden for offentlig administration kan påvirkes af øget effektivitet, herunder effektiviseringer som følge af it-investeringer.
- RIMO-fremskrivningen for undervisningssektoren viser et fald i beskæftigelsen, hvilket skyldes en forventning om faldende børnetal i regionen, jf. befolkningsfremskrivningen i udbudskapitlet. På den anden side kan efterspørgslen stige som følge af udflytning af videregående undervisningsinstitutioner til regionen og stigende uddannelsesfrekvens.
- Udviklingen i beskæftigelsen i de sociale institutioner er bl.a. afhængig af, om udviklingen på institutionsområdet går mod mere fleksible institutioner med op til 80-120 børn, som forventes at blive mere udbredt i fremtiden. En sådan udvikling vil øge behovet for uddannet personale, dvs. flere pædagoger og færre hjælpere.

3. Udbuddet af arbejdskraft

I dette kapitel beskrives udviklingen i udbuddet af arbejdskraft i Ribe Amt, igen både som det ser ud i dag, som det har udviklet sig over de seneste 10 år, og som det forventes at ville udvikle sig i de kommende 10 år.

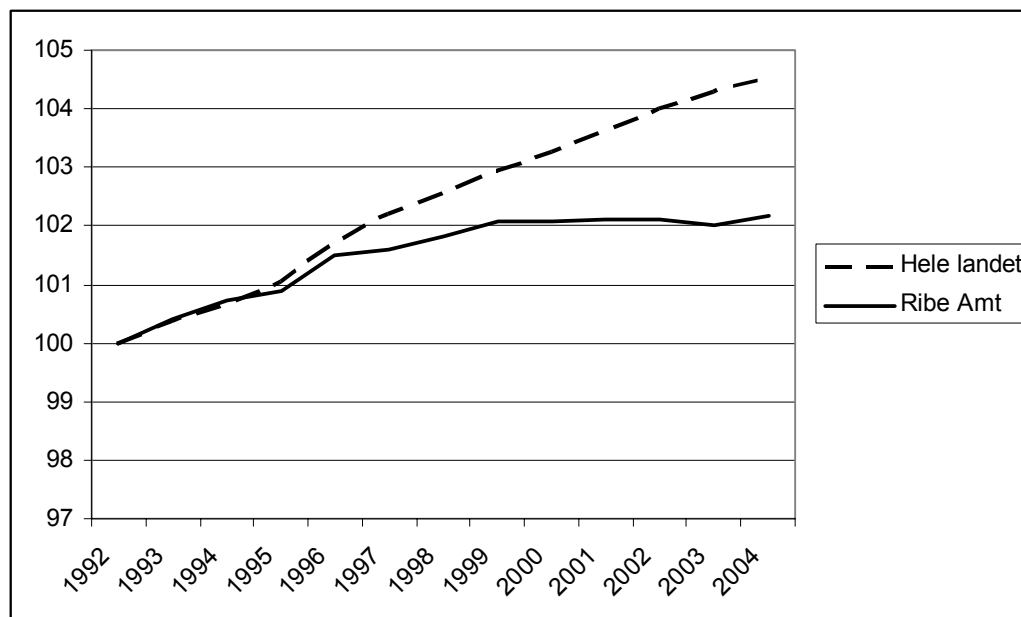
De vigtigste variable i denne sammenhæng er arbejdsstyrkens størrelse og erhvervsfrekvensen, det vil sige den andel af befolkningen der er på arbejdsmarkedet. Desuden vil der blive set nærmere på arbejdsstyrkens aldersfordeling og uddannelsesmæssige baggrund.

3.1. Udbuddet af arbejdskraft de seneste år

3.1.1. Befolkningsudviklingen

Befolkningen i Ribe Amt er samlet set vokset med 2,2 pct. fra 1992 til 2004 og ligger nu på knap 225.000 personer. Dog er tilvæksten primært sket i perioden fra 1992 til 1999, hvorefter væksten er aftaget, også i forhold til udviklingen i resten af landet. Som det ser ud i øjeblikket, er der derfor ingen forventninger om, at en tilvækst i befolkningsgrundlaget kan bidrage til yderligere vækst i udbuddet af arbejdskraft.

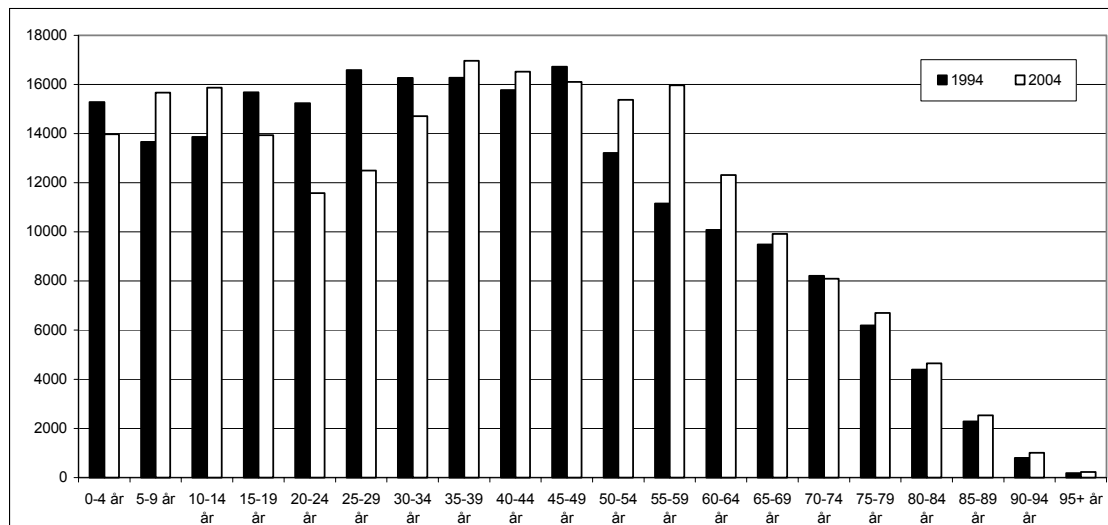
Figur 3.1: Befolkningsudviklingen i Ribe Amt og i hele landet, 1992-2004 (pr. 1. januar), 1992=100

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Bef2).

Samtidig er der sket en forskydning i alderssammensætningen i befolkningen i retning af særligt flere midaldrende (50-64 år) og færre unge (15-34 år). Overordnet betyder dette, at der er færre unge på vej ind på arbejdsmarkedet, og flere seniorer der i de kommende år vil forlade arbejdsmarkedet.

Figur 3.2: Befolkningssammensætningen i Ribe Amt 1994 og 2004 (pr. 1. januar)

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (BEF2).

3.1.2. Udviklingen i arbejdsstyrken de seneste 10 år

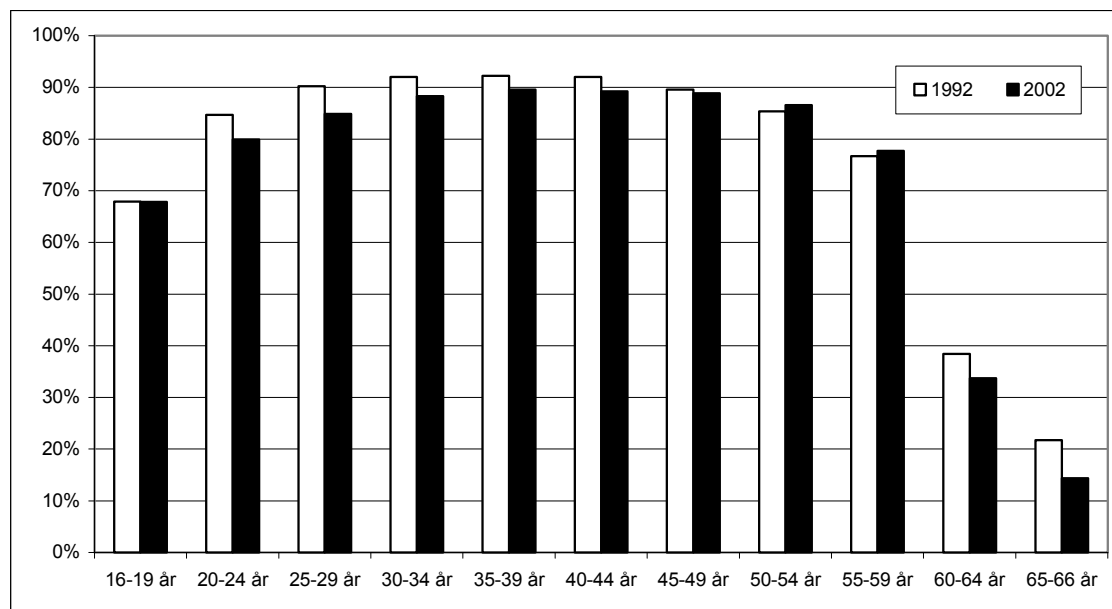
Samtidig med at der er færre unge i Ribe Amt end for 10 år siden, er erhvervsfrekvensen blandt de unge også lavere, jf. figur 3.3 nedenfor. En del af faldet i erhvervsfrekvensen for de unge skyldes dog, at der er flere unge, der tager en længere uddannelse i dag end for 10 år siden, og derfor naturligt træder senere ind på arbejdsmarkedet.

Blandt seniorerne er der rent faktisk sket en positiv udvikling, om end beskedent, i retning af flere erhvervsaktive i aldersgruppen 50-59 år. Denne udvikling er vendt siden den seneste strukturbeskrivelse for Ribe Amt fra 2001, så der er tale om en positiv drejning i retning af større erhvervsfrekvens blandt seniorerne i de seneste år. En nærliggende forklaring kan være de seneste års store politiske fokus på fastholdelsen af de ældre arbejdstagere på arbejdsmarkedet og deraf følgende tiltag. Dog skal det også holdes for øje, at der blandt de 50-59-årige for 10 år siden var et større antal kvinder uden særlig tilknytning til arbejdsmarkedet, end der er i dag, hvilket påvirker kurverne⁹.

Deltagere i de afholdte fokusgrupper beskriver, at der er gjort en ekstra indsats i de enkelte brancher for at forsøge at fastholde de ældre medarbejdere. Eksempelvis har man inden for folkeskoleområdet forsøgt at gøre det mere attraktivt rent pensionsmæssigt for lærerne at forblive længere på arbejdsmarkedet. Da undervisningsområdet samtidig er et af de områder med en stor andel af seniorer blandt de ansatte, vil sådanne initiativers succes kunne påvirke udbuddet af arbejdskraft i de ældre aldersgrupper i de kommende år. Deltagerne i de afholdte fokusgrupper er dog usikre på, hvor stor en effekt disse nye ordninger vil få på fastholdelsen af de ældre lærere, da mange allerede har besluttet, hvor længe de ønsker at fortsætte, og kun i begrænset omfang er villige til at ændre disse planer på grund af en mindre økonomisk gevinst.

⁹ Arbejdsmarkedsrådet i Ribe Amt har i øvrigt udarbejdet en længere rapport, dateret december 2002, der stiller skarpt på seniorarbejdsmarkedet i amtet.

Figur 3.3: Erhvervsfrekvenser i Ribe Amt opdelt på alder, 1992 og 2002

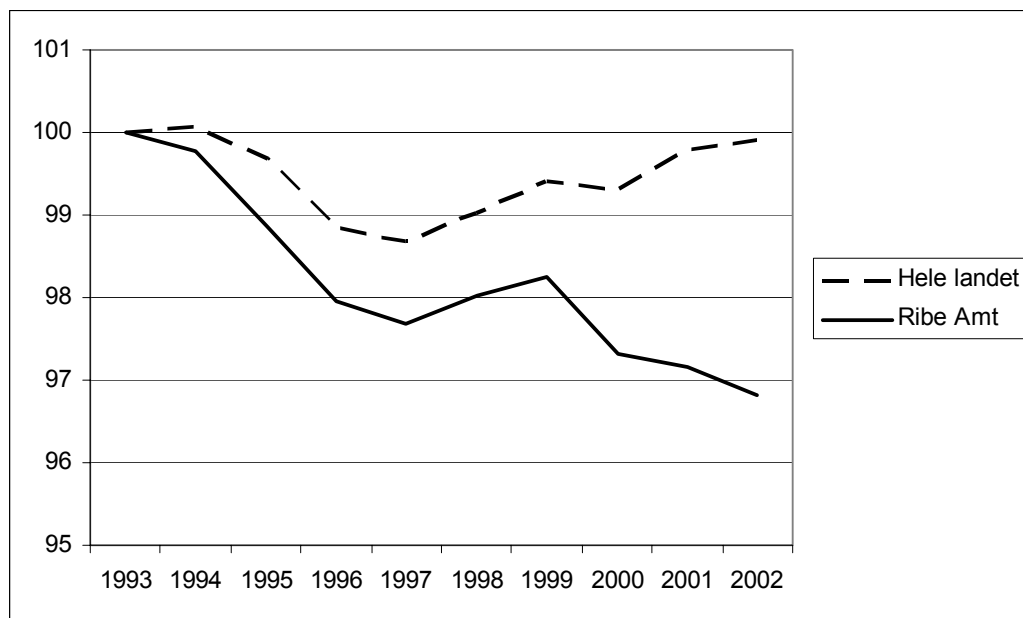

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (RAS33 og BEF2).

Som det kan ses af figur 3.4 nedenfor, er arbejdsstyrken i Ribe Amt faldet med næsten 3 pct. i perioden fra 1992 til 2002. Det er særligt ændringen i befolknings sammensætningen samt erhvervsfrekvenserne, der har været afgørende for denne udvikling.

Faldet i arbejdsstyrken i Ribe Amt står i kontrast til udviklingen i landet som helhed, hvor arbejdsstyrken i dag er på niveau med 1992 efter et midlertidigt dyk i løbet af 1990'erne. Også i Ribe Amt steg arbejdsstyrken fra 1997 til 1999, men den tendens ser nu ud til at være vendt med et fortsat fald fra 1999 og frem. Det er særligt kombinationen af færre unge og flere ældre, der har trukket udviklingen nedad i de senere år.

Figur 3.4: Arbejdsstyrkens udvikling i Ribe Amt og i hele landet, 1992 – 2002

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (RAS33). Arbejdsstyrken indeholder personer i alderen 16-66 år.

Af tabel 3.1 nedenfor fremgår det, at faldet i arbejdsstyrken i overvejende grad skyldes et fald blandt de 16-29-årige. Der er således over 8.500 færre personer i denne aldersgruppe fra 1992 til 2002. Dette overstiger også den procentvise nedgang i landet som helhed med godt fire procentpoint.

At arbejdsstyrken ikke er reduceret endnu mere i Ribe Amt, skyldes altovervejende den store vækst i arbejdsstyrken blandt de 50-59-årige. Stigningen skyldes først og fremmest flere personer i denne aldersgruppe, og – indtil videre – kun i begrænset omfang den svage stigning i erhvervsfrekvensen for denne gruppe (jf. figur 3.2).

Ellers er det værd at bemærke, at der har været et fald i aldersgruppen 30-39 år i Ribe Amt på 2 pct., mens der i samme periode er sket en tilvækst i samme aldersgruppe på næsten 7 pct. på landsplan. Til gengæld har faldet i arbejdsstyrken mellem 40 og 49 år været mindre i Ribe Amt end i landet som helhed (1,6 pct. nedgang mod 6,9 pct. på landsbasis).

Tabel 3.1: Arbejdsstyrken i Ribe Amt og i hele landet, 1992 og 2002

	Hele landet				Ribe Amt			
	1992	2002	Absolut ændring	Ændring i pct.	1992	2002	Absolut ændring	Ændring i pct.
Mænd	1.487.708	1.477.071	-10.637	-0,7%	64.693	62.496	-2197	-3,4%
Kvinder	1.314.574	1.325.970	11.396	0,9%	54.729	53.488	-1241	-2,3%
16-29 år	864.638	698.496	-166.142	-19,2%	37.246	28.534	-8712	-23,4%
30-39 år	674.564	720.327	45.763	6,8%	29.611	29.019	-592	-2,0%
40-49 år	704.581	655.916	-48.665	-6,9%	29.099	28.641	-458	-1,6%
50-59 år	448.302	617.773	169.471	37,8%	18.726	25.401	6675	35,6%
60-66 år	110.197	110.529	332	0,3%	4.740	4.389	-351	-7,4%
I alt	2.802.282	2.803.041	759	0,0%	119.422	115.984	-3438	-2,9%

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ras33). Arbejdsstyrken omfatter i denne opgørelse personer i alderen 16-66 år.

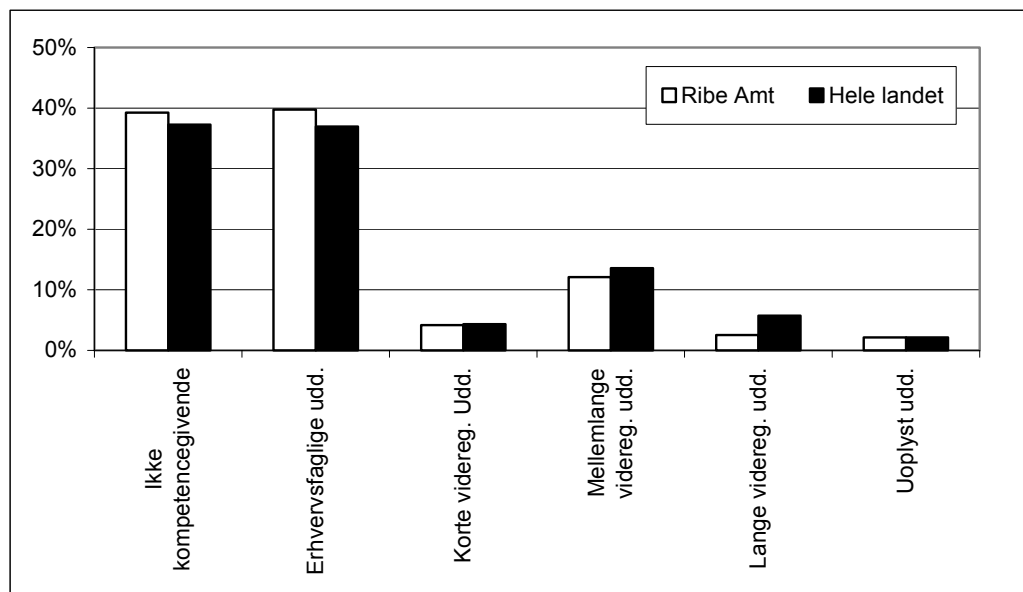
Ser man på arbejdsstyrkens uddannelsesniveau i Ribe Amt i forhold til hele landet (jf. figur 3.5), er arbejdsstyrkens uddannelsesniveau generelt lavere i Ribe Amt.

39,3 pct. af arbejdsstyrken i Ribe Amt har ingen kompetencegivende uddannelse, mod 37,3 pct. på landsplan. Det er knap tre procent flere, der har en erhvervsfaglig uddannelse i Ribe Amt end i landet som helhed (39,8 pct. mod 37,0 pct.).

Andelen af arbejdsstyrken, der har en kortere videregående uddannelse, ligger til gengæld på samme niveau i Ribe Amt som i hele landet. Derimod er der procentvis færre, der har en mellemlang videregående uddannelse. 12,1 pct. af arbejdsstyrken i Ribe Amt har en mellemlang videregående uddannelse, hvilket er 1½ procentpoint mindre end på landsplan.

Den største forskel i uddannelsesniveau i forhold til resten af landet er dog andelen af arbejdsstyrken, der har en lang videregående uddannelse. Hvor det gennemsnitligt er 5,7 pct. af landets arbejdsstyrke, der har en lang videregående uddannelse, gælder dette kun for 2,2 pct. af arbejdsstyrken i Ribe Amt i 2002.

Figur 3.5: Arbejdsstyrken i Ribe Amt og i hele landet opdelt efter uddannelse (pct. af arbejdsstyrken), år 2002

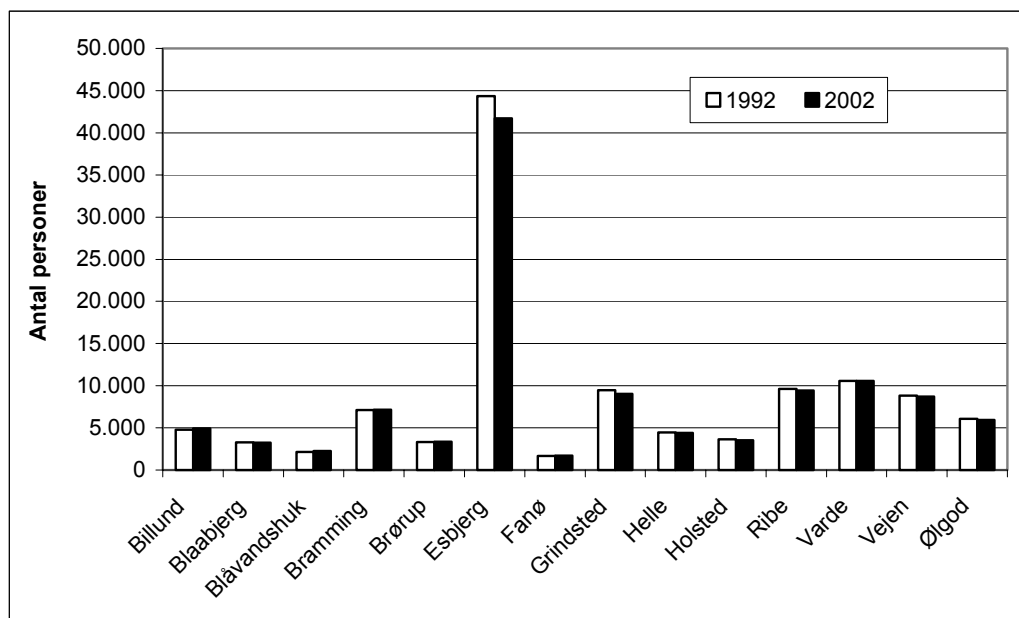
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ras551). Arbejdsstyrken omfatter i denne opgørelse personer i alderen 0-99 år.

Ser man på udviklingen inden for de seneste år i uddannelsesniveaet i Ribe Amt (jf. tabel 3.2), er der sket en kraftig vækst i antal personer i arbejdsstyrken med en mellemlang eller lang videregående uddannelse. Der er således hele 22 pct. flere, der har en lang videregående uddannelse i 2002 end der var blot i 1997. Samtidig er der 10 pct. færre uden en kompetencegivende uddannelse i løbet af samme periode.

Tabel 3.2: Arbejdsstyrken i Ribe Amt opdelt efter uddannelse, 1997 – 2002

Ribe Amt	1997	2002	Ændring 97/02	
Ikke kompetencegivende	51.102	45.659	-5.443	-10,65%
Erhvervsfaglig uddannelse	45.097	47.560	2.463	5,46%
Kort videregående uddannelse	4.793	4.990	197	4,11%
Mellemlang videregående uddannelse	12.892	14.574	1.682	13,05%
Lang videregående uddannelse	2.780	3.030	250	8,99%
Uoplyst uddannelsesniveau	2.704	2.427	-277	-10,24%
I alt	119.368	118.240	-1.128	-0,94%

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ras551). Arbejdsstyrken omfatter i denne opgørelse personer i alderen 0-99 år.

Figur 3.6: Arbejdsstyrken i kommunerne i Ribe Amt, 1992 og 2002

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ras33). Arbejdsstyrken omfatter i denne opgørelse personer i alderen 16-66 år.

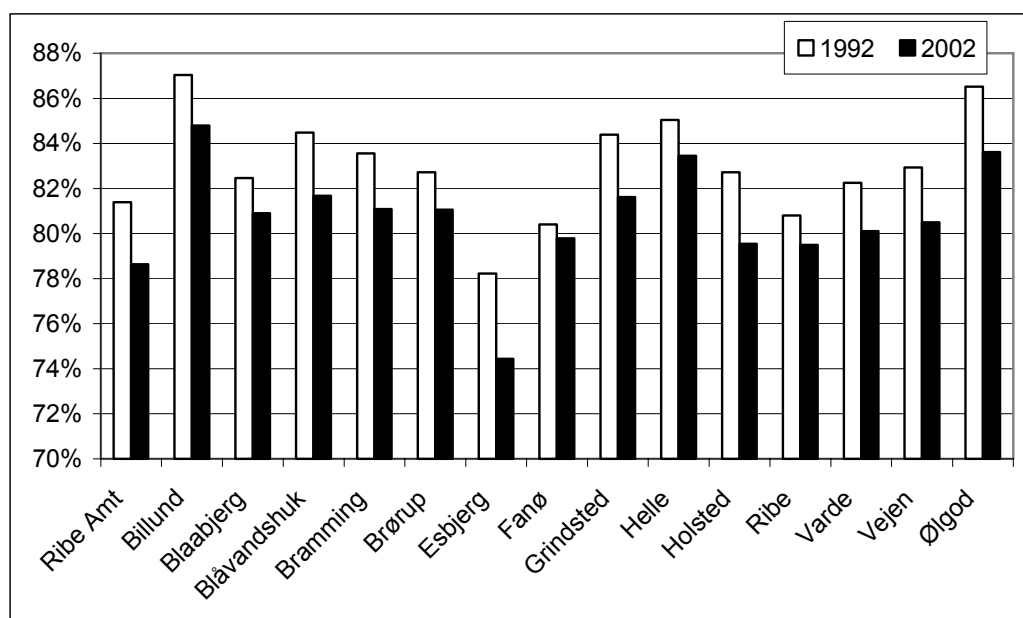
Som det fremgår af figur 3.6 ovenfor, er den overvejende del af reduktionen i arbejdsstyrken i amtet i perioden fra 1992 til 2002 sket i Esbjerg Kommune. I absolutte tal er arbejdsstyrken i Esbjerg reduceret med cirka 2.700 personer ud af den samlede reduktion i amtet på knap 3.500 personer. Dette skal selvfølgelig ses i sammenhæng med, at langt størstedelen af amtets arbejdsstyrke er bosat i Esbjerg Kommune. Men som det fremgår af figur 3.7, er der også sket et forholdsvis stort fald i erhvervsfrekvensen i Esbjerg Kommune fra 1992 til 2002, til trods for at erhvervsfrekvensen i Esbjerg allerede var markant lavere end i resten af amtets kommuner i 1992.

En del af forklaringen på den lave erhvervsfrekvens i Esbjerg skyldes de mange uddannelsesinstitutioner i byen. Det vil naturligt medføre en lavere erhvervsfrekvens, da der vil være flere unge uden tilknytning til arbejdsmarkedet, der bosætter sig i byen. Desuden er der en overrepræsentation af personer på overførselsindkomster i Esbjerg, hvilket ikke er usædvanligt for byområder i hele landet.

I øvrigt er erhvervsfrekvensen faldet i alle kommuner i amtet fra 1992 til 2002. Som tidligere omtalt, er dette en normal udvikling, der sker i takt med, at de unge er under uddannelse længere, og de ældre

over 60 år trækker sig tidligere tilbage fra arbejdsmarkedet. Billund Kommune har, ligesom i 1992, den største erhvervsfrekvens af samtlige kommuner i amtet.

Figur 3.7: Erhvervsfrekvensen i kommunerne i Ribe Amt, 1992 og 2002

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ras33 og Bef2).

Note: Bemærk, at y-aksen starter ved 70 pct.

3.2. Udbuddet af arbejdskraft de næste 10 år

I dette afsnit vurderes befolkningsudviklingen og arbejdsstyrken i Ribe Amt i de kommende 10 år. Vurderingen er baseret på Arbejdsmarkedsstyrelsens RIMO-model for 2003.

Det er valgt at se på udviklingen i et tiårigt perspektiv fra i dag, dvs. frem til 2014. Den anvendte version af RIMO bygger på de faktiske tal for 2002, dvs. første fremskrivningsår er 2003. Det betyder, at tallene for befolkningen og dens sammensætning, der præsenteres for 2004 til 2014 nedenfor, er en fremskrivning af de faktiske tal fra 2002. Befolkningsfremskrivningerne er dog på det korte sigt forholdsvis sikre, og tallene for 2004 vil derfor ligge meget tæt på de faktiske tal.

3.2.1. Befolkningsfremskrivning

Befolkningstallet i Ribe Amt forventes at være stort set uændret frem til 2014, jf. tabellen nedenfor. Den mandlige befolkning forventes at falde svagt, mens den kvindelige befolkning vil være stort set uændret.

Tabel 3.3: Befolkningsudviklingen i Ribe Amt frem til 2014 opdelt på køn

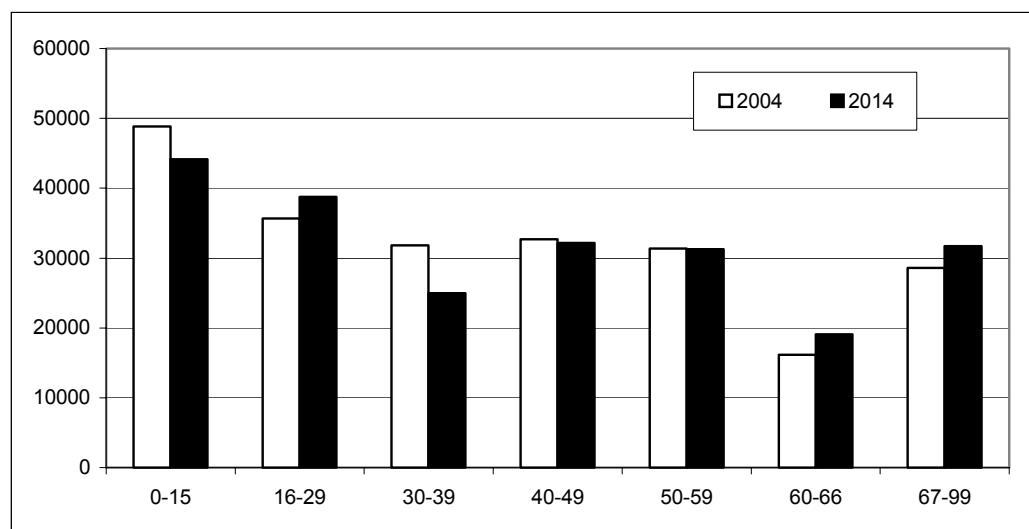
	2004	2014	Ændring 04-14	Ændring i pct.
Mænd	112.590	110.393	-2.197	-2,0%
Kvinder	112.508	111.720	-788	-0,7%
I alt	225.098	222.113	-2.985	-1,3%

Kilde: RIMO 2003 for Ribe Amt.

At det samlede befolkningstal stort set er uændret indebærer blandt andet, at der forventes balance mellem antallet af tilflyttere til amtet og antallet af fraflyttere. Årligt er der omkring 10.000 personer, der flytter hhv. ind og ud af amtet, og over 10 år er det således op mod 100.000 personer i amtet, der er flyttet ind i løbet af perioden, mens der samtidig er 100.000, der er flyttet ud¹⁰. Fremskrivningen i RIMO bygger således på ganske store bevægelser i befolkningsgrundlaget, der først og fremmest er drevet af efterspørgslen efter arbejdskraft i Ribe Amt og de omkringliggende amter i RIMO-modellen.

Frem til 2014 sker der en aldersmæssig forskydning i Ribe Amt i retning af en ældre befolknings-sammensætning. Der bliver således færre i alderen 30 til 39 år og flere i alderen 60 til 66 år, jf. figuren nedenfor. Der forventes til gengæld en stigning blandt de 16-29-årige, hvor antallet af indbyggere vil stige fra ca. 35.000 i dag til knap 40.000 i 2014.

Figur 3.8: Befolkningen i Ribe Amt fordelt på alder 2004 og 2014

Kilde: RIMO 2003 for Ribe Amt.

Fremskrivningen for de 16-29-årige vurderes at være behæftet med større usikkerhed end for de ældre grupper. Dette skyldes, at fraflytningen fra amtet for denne gruppe er en del højere end tilflytningen, bl.a. på grund af søgning til videregående uddannelser uden for amtet. Hvor stor en del af denne gruppe, der reelt vil være bosat i Ribe Amt om 10 år, afhænger således i høj grad af søgningen til videregående uddannelser, herunder hvilke der udbydes inden for amtet.

3.2.2. Arbejdsstyrkefremskrivning

I dette afsnit præsenteres en fremskrivning af arbejdsstyrken i Ribe Amt i de kommende 10 år. Arbejdsstyrken er defineret som beskæftigede og arbejdsløse, dvs. at personer under uddannelse, pensionister mv. indgår ikke i arbejdsstyrken. Arbejdsstyrken er defineret til at omfatte personer op til 75 år i RIMO-fremskrivningerne.

Arbejdsstyrkens alders- og uddannelsesfordeling

Arbejdsstyrken i Ribe Amt falder frem til 2014 fra ca. 118.500 til ca. 115.200, dvs. med omkring 2,7 pct., jf. tabellen nedenfor. Dette er lidt mere end for befolkningen samlet set, der forventes at falde med omkring 1,3 pct. Årsagen er først og fremmest, at befolkningen bliver ældre, dvs. en større del er

¹⁰ En del fraflytter kun amtet for en periode, og der er derfor ikke tale om netto 100.000 nye indbyggere i amtet.

på pension. Større søgning til uddannelser blandt de yngre årgange vil ligeledes trække i retning af en mindre arbejdsstyrke.

Tabel 3.4: Arbejdsstyrken i Ribe Amt 2004 og 2014 fordelt på køn og alder

	2004	2014	Ændring 04-14	Ændring i pct.
Mænd	64.165	62.066	-2.099	-3,3%
Kvinder	54.278	53.132	-1.146	-2,1%
I alt	118.443	115.198	-3.245	-2,7%
0-15	1.378	1.461	83	6,0%
16-29	27.783	30.871	3.088	11,1%
30-39	28.125	21.780	-6.345	-22,6%
40-49	29.046	27.729	-1.317	-4,5%
50-59	25.654	25.717	63	0,2%
60-66	4.773	5.636	863	18,1%
67-75	1.683	2.004	321	19,1%
I alt	118.443	115.198	-3.245	-2,7%

Kilde: RIMO 2003 for Ribe Amt. Arbejdsstyrken omfatter i denne opgørelse personer i alderen 0 til 75 år.

Ser man på arbejdsstyrkens alderssammensætning er der en betydelig stigning i antallet af 16-29-årige, nemlig på 11 pct. Ligeledes stiger andelen af 60-66-årige (18 pct.) og andelen af 67-75-årige (19 pct.), mens gruppen af 30-39-årige falder med ca. 23 pct. Denne udvikling i arbejdsstyrken afspejler udviklingen i befolkningssammensætningen, jf. Figur 3.8.

Væksten i arbejdsstyrken for gruppen af 16-29-årige frem mod 2014 udvider virksomhedernes rekrutteringsgrundlag med yngre og formodentlig mere veluddannede medarbejdere i Ribe Amt sammenlignet med i dag. Erhvervserfaringen i denne gruppe vil dog naturligt være begrænset. Omvendt kan der forventes en øget konkurrence om den mere erfarne arbejdskraft i alderen 30-49 år.

Antallet af 60-66-årige i arbejdsstyrken stiger med næsten 20 pct., som følge af den demografiske udvikling. Denne gruppe kan dermed i et vist omfang kompensere for faldet blandt de 30-49-årige.

Arbejdsstyrkens uddannelsesniveau vil være stort set uændret frem mod år 2014, jf. nedenstående tabel. Med undtagelse af mellemlange videregående uddannelser og øvrige erhvervsuddannelser falder antallet i alle uddannelseskategorier. Faldet i hver kategori er forholdsmæssigt af nogenlunde samme størrelsesorden som den samlede tilbagegang i arbejdsstyrken, hvorfor der kun opstår mindre forskydninger i arbejdsstyrkens uddannelsesmæssige sammensætning. Antalsmæssigt findes den største tilbagegang blandt erhvervsuddannelserne inden for handel og kontor, hvor arbejdsstyrken reduceres med op mod 2.000 personer.

Tabel 3.5: Arbejdsstyrken 2004 og 2014 fordelt på uddannelse

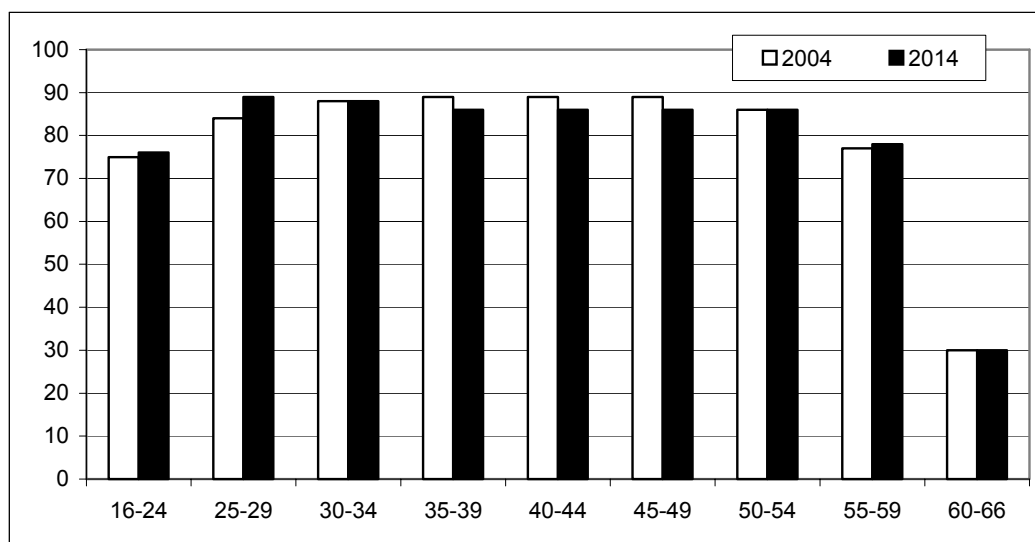
	2004	2014	Ændring
Ikke kompetencegivende uddannelser	47.068	45.497	-1.571
Erhvervsuddannelser – Handel og kontor	17.124	15.178	-1.946
Erhvervsuddannelser – Jern og metal	10.496	10.220	-276
Erhvervsuddannelser – Bygge og anlæg	7.470	7.392	-78
Erhvervsuddannelser – Øvrige	12.916	13.485	569
Korte videregående uddannelser	5.237	5.096	-141
Mellemlange videregående uddannelser	14.959	15.163	204
Lange videregående uddannelser	3.175	3.165	-10
I alt	118.445	115.196	-3.249

Kilde: RIMO 2003 for Ribe Amt. Arbejdsstyrken omfatter i denne opgørelse personer i alderen 0 til 75 år.

Det skal til fremskrivningen af antallet af personer med lange videregående uddannelser i Ribe Amt bemærkes, at etableringen af Syddansk Universitetscenter i 1999 kan påvirke udviklingen i de kommende år. I øjeblikket dimitterer ca. 10 kandidater pr. år, hvilket forventes at stige til ca. 30 om to år og over 50 om 4 år, bl.a. på grund af en kandidatuddannelse i folkesundhed, der starter i sommeren 2004. Derudover uddannes årligt ca. 30-35 bachelorer, hvilket forventes at stige svagt i de kommende år. Afhængigt af, hvor stor en del af kandidaterne der finder beskæftigelse inden for amtet, kan dette øge antallet med lange videregående uddannelser i arbejdsstyrken.

Erhvervsfrekvens

Erhvervsfrekvensen¹¹ i Ribe Amt forventes at være stort set uforandret, både for den samlede arbejdsstyrke og for de enkelte aldersgrupper, set over tiårsperioden 2004-2014, jf. nedenstående figur. Der er dog en tendens til, at erhvervsfrekvensen vil stige for den yngre del af befolkningen, mens erhvervsfrekvensen for personer mellem 35 og 49 år omvendt vil falde.

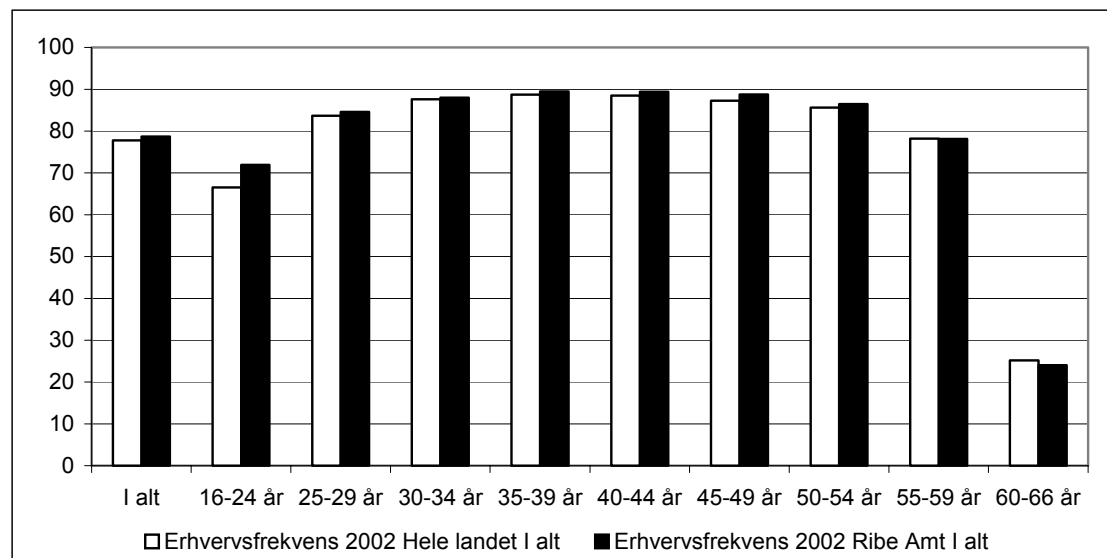
Figur 3.9: Erhvervsfrekvenser opdelt på alder 2004 og 2014

Kilde: RIMO 2003 for Ribe Amt.

¹¹ Erhvervsfrekvensen er et udtryk for antallet af personer i arbejdsstyrken mellem 16 og 66 år i procent af befolkningen i alderen 16-66 år.

Generelt er erhvervsfrekvensen højere i Ribe Amt i dag sammenlignet med resten af landet, jf. figuren nedenfor. Den forventede udvikling betyder, at erhvervsfrekvensen for de 35 til 49-årige nærmer sig landsgennemsnittet i de kommende år. For gruppen af 16-29-årige er det derimod forventningen, at erhvervsfrekvensen i Ribe Amt også i de kommende år vil ligge over landsgennemsnittet.

Figur 3.10: Erhvervsfrekvenser i Ribe Amt og på landsplan i 2002

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.

Den højere erhvervsfrekvens for de yngre grupper på arbejdsmarkedet kan forklares med, at Ribe Amt har forholdsvis få videregående uddannelsesinstitutioner. Unge, der tager en videregående uddannelse, fraflytter således ofte amtet og indgår derfor ikke i arbejdsstyrken. De unge tilflyttere flytter til gengæld typisk til amtet i forbindelse med arbejde. Den stigende erhvervsfrekvens for de yngre grupper afspejler således en udvikling, hvor stadig flere unge vælger at tage en uddannelse, og dette sker uden for amtet. Udviklingen kan dog være vendt i de seneste år, hvor bl.a. Syddansk Universitetscenter er blevet etableret. Aalborg Universitet har ligeledes etableret en afdeling i Esbjerg, hvorfra der i sommeren 2003 dimitterede 30 civilingeniører.

Efterlønsreformen fra 1999 synes ikke umiddelbart at slå igennem på erhvervsfrekvensen for gruppen af 60-66-årige i 2014. En supplerende RIMO-kørsel viser imidlertid, at der sker en stigning i erhvervsfrekvensen for de 60-66-årige mellem 2002 og 2004, hvorefter erhvervsfrekvensen er konstant frem mod 2014. Effekten af efterlønsreformen er således realiseret i modellen i de første to år og forventes derefter at være stort set konstant.

4. Ubalancer – ledighed og rekrutteringsproblemer

I dette kapitel kobles de to foregående kapitler sammen. Det vil sige, at der her vil blive set på ubalancer, der opstår på grund af forskelle i efterspørgsel efter og udbud af arbejdskraft i Ribe Amt.

Nærmere bestemt er det henholdsvis ledighed og mangel på arbejdskraft i dag og forventninger til fremtiden, der vil blive belyst med henblik på at give Arbejdsmarkedsrådet det bedst mulige baggrundsmateriale for dets videre arbejde.

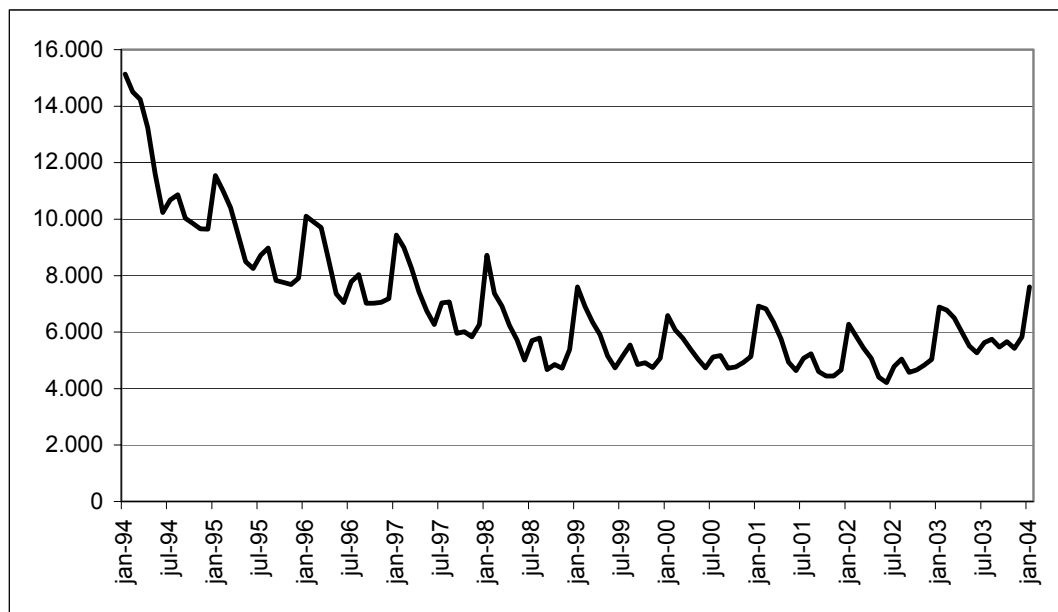
I analysen er anvendt tal fra Danmarks Statistik samt beregninger fra RIMO i forbindelse med fremskrivninger af forventelige ubalancer i de kommende år.

4.1. Ubalancer på arbejdsmarkedet i de seneste år

4.1.1. Udviklingen i ledigheden

Ledigheden i Ribe Amt er overordnet set faldet løbende over den seneste tiårsperiode. Nedgangen var størst frem til 1998, hvorefter kurven flader ud. I figuren kan der registreres en mindre stigning i antal ledige igen i det seneste år, men ifølge Arbejdsmarkedsrådets egne tal¹² har der været tale om en svagt aftagende ledighed i regionen i det forgangne år, når der korrigeres for sæsonudsving.

Figur 4.1: Udviklingen i det gennemsnitlige antal ledige i Ribe Amt i perioden januar 1994 – januar 2004

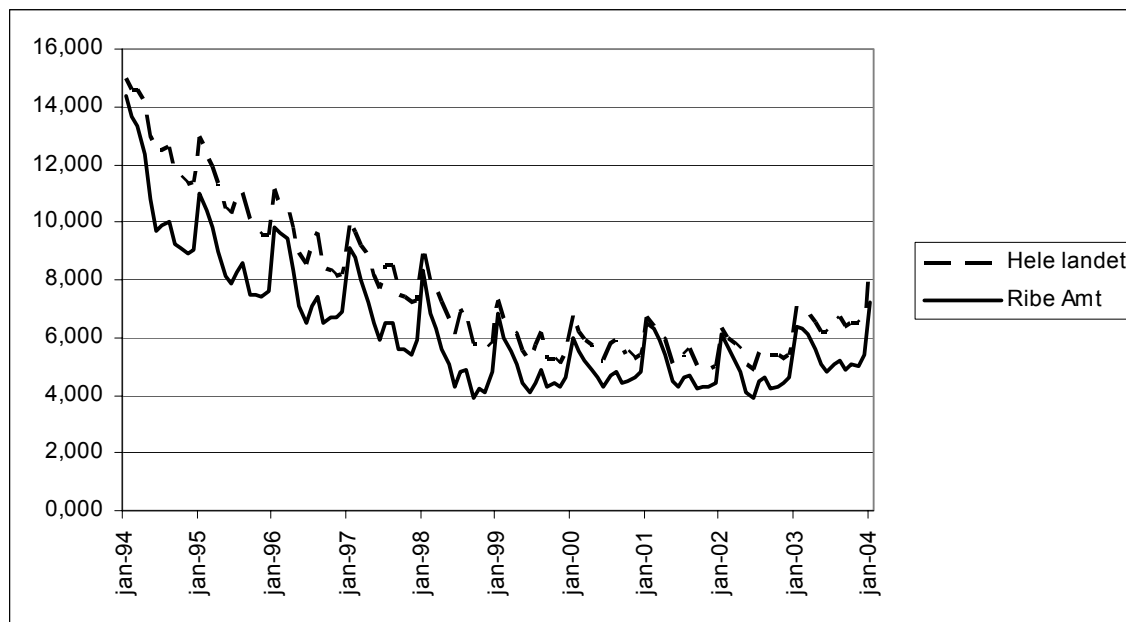
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ab113+Ab113x).

Som det fremgår af figur 4.2 nedenfor, ligger ledigheden blandt de forsikrede ledige gennemsnitligt lidt lavere i Ribe Amt end i landet som helhed. Kun i vintermånederne, når sæsonudsvinget er på sit højeste, er den procentvise ledighed stort set den samme som på landsplan. Generelt er arbejdsmarkedet i Ribe Amt derfor mere præget af sæsonudsving end arbejdsmarkedet i landet som helhed, om

¹² Arbejdsmarkedsrådets kvartalsprognose for 1. til 4. kvartal 2004.

end sæsonudsvingene i Ribe Amt over tid synes at være aftagende. En forklaring er erhvervsstrukturen i amtet, med mange beskæftigede inden for industrierhvervene og bygge- og anlægsbranchen, samt hotel- og restaurationsbranchens afhængighed af den forholdsvis korte turistsæson, der generelt kendetegner den jyske vestkyst.

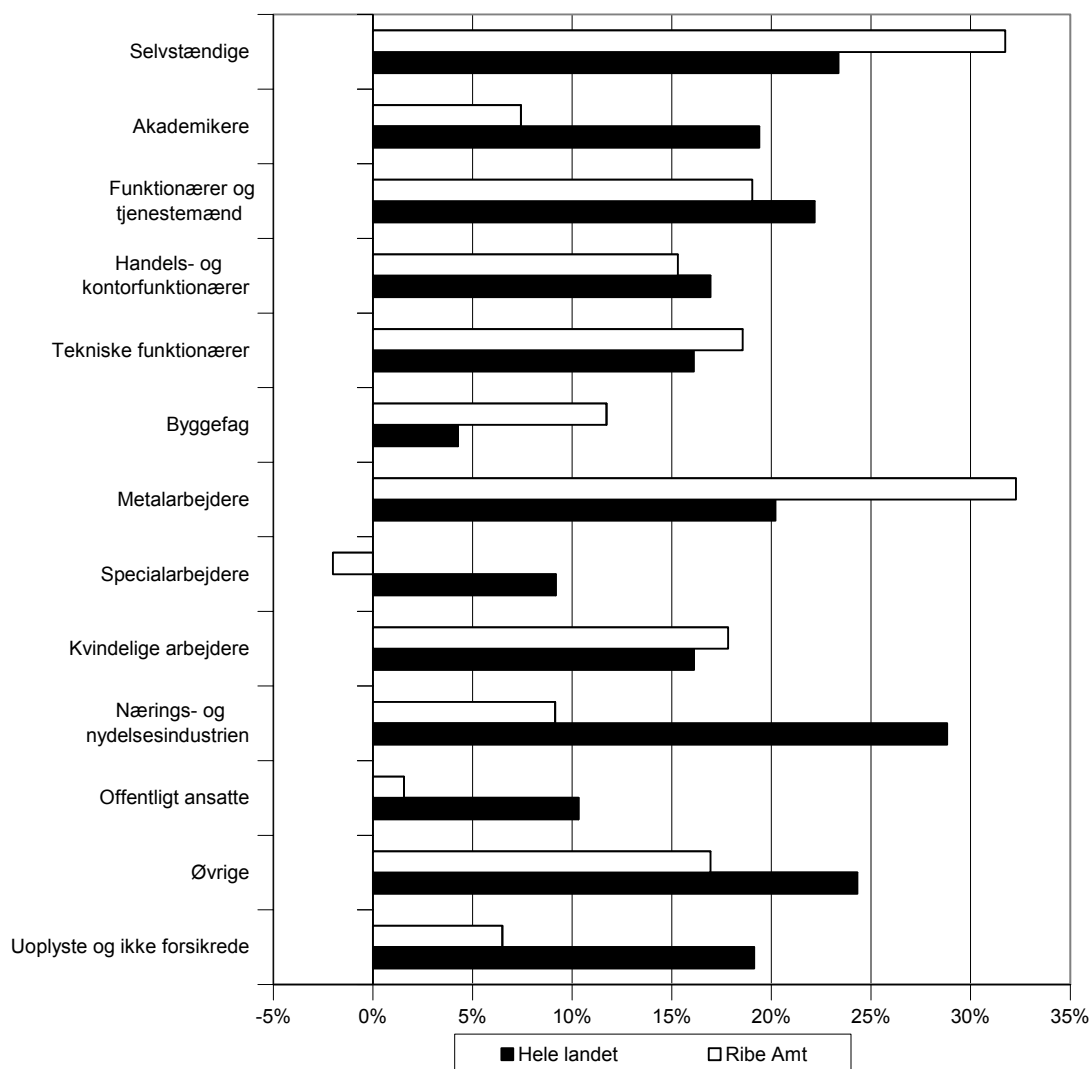
Figur 4.2: Udviklingen i ledigheden i Ribe Amt og hele landet – forsikrede ledige som pct. af samtlige forsikrede – januar 1994 – januar 2004

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ab113a + Ab112x + Ab 512x).

Foruden den overordnede udvikling i ledigheden er det værd at undersøge, hvorvidt der er sket ændringer i de lediges fordeling på de forskellige faggrupper i den senere tid. Dette er gjort i figur 4.3 med baggrund i de lediges fordeling på de særskilte a-kassegrupper.

Figur 4.3: Den procentvise ændring i antal fuldtidsledige fra januar 2003 til januar 2004 i Ribe Amt og i hele landet, særskilt for a-kasser

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ab113).

Overordnet set afspejler figuren den stigende ledighed på landsplan, som også fremgår af figur 4.2. Dog fordeler den stigende ledighed sig til dels anderledes på de forskellige a-kasser i Ribe Amt og i landet som helhed. På landsplan har stigningen i antal fuldtidsledige medlemmer været størst inden for Nærings- og nydelsesmiddelindustriens, Metalarbejdernes, De selvstændiges, Akademikernes og Funktionærernes og tjenestemændenes a-kasser, foruden i de øvrige a-kasser og blandt de ikke-forsikrede. Disse a-kasser har oplevet en stigning i antal fuldtidsledige medlemmer på mellem 19,1 pct. og 28,2 pct. fra januar 2003 til januar 2004.

I Ribe Amt – derimod – har stigningen i antal fuldtidsledige medlemmer været særligt stor blandt de selvstændige (31,7 pct.) og metalarbejderne (32,3 pct.). I reelle tal dækker disse voldsomme procentvise stigninger dog over mere beskedne antal ledige medlemmer – i januar 2004 er der således 303 fuldtidsledige medlemmer i de selvstændiges a-kasser og 250 fuldtidsledige metalarbejdere.

Foruden disse to grupper har den procentvise stigning i antal ledige medlemmer været større i Ribe Amt end i landet som helhed i byggefagenes a-kasser (11,4 pct. mod 4,3 pct. på landsplan), Tekniske funktionærers a-kasse (18,6 pct. mod 16,1 pct. på landsplan) og i Kvindelige arbejderes a-kasse (17,8 pct. mod 16,1 pct. på landsplan).

Samtlige andre a-kassegrupper har oplevet en lavere stigning i ledigheden i det forgangne år i Ribe Amt i forhold til hele landet. Blandt de forsikrede er det særligt de offentligt ansatte og akademikere, der har oplevet en markant lavere stigning i antal fuldtidsledige medlemmer i Ribe Amt end i resten af landet. En forklaring på den lavere stigning i ledigheden for disse grupper vil være, at de seneste to års fyringsrunder og ansættelsesstop i staten nødvendigvis særligt har medført en stigning i ledigheden blandt offentligt ansatte og akademikere i hovedstadsområdet, hvor der er flest statslige arbejdspladser. Desuden har de seneste års stigende akademikerledighed ramt særligt hårdt blandt de nyuddannede akademikere, der overvejende bor i og omkring de store universitetsbyer, som København, Århus, Odense og Aalborg. I kombination med at Ribe Amt i forvejen har en lavere andel af akademikere i arbejdsstyrken, er det derfor ganske naturligt, at man også har oplevet en mindre stigning i ledigheden for disse grupper end i resten af landet.

Også Nærings- og nydelsesmiddelindustriens a-kasse har oplevet en markant lavere stigning i antal fuldtidsledige a-kassemedlemmer i Ribe i forhold til landet som helhed. Selv om ledigheden i Ribe Amt er steget med 9,1 pct. over det seneste år, er det markant lavere end den gennemsnitlige stigning på 28,8 pct. på landsplan. Forklaringen kunne findes i, at faldet i antal arbejdspladser i denne branche har været større over de seneste 10 år i Ribe Amt end i landet som helhed. Derfor kan det tænkes, at nærings- og nydelsesmiddelindustrien i amtet allerede har været igennem nogle af de nedskæringer i medarbejderstaben, som nu gennemføres på landsplan, og som på kortere sigt vil medføre en stigende ledighed i branchen på landsplan. Samtidig har der i de senere år været gode beskæftigelsesmuligheder i slagteribranchen.

Desuden har Ribe Amt oplevet en markant lavere procentuel stigning i antal ikke-forsikrede ledige med 6,5 pct. mod 19,1 pct. i hele landet i det forgangne år.

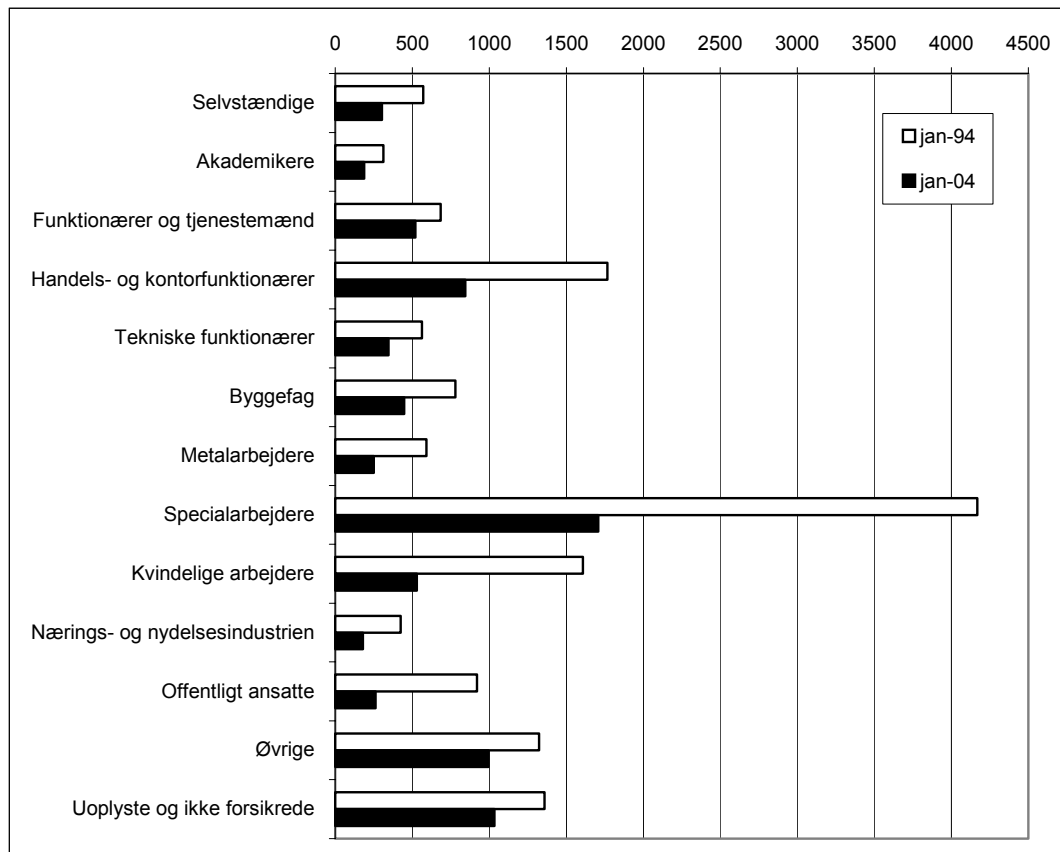
Som den eneste a-kassegruppe har specialarbejderne oplevet en procentuel nedgang i antal ledige medlemmer i Ribe Amt i det forgangne år på 2 pct., mens der på landsplan har været en stigning i antallet ledige specialarbejdere på 9,2 pct. Igen skal dette dog ses i forhold til de reelle tal (figur 4.4), der viser, at der fortsat er over 1.700 fuldtidsledige medlemmer af Specialarbejdernes a-kasse i Ribe Amt.

4.1.2. Ændringer i ledigheden de sidste 10 år

Figur 4.4 viser udviklingen i antal ledige medlemmer i de enkelte a-kassegrupper i løbet af de seneste 10 år. I perioden fra januar 1994 til januar 2004 er ledigheden således faldet for samtlige grupper af ledige. Faldet i ledigheden har været mest markant blandt specialarbejderne og de kvindelige arbejdere. Der var således over 4.100 ledige specialarbejdere i 1994 mod 'kun' 1.700 i dag. Antal ledige kvindelige arbejdere er reduceret med over 2/3 fra 1.600 i 1994 til lidt over 500 i dag.

Der er færrest ledige medlemmer af Nærings- og nydelsesmiddelindustriens og Akademikernes a-kasser, i begge kategorier er der under 200 ledige medlemmer i januar 2004. Disse meget lave tal medfører, at der vil være risiko for lokale rekrutteringsproblemer, hvis efterspørgslen efter disse typer af arbejdskraft stiger i nærmeste fremtid.

Figur 4.4: Udviklingen i antallet af fuldtidsledige i de enkelte a-kassegrupper i perioden januar 1994 til januar 2004

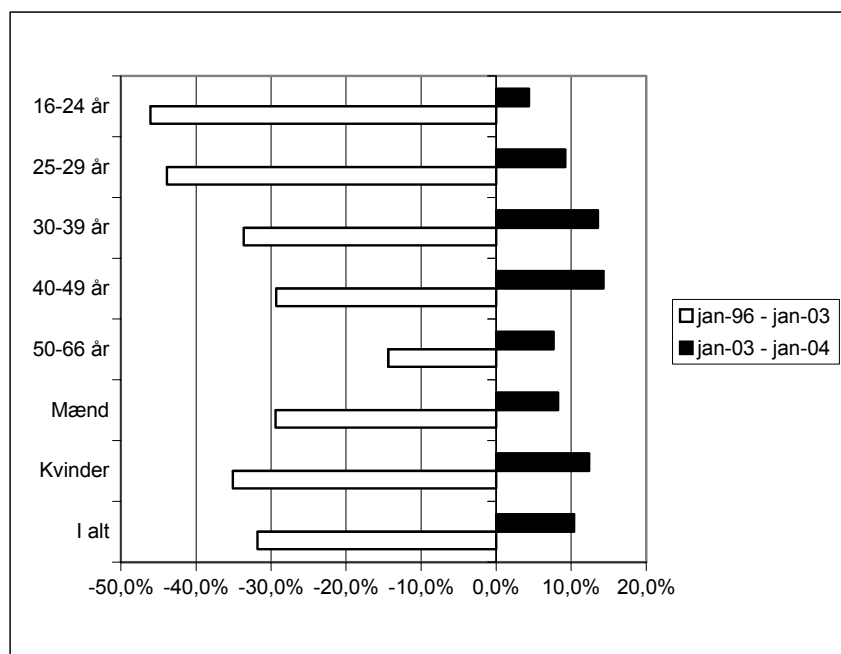
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ab113+ Ab113x).

Figur 4.5 nedenfor viser, hvordan udviklingen i ledigheden fordeler sig på alder og køn, dels i perioden 1996 til 2003, og dels inden for det seneste år, dvs. fra januar 2003 til januar 2004. Heraf kan man se, at nedgangen i ledigheden fra 1996 til 2003 er kommet samtlige aldersgrupper til gode, om end reduktionen i ledigheden har været størst i de yngre aldersgrupper (16-29 år) og mindst blandt de 50-66-årige. Endvidere er ledigheden faldet mere blandt kvinder end blandt mænd i perioden.

Til gengæld er ledigheden steget inden for det seneste år for samtlige aldersgrupper, dog mindre for såvel de yngste (16-24 år) og seniorerne (50-66 år). Det er således særligt i aldersgrupperne 30-39 år og 40-49 år, at den procentvise stigning i ledigheden har været størst i det sidste år, med henholdsvis en stigning på 14,6 pct. og 14,3 pct.

Hvad angår ledigheden fordelt på køn, fremgår det af figur 4.5, at faldet i ledigheden blandt mænd har været mindst i perioden fra 1996 til 2003, men samtidig at stigningen i ledighed inden for det seneste år har været mindre for mænd end for kvinder.

Figur 4.5: Procentvis ændring i ledigheden i Ribe Amt efter alder og køn i perioderne januar 1996 – januar 2003 samt januar 2003 – januar 2004

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ab113).

Note: Tal før 1996 er ikke tilgængelige i ovenstående aldersintervaller.

4.2. Ledigheden i dag fordelt på køn, alder og a-kasse

4.2.1. De lediges fordeling på køn og alder

Tabel 4.1 viser antal fuldtidsledige og disses andel af det samlede antal forsikrede, fordelt på aldersgrupper og køn i januar 2004. Helt overordnet er der 7.600 forsikrede fuldtidsledige i Ribe i januar 2004, hvilket svarer til 7,2 pct. af samtlige forsikrede. Dette er 1,1 procentpoint lavere end landsgennemsnittet på 8,3 pct.

For kvinder ligner andelen af fuldtidsledige a-kassemedlemmer i store tal landsgennemsnittet, om end der samlet set er en lidt lavere andel fuldtidsledige i Ribe Amt. For mændenes vedkommende er der til gengæld en noget lavere andel fuldtidsledige medlemmer i samtlige aldersgrupper. Forskellen fra landsgennemsnittet er særligt markant i de yngre aldersgrupper med 2,6 procentpoint under landsgennemsnittet for de 16-24-årige, 2,1 procentpoint for de 25-29-årige og 1,7 procentpoint hos de 30-39-årige. Samlet set er 6,7 pct. af de forsikrede mænd fuldtidsledige i Ribe Amt i januar 2004, mens det tilsvarende tal på landsbasis er 8,1 pct.

I Ribe Amt såvel som i landet som helhed er der en større andel forsikrede fuldtidsledige i de yngre aldersgrupper, 16-24 år og 25-29 år. Derefter falder de fuldtidslediges andel frem til 50-års alderen, hvorefter den igen stiger – om end den stadig holder sig under ledighedsandelen for de yngre aldersgrupper. Det er værd at notere sig, at andelen af forsikrede fuldtidsledige i de yngre aldersgrupper nu nærmer sig eller er over de 10 pct. af de forsikrede i den enkelte aldersgruppe. Denne udvikling skyldes utvivlsomt den stigende ledighed i den senere tid, der traditionelt rammer de unge (uerfarne) hårdest.

Ser man på de absolutte antal fuldtidsledige i Ribe Amt, er de største grupper kvinder mellem 30 og 39 år (1164) og mænd mellem 50 og 66 år (1150). Dernæst følger kvinder mellem 50 og 66 år (996) og mænd mellem 30 og 39 år (846).

Tabel 4.1: Fuldtidsledige i Ribe Amt fordelt på køn og alder, januar 2004

I alt	Ribe Amt		Hele landet	
	Antal fuldtidsledige	Andel af forsikrede	Antal fuldtidsledige	Andel af forsikrede
16-24 år	858	11,8%	18.511	13,4%
25-29 år	959	9,4%	27.503	10,8%
30-39 år	2.009	6,8%	58.290	8,0%
40-49 år	1.630	5,6%	43.654	6,5%
50-66 år	2.146	7,7%	58.795	8,7%
I alt	7.603	7,2%	206.753	8,3%
Mænd				
16-24 år	460	11,5%	10.391	14,1%
25-29 år	439	8,7%	13.527	10,8%
30-39 år	846	5,6%	26.573	7,3%
40-49 år	805	5,3%	22.058	6,6%
50-66 år	1.150	7,4%	30.532	8,5%
I alt	3.700	6,7%	103.081	8,1%
Kvinder				
16-24 år	398	12,3%	8.121	12,4%
25-29 år	520	10,1%	13.975	10,8%
30-39 år	1164	8,0%	31.717	8,7%
40-49 år	825	5,8%	21.596	6,5%
50-66 år	996	8,1%	28.263	8,9%
I alt	3.902	7,8%	103.672	8,5%

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ab113 OG Ab113a).

4.2.2. De lediges fordeling på a-kasserne

Figur 4.6 viser de lediges andel af de forsikrede i januar 2004, fordelt på a-kassegrupper. Sammenligner man Ribe Amt med landet som helhed er det mest iøjnefaldende, at der er en lavere ledighedsprocent i samtlige a-kasser i Ribe Amt end på landsplan. Det vil sige, at der generelt er en mindre arbejdskraftreserve i a-kasserne i Ribe Amt end i landet som helhed.

Det er særligt i de følgende a-kasser, at der er en meget lav ledighedsgrad i Ribe Amt:

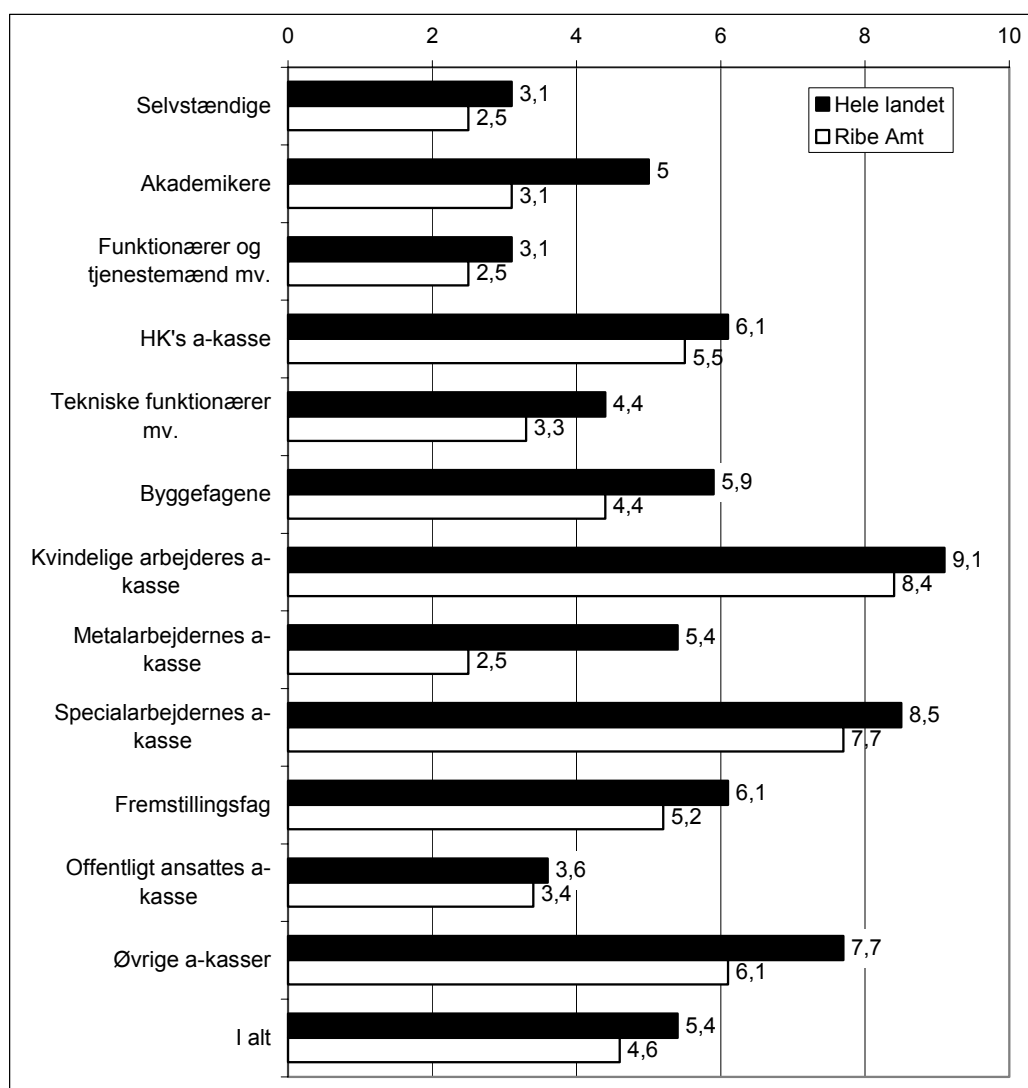
- Metalarbejdernes a-kasse (2,5 pct.)
- Selvstændiges a-kasser (2,5 pct.)
- Akademikernes a-kasser (3,1 pct.)
- Funktionærer og tjenestemænds a-kasse (2,5 pct.).

Ledighedsgraden inden for enkelte a-kasser giver et vist indtryk af mulighederne for at rekruttere fra disse erhvervsgrupper. Det er derfor værd at være opmærksom på den meget lave ledighed inden for visse a-kasser, da det kan være et tegn på eksisterende og/eller kommende lokale rekrutteringsproblemer.

Blandt metalarbejderne og akademikerne er ledigheden på landsplan dog en del højere end i Ribe Amt, og der vil derfor være mulighed for at rekruttere arbejdskraft uden for lokalområdet – forudsat at disse erhvervsgrupper er villige til at pendle eller flytte til amtet. Dette tema vil blive berørt i kapitel 5, men det kan dog nævnes i denne sammenhæng, at villigheden til pendling er større blandt de højtuddannede. Med andre ord kan eventuelle (kommende) rekrutteringsproblemer for akademikere i højere grad forventes at blive afhjulpet ved rekruttering uden for amtet, mens en lignende rekrutteringsløsning ved mangel på metalarbejdere er mindre sandsynlig.

Der er forholdsvis mange ledige medlemmer i de Kvindelige arbejderes a-kasse og Specialarbejdernes a-kasse i Ribe Amt såvel som i hele landet. Dette til trods for, at det, som det fremgår af figur 4.4, også er i disse a-kasser, at man har oplevet den største nedgang i antal ledige medlemmer siden 1994. Dette tyder på, at der er tale om et strukturelt problem og ikke blot en konjunkturelt betinget høj ledighedsgrad blandt disse a-kassers medlemmer.

Figur 4.6: Ledige i pct. af forsikrede efter a-kassegruppe, januar 2004

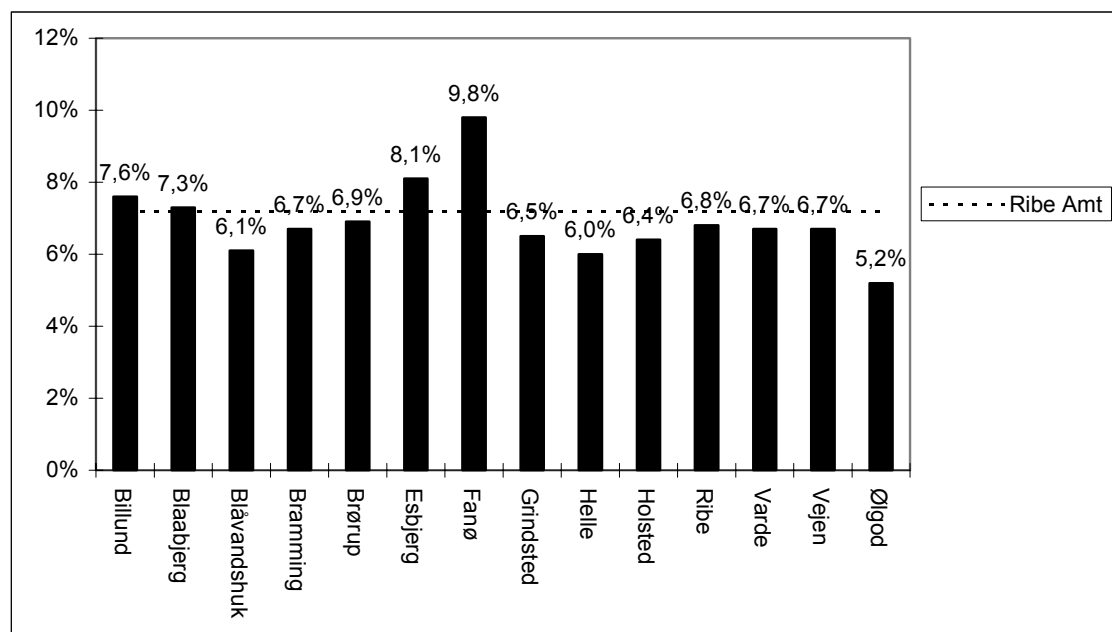
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ab112 + Ab513).

4.2.3. De lediges fordeling på kommunerne

Figur 4.7 viser, hvordan ledighedsniveauet varierer imellem de enkelte kommuner i amtet i januar 2004. Fanø har den højeste ledighedsprocent i amtet med 9,8 pct. Små øsamfund har generelt højere ledighedsprocenter i dagens Danmark, blandt andet på grund af de mere begrænsede muligheder for at pendle ud af lokalområdet efter arbejde. Desuden er ledigheden på Fanø mere sæsonbetinget end i resten af amtet på grund af turistsæsonens relative betydning for beskæftigelsen på øen. I absolutte tal er der dog også tale om et forholdsvis lille antal ledige, trods den store procentandel, set i forhold til arbejdsmarkedet i hele Ribe Amt.

Foruden Fanø er det kun Esbjerg, Billund og Blaabjerg, der har en højere ledighedsprocent end gennemsnittet for Ribe Amt. Da Esbjerg samtidig tegner sig for knap 40 pct. af arbejdspladserne i Ribe Amt (se figur 2.6) medfører den relativt høje arbejdsløshed i kommunen, at gennemsnittet for amtet er højere end i de fleste af de mindre kommuner. Samtidig er det en generel tendens på landsplan, at ledigheden er højere i de større byer, og ledigheden i Esbjerg er derfor ingen undtagelse i denne sammenhæng.

Figur 4.7: Ledige i pct. af antallet af forsikrede fordelt på kommuner i Ribe Amt, januar 2004

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ab113a).

4.2.4. Ledighedsperiodens længde

Som en naturlig konsekvens af de større sæsonudsving på arbejdsmarkedet i Ribe Amt er der også flere korttidsledige i amtet end i landet generelt. Dette fremgår også af tabel 4.2, der viser at 56,6 pct. af de ledige i 2003 havde en ledighedsgrad på mellem 0,001 og 0,2, hvorimod det kun er knap 50 pct. af de ledige på landsplan, der falder inden for denne gruppe.

At en større del af ledigheden i amtet er af kortere varighed betyder, at en større andel af de ledige har en vis tilknytning til arbejdsmarkedet. Modsat er der færre af de ledighedsberørte, der har været væk fra arbejdsmarkedet i længere tid, og dermed kan have større behov for hjælp fra AF's side for at komme tilbage i beskæftigelse.

Det følgende afsnit giver dog en nærmere beskrivelse af de langtidsledige i Ribe Amt.

Tabel 4.2: Ledighedsberørte i Ribe og hele landet i perioden 1. kvartal 2003 – 4. kvartal 2003

Ledighedsgrad	0,001-0,200	0,201-0,400	0,401-0,600	0,601-0,800	0,801-1,000	I alt
Hele landet	272.635,8	118.055,8	74.283,75	46.721,5	40.017,23	551.714
Ribe Amt	13.039,3	4.613,8	2.693,3	1.542,3	1.156,0	23.044,5
Hele landet	49,4%	21,4%	13,5%	8,5%	7,3%	100,0%
Ribe Amt	56,6%	20,0%	11,7%	6,7%	5,0%	100,0%

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (Ru322).

Note: Tallene for de enkelte ledighedsgrader er beregnet som gennemsnittet for de fire kvartaler.

4.3. Langtidsledige i Ribe Amt

Ledighedstallene i de foreløbige beregninger bygger på tal fra Danmarks Statistik, der ikke medregner ledige, der deltager i arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger, herunder aktivering. Dette forhold gør det vanskeligt at sammenligne tallene for Ribe Amt med tallene for Danmark som helhed, idet aktiveringsindsatsen er forskellig, hvilket har en afsmittende effekt på ledighedstallene.

I det følgende afsnit er anvendt tal fra Beskæftigelsesministeriets DREAM-register, der giver mulighed for at opgøre de langtidsledige, inklusive ledige der deltager i virksomhedspraktik, ansættelse med løntilskud eller i diverse vejlednings- og opkvalificeringsforløb, og samtidig udelukke personer på støttet beskæftigelse (fleksjob, skånejob). Det skal desuden bemærkes, at deltidsledige også registreres som ledighedsberørte i denne opgørelse. Der vil derfor også være personer blandt de langtidsledige, der har haft deltidsbeskæftigelse i dele af eller hele perioden.

4.3.1. Langtidsledige som procent af de ledighedsberørte

Tabel 4.3 viser antallet af ledighedsberørte og antallet af langtidsledige, defineret som ledige med en ledighedsgrad over 0,8 i løbet af et år, nærmere bestemt fra ultimo uge 39 2002 til ultimo uge 39 2003. Endvidere viser tabellen, hvor stor en andel af de ledighedsberørte i perioden der er langtidsledige.

Sammenlagt er det 27,4 pct. af de ledighedsberørte, der er langtidsledige i Ribe Amt i efteråret 2003. Dette dækker dog over en ganske markant forskel mellem mænd og kvinder – 24,2 pct. af de ledighedsberørte mænd er således langtidsledige, mens det tilsvarende tal for kvinderne er 30,1 pct. Det vil sige, at der er knap 6 procentpoint flere langtidsledige kvinder ud af samtlige ledighedsberørte kvinder.

Tabel 4.3: Ledighedsberørte og langtidsledige fordelt på køn i Ribe Amt ultimo uge 39, 2002 – ultimo uge 39, 2003

	Antal ledighedsberørte	Antal langtidsledige	Langtidsledige i pct. af ledighedsberørte
Mænd	13.189	3.188	24,2%
Kvinder	15.490	4.661	30,1%
I alt	28.679	7.849	27,4%

Kilde: DREAM, Beskæftigelsesministeriet.

4.3.2. Langtidsledighed og alder

Som det fremgår af tabel 4.4, varierer andelen af langtidsledige blandt de ledighedsberørte ikke blot mellem mænd og kvinder, men også for de enkelte aldersgrupper. Andelen af langtidsledige stiger således løbende fra 20,6 pct. af de 16-24-årige, over 25,5 pct. af de 30-39-årige, til 35,3 pct. af de 50-66-årige.

De langtidsledige udgør en større andel af de ledighedsberørte blandt kvinder end blandt mænd i samtlige aldersgrupper, dog mest markant blandt de 50-66-årige. For denne aldersgruppe er hele 41,7 pct. af de ledighedsberørte kvinder langtidsledige, hvilket er godt 12 procentpoint mere end blandt de jævnaldrende mænd. Kvindelige seniorer har således den markant største risiko for langtidsledighed. Seniorer er allerede identificeret som en særlig målgruppe i de arbejdsmarkedspolitiske strategier for Ribe Amt¹³, men her kan det være værd også at tage højde for den kønsmæssige skævvridning af risikoen for langtidsledighed i denne målgruppe.

Samtidig er der også markant flere langtidsledige kvinder end mænd blandt de unge ledighedsberørte mellem 16 og 24 år. 27,1 pct. af de ledighedsberørte kvinder er således langtidsledige i denne aldersgruppe mod blot 14,4 pct. af mændene. Det vil derfor også være værd at overveje, om der skal sættes særligt ind over for de yngre kvinder, i et forsøg på at undgå at en så stor andel af dem bliver langtidsledige.

Tabel 4.4: Ledighedsberørte og langtidsledige fordelt på alder og køn, Ribe Amt, ultimo uge 39, 2002 – ultimo uge 39, 2003

		Antal ledighedsberørte	Antal langtidsledige	Langtidsledige som pct. af ledighedsberørte
16-24 år	Mænd	1835	264	14,4%
	Kvinder	1736	470	27,1%
	I alt	3571	734	20,6%
25-29 år	Mænd	1818	393	21,6%
	Kvinder	2397	586	24,4%
	I alt	4215	979	23,2%
30-39 år	Mænd	3426	834	24,3%
	Kvinder	5113	1346	26,3%
	I alt	8539	2180	25,5%
40-49 år	Mænd	2789	725	26,0%
	Kvinder	3140	967	30,8%
	I alt	5929	1692	28,5%
50-66 år	Mænd	3303	970	29,4%
	Kvinder	3095	1290	41,7%
	I alt	6398	2260	35,3%

Kilde: DREAM, Beskæftigelsesministeriet

Note: Aldersgruppen "over 66 år" er udeladt, da den kun omfatter 27 personer, heraf 4 langtidsledige.

¹³ Arbejdsmarkedspolitiske strategier, Arbejdsmarkedsrådet i Ribe Amt, www.af.dk.

4.3.3. Langtidsledige fordelt på a-kasser

DREAM giver også mulighed for at undersøge de lediges fordeling på a-kasser kombineret med alder¹⁴. I den følgende gennemgang er det dog valgt ikke at inddrage tal for a-kasser med under 100 langtidsledige i det omfattede år, da det ellers vil være vanskeligt at trække valide statistiske slutninger på baggrund af så små tal. Dog skal det nævnes, at der blandt disse a-kasser med meget få langtidsledige findes a-kasser for større faggrupper, såsom sygeplejerskerne, folkeskolelærerne, akademikerne og en del håndværkergrupper.

De ikke-forsikrede ledige er den gruppe af ledighedsberørte, der har den markant største andel langtidsledige med hele 54,5 pct., fordelt med 49,7 pct. langtidsledige blandt mænd og 59 pct. blandt kvinder. Dette er samtidig den klart højeste andel langtidsledige, der er fundet i denne analyse.

Blandt de forsikrede er andelen af de ledighedsberørte, der er langtidsledige, særligt høj blandt pædagogmedhjælperne (knap 35 pct., svarende til 124 langtidsledige) og de kvindelige arbejdere (28,1 pct., svarende til knap 500 langtidsledige). I reelle tal fylder de langtidsledige specialarbejdere dog klart mest i statistikken med hele 1002 langtidsledige medlemmer.

Der er særligt mange kvinder, både blandt de ledighedsberørte og blandt de langtidsledige, i de Offentligt ansattes, Handels- og kontorfunktionærernes og Funktionærerne og tjenestemændenes a-kasser. Samlet set er der knap 1.200 langtidsledige kvinder i disse tre a-kasser, hvorfor det kan være aktuelt at overveje en særlig beskæftigelsesindsats rettet mod kvinder i disse a-kasser.

4.4. Den aktuelle mangel på arbejdskraft i Ribe Amt

Dette afsnit giver et overblik over situationen på arbejdsmarkedet i Ribe Amt i 2004, set i forhold til flaskehals- og rekrutteringsproblemer. Afsnittet er udarbejdet på baggrund af Arbejdsmarkedsrådets vurderinger i den seneste kvartalsprognose, der dækker perioden fra første til fjerde kvartal 2004. Desuden inddrages resultater fra den undersøgelse af flaskehalse på det danske arbejdsmarked i 2003, som Rambøll Management har udarbejdet for Arbejdsmarkedsstyrelsen¹⁵.

4.4.1. Aktuelle rekrutteringsproblemer

Rekrutteringsproblemer omfatter i denne rapport områder med flaskehalsproblemer, områder med rekrutteringsproblemer og områder med strukturproblemer.

Inden for den offentlige sektor forventes der på landsplan fortsat mangel på sygeplejersker, læger og lærere blandt de højtuddannede, og blandt de faglærte forventes en fortsat mangel på arbejdskraft inden for ældre- og hjemmeplejeområdet, særligt social- og sundhedshjælper og social- og sundhedsassistenter. Til gengæld forventer man ikke, at der vil være mangel på pædagoger i landsundersøgelsen fra 2003.

I Ribe Amt er læger, sygeplejersker og folkeskolelærere også defineret som områder med flaskehalsproblemer. Desuden står lægesekretærer, speciallærere, jordemødre og bioanalytikere opført på listen med områder med flaskehalsproblemer i amtet, hvorimod social- og sundhedsassistenter kun defineres som et område med rekrutteringsproblemer, og social- og sundhedshjælper ikke indgår i

¹⁴ På grund af disse beregningers detaljeringsgrad er de ikke indsat i rapporten i tabelform.

¹⁵ *Undersøgelse af flaskehalse på det danske arbejdsmarked 2003*, Arbejdsmarkedsstyrelsen oktober 2003.

Arbejdsmarkedsrådets liste over områder med rekrutteringsproblemer. Såvel flere kommuner som sygehusrepræsentanter anfører dog, at det er en faggruppe, der bør følges tæt i de kommende år, da de allerede i dag så småt oplever rekrutteringsvanskeligheder.

Ifølge den landsdækkende undersøgelse er det inden for sundhedsområdet, særligt sygehusene, der oplever rekrutteringsproblemer, og her særligt inden for faggrupper med lange og mellemlange videregående uddannelser, dvs. læger, sygeplejersker, jordemødre og radiografer.

Der er fortsat mangel på folkeskolelærere, og det forventes at fortsætte også i fremtiden. Ændringer i folkeskolelærernes pensionsordninger, der gør det mere attraktivt at blive nogle år længere på arbejdsmarkedet, kan få indflydelse på den forventede store afgang i de kommende år, ligesom de nye meritlærere vil kunne veje noget op for lærermanglen i de kommende år.

Der er desuden rekrutteringsproblemer i Ribe Amt for musikskoleundervisere, gymnasielærere med naturvidenskab, sundhedsplejersker, tandlæger og audiologassistenter.

Inden for den private sektor melder den landsdækkende undersøgelse om, at private virksomheder forgæves efterspørger ufaglært arbejdskraft, særligt på Fyn og i Sydvestjylland, herunder i Ribe Amt. Der er også mangel på faglærte bygningsarbejdere og metalarbejdere i Sydvestjylland.

Arbejdsmarkedsrådets kvartalsprognose nævner en række områder inden for den private sektor, hvor der er rekrutteringsproblemer af forskellig grad. Af højtuddannede er der aktuelt kun mangel på olie- og gasingeniører i den private sektor. Desuden optræder veterinær- og sygeplejersker, farmakonomer, tandteknikere og optikere på listerne over områder med flaskehals- og rekrutteringsproblemer.

Faglærte inden for bygge- og anlægsbranchen samt jern- og metalindustri er på Arbejdsmarkedsrådets liste over områder med rekrutteringsproblemer i øjeblikket. Maskinsnedkere, industrielektrikere og møbelpolstrere er på flaskehalslisten, mens smede, kokke, autolakerere og industrimalere er på listen over områder med rekrutteringsproblemer.

Inden for detailhandelen er der mangel på bagere og butiksslagtere, og frisører er i den seneste kvartalsprognose blevet flyttet op fra listen over områder med rekrutteringsproblemer til flaskehalslisten.

Blandt mekanikere er der særligt mangel på automekanikere, automatik- og elektromekanikere, samt data- og elektronikmekanikere. Procesoperatører og maskinoperatører er også på listen over områder med rekrutteringsproblemer.

I Arbejdsmarkedsrådets kvartalsrapport nævnes også plastmagere som et område med rekrutteringsproblemer. Dette er i overensstemmelse med udtalelser fra både fokusgrupper og inddragne eksperter, der peger på dette som et område med alvorlige rekrutteringsproblemer.

I den landsdækkende undersøgelse forventer man desuden, at det i de kommende år vil blive sværere at rekruttere ledere og højtuddannede, hvilket kan få særlig betydning i Ribe Amt, hvor andelen af højtuddannede i forvejen er lav.

Tabel 4.5 giver en komplet oversigt over, hvilke områder der vurderes at have rekrutteringsproblemer i Ribe Amt i øjeblikket.

Tabel 4.5: Områder med rekrutteringsproblemer i Ribe Amt, primo 2004

OFFENTLIG SEKTOR	PRIVAT SEKTOR
Flaskehalsproblemer Læger Sygeplejersker Jordemødre Folkeskolelærere Speciallærere ved vidtgående specialundervisning Bioanalytikere Lægeseekretærer	Olie- og gasingeniører Maskinsnedkere Møbelpolstre Industrielektrikere (speciale inden for styrings- og regulerings teknik) Frisør
Rekrutteringsproblemer Musikskoleundervisere Gymnasielærere med naturvidenskab Social- og sundhedsassistenter Radiografer Sundhedsplejerske Tandlæger Audiologiassistenter	Elektrikere med speciale inden for lys- og energiteknik samt inden for kommunikations- og sikringsteknik Smede Maskin- og elektroingeniører Kokke Faglærte i bygge- og anlægssektoren Faglærte i jern- og metalindustrien, herunder certifikatsvejsere (aluminium, rustfri, titanium) Automekanikere, autolakerere og industrimalere Automatik- og elektromekanikere Data- og elektronikmekanikere Plastmagere Butiksslagtere Bagere Procesoperatører Maskinoperatører (industrioperatører) Veterinærsygeplejersker Farmakonomer Tandteknikere Optikere
Områder med strukturproblemer Musikskolelærere	

4.5. Ledighed og mangel på arbejdskraft i fremtiden

Ved at sammenholde fremskrivningerne af udviklingen i efterspørgslen efter arbejdskraft med fremskrivningerne i udviklingen i udbuddet af arbejdskraft er det muligt at udvikle prognoser for *ubalancer* på arbejdsmarkedet i fremtiden.

Ubalance på arbejdsmarkedet er udtryk for, at der sker ændringer i efterspørgsel og udbud af arbejdskraft på en sådan måde, at beskæftigelsessituationen forringes eller forbedres.

- Ændringer i arbejdsstyrken er bestemt af nettotilgangen til arbejdsmarkedet, dvs. antallet af personer, der træder ind på arbejdsmarkedet, fratrukket antallet af personer, der forlader arbejdsmarkedet. Nettotilgangen for specifikke uddannelsesgrupper på arbejdsmarkedet er bl.a. bestemt

af udviklingen i befolkningens demografiske sammensætning, søgningen til de forskellige uddannelser, tilflytning og fraflytning, tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet mv.

- Ændringer i beskæftigelsen er et udtryk for, at efterspørgslen på arbejdskraft i virksomhederne og i den offentlige sektor ændrer sig. Ændringer i efterspørgslen kan bl.a. ske som følge af øget aktivitet i såvel den private som den offentlige sektor.

RIMO-modellen gør det muligt at udvikle prognoser for den fremtidige udvikling i såvel efterspørgslen som i udbuddet af arbejdskraft på arbejdsmarkedet. Fremskrivningerne kan bruges til at demonstrere den udvikling, man kan forvente vil indtræffe på arbejdsmarkedet i fremtiden. Fremskrivningerne er naturligvis bundet af de forudsætninger og modelantagelser, som er indbygget i RIMO-modellen. Den fremtidige udvikling kan således vise sig at afvige fra de fremskrivninger, der udarbejdes på baggrund af RIMO, f.eks. som følge af ændrede økonomiske konjunkturer, fremrykkede offentlige anlægsinvesteringer, lokale beskæftigelsesinitiativer i AF-regi, udflytning af statslige arbejdspladser til området, virksomhedslukninger osv.

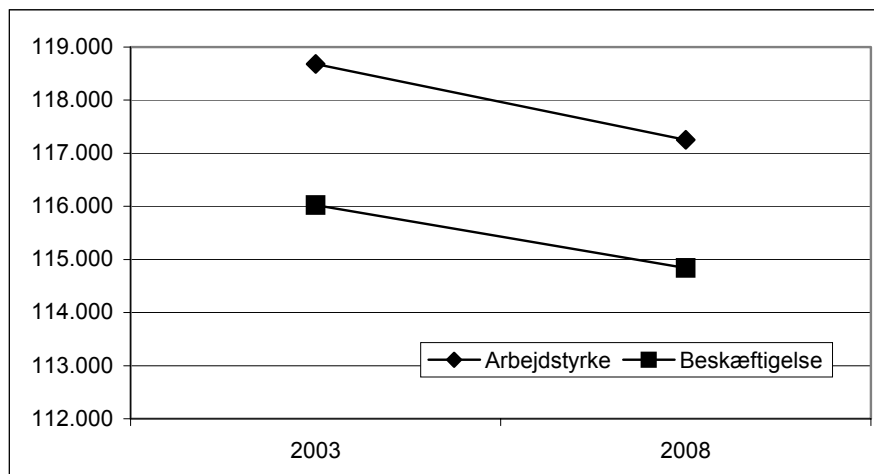
I nedenstående afsnit præsenteres en fremskrivning af udviklingen i efterspørgslen og udbuddet af arbejdskraft i Ribe Amt frem til år 2008. Som udgangspunkt er valgt 2003, og der er således tale om en fremskrivning, der viser udviklingen over en relativt kort periode på 5 år. Femårsperioden er valgt, da usikkerheden i fremskrivningen vokser betydeligt med prognosens længde, og fordi den regionale arbejdsmarkedspolitiske indsats i højere grad kan målrettes mod at løse ubalancer på kort sigt.

I det følgende præsenteres først en fremskrivning for amtet som helhed. Derefter fremskrives efterspørgsel og udbud for hoveduddannelsesgrupper.

Balancen på arbejdsmarkedet i Ribe Amt

Totalt set forventes arbejdsstyrken i Ribe Amt at falde med 1.431 personer i perioden 2003–2008 svarende til 1,2 pct., mens beskæftigelsen forventes at falde med 1.179 personer, svarende til 1,0 pct., i samme periode. Man kan således forvente lavere ledighed i 2008, da andelen af beskæftigede af den samlede arbejdsstyrke vokser.

Figur 4.8: Prognose for ændring i antallet af personer i arbejdsstyrken og i antallet af beskæftigede i Ribe Amt i perioden 2003-2008 – Alle uddannelsesgrupper

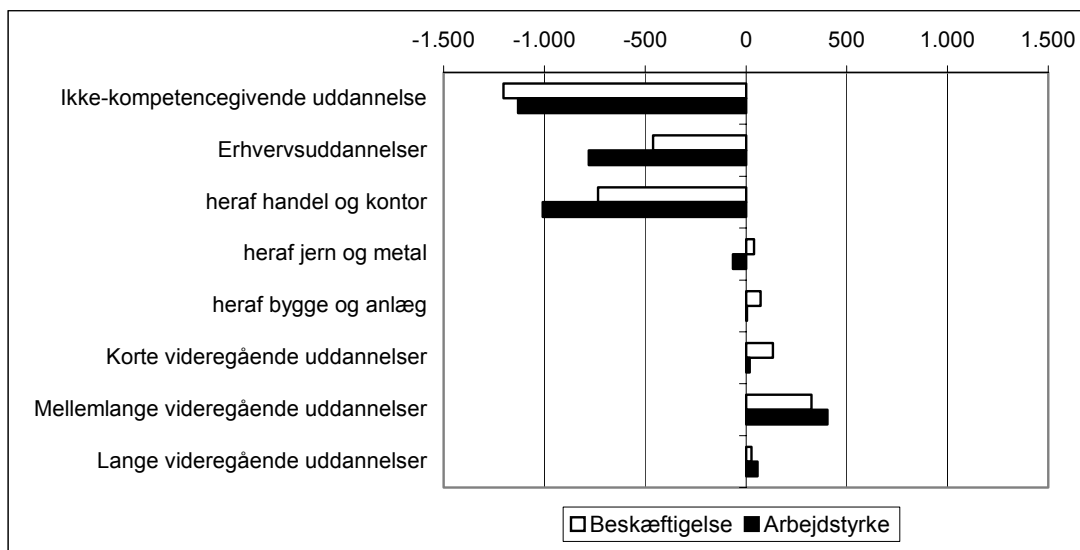
Kilde: RIMO 2003 for Ribe Amt.

Uddannelsesgrupper

Alle typer af videregående uddannelser samt erhvervsuddannelser inden for jern og metal og inden for bygge og anlæg kan forvente vækst i beskæftigelsen frem mod 2008. For gruppen uden kompetencegivende uddannelse og erhvervsuddannelserne inden for handel og kontor forventes en tilbagegang i beskæftigelsen.

Frem mod 2008 forventes et fald i arbejdsstyrken for gruppen uden kompetencegivende uddannelse og for erhvervsuddannelserne inden for handel og kontor og jern og metal. Arbejdsstyrken inden for bygge og anlæg og inden for de korte videregående uddannelser forventes at være stort set uændret, mens der vil være en stigning blandt de mellemlange og lange videregående uddannelser.

Figur 4.9: Prognose for ændring i antallet af personer i arbejdsstyrken og i antallet af beskæftigede i Ribe Amt i hoveduddannelsesgrupper i perioden 2003-2008

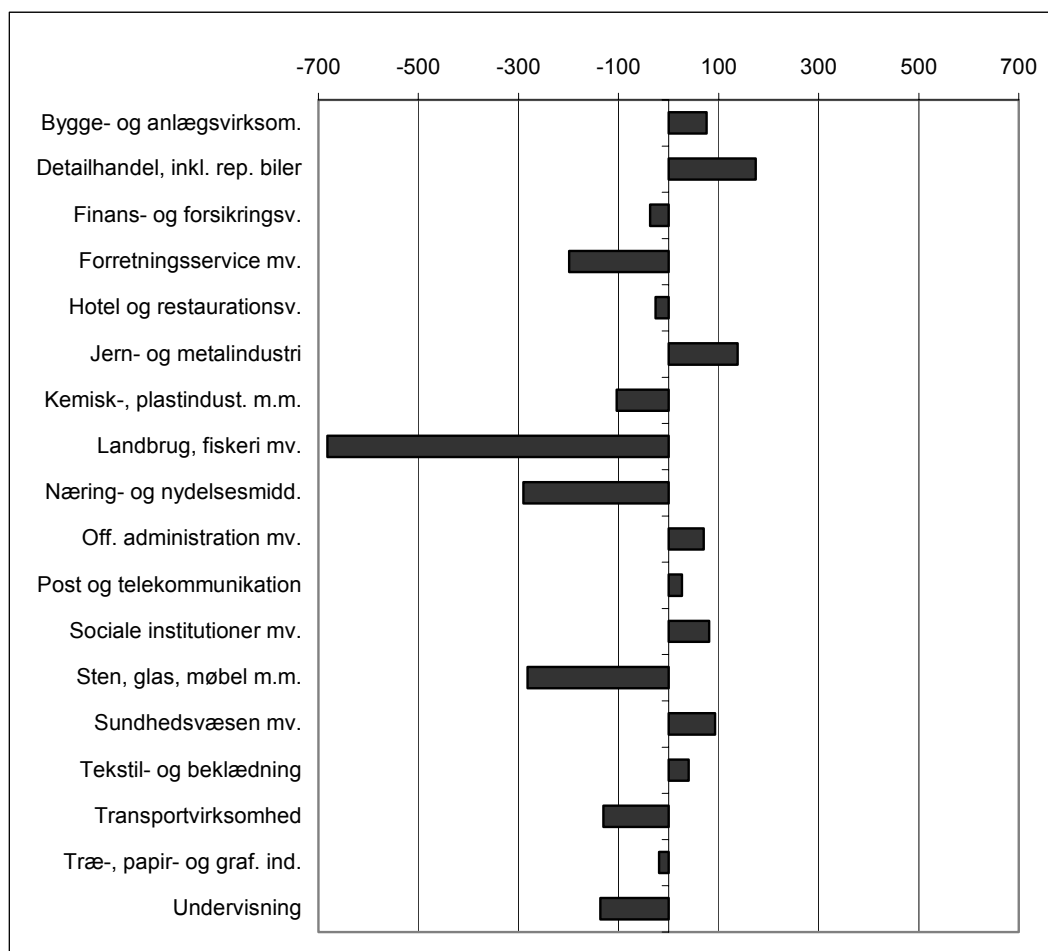
Samlet forventes beskæftigelsessituationen at blive forværret for gruppen uden kompetencegivende uddannelse, hvor beskæftigelsen falder med mere end arbejdsstyrken, mens beskæftigelsessituationen for handels- og kontoruddannede forbedres, da beskæftigelsen falder med mindre end arbejdsstyrken. For de korte videregående uddannelser stiger beskæftigelsen med mere end udbuddet af arbejdskraft, og der er således risiko for flaskehalse på dette område. Blandt de mellemlange og lange videregående uddannelser stiger arbejdsstyrken til gengæld med mere end beskæftigelsen. Da der i dag, jf. afsnit 4.2.2. ovenfor, er stort set fuld beskæftigelse for disse grupper, kan dette være positivt i forhold til eventuelle flaskehalse.

Ikke-kompetencegivende uddannelse

Gruppen af ikke-kompetencegivende uddannelser forventes at opleve et fald i beskæftigelsen frem mod 2008. Da arbejdsstyrken samtidig falder lidt mindre kan der dermed forventes et fald i arbejdsløsheden for denne gruppe.

Tilbagegangen i beskæftigelsen for personer uden kompetencegivende uddannelse forventes at ske inden for sektorerne landbrug og fiskeri (-682 personer), sten, glas og møbler (-282 personer) nærings- og nydelsesmiddelindustrien (-290 personer), forretningservice (-199 personer) og transportvirksomhed (-130 personer), jf. figuren nedenfor.

Figur 4.10: Prognose for ændring i antallet af beskæftigede uden kompetencegivende uddannelse fordelt på udvalgte sektorer i Ribe Amt i perioden 2003-2008

Kilde: RIMO 2003 for Ribe Amt.

Hovedparten af faldet i beskæftigelsen kan henføres til tilbagegangen inden for landbruget samt nærings- og nydelsesmiddelindustrien og sten, glas og møbelindustri. De brancher, hvor der forventes den største stigning i beskæftigelsen, er jern- og metalindustrien, detailhandel samt den offentlige sektor. Førstnævnte brancher er også de brancher, hvor der generelt forventes fremgang, jf. kapitel 1.

Erhvervsuddannelser

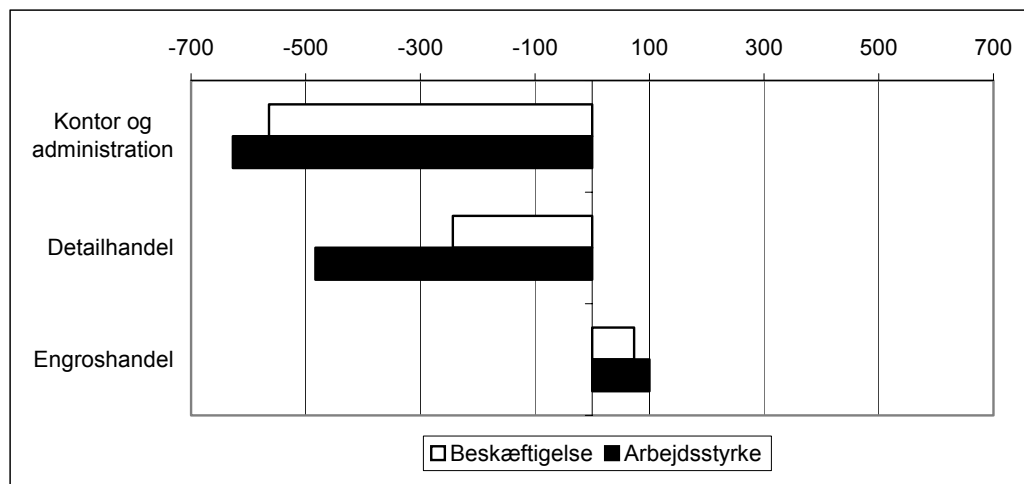
Antallet af personer i arbejdsstyrken med en erhvervsuddannelse forventes at falde med mere end det dobbelte af beskæftigelsen, og der kan således forventes et fald i arbejdsløsheden for denne uddannelsesgruppe frem mod 2008.

Handel og kontor

Antallet af personer i arbejdsstyrken inden for både kontor- og administration og detailhandel falder mere end beskæftigelsen frem mod 2008. Ledigheden for disse uddannelsesgrupper vil således være mindre i 2008 sammenlignet med 2003. En del af forklaringen på den faldende beskæftigelse for de handelsuddannede kan være øgede rationaliseringer og effektiviseringer i de større varehuse og detailhandelskæder.

Arbejdsstyrken med erhvervsuddannelser inden for engroshandel vil derimod vokse en anelse mere end beskæftigelsen i samme periode. Denne uddannelsesgruppe kan således forvente en let forværet beskæftigelsessituation i 2008.

Figur 4.11: Prognose for ændring i antallet af personer i arbejdsstyrken og i antallet af beskæftigede i Ribe Amt i hoveduddannelsesgrupper i perioden 2003-2008 – Handel og kontor

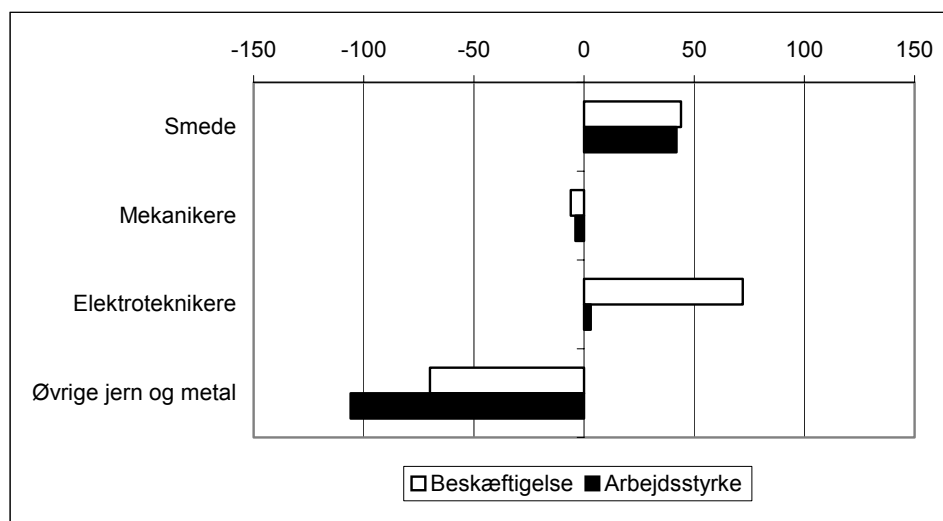

Kilde: RIMO 2003 for Ribe Amt.

Jern og metal

For personer med en uddannelse som smed eller mekaniker vil beskæftigelsessituationen være stort set uændret i 2008, jf. nedenstående figur. Derimod vil beskæftigelsen stige for elektroteknikere, mens arbejdsstyrken vil være næsten konstant. Der kan således opstå en mangelsituation for denne gruppe. For personer med øvrige uddannelser inden for jern og metal falder arbejdsstyrken mere end beskæftigelsen, hvorfor ledigheden også vil falde. Da ledigheden for metalarbejderne i dag er meget lav, er der således risiko for flaskehalse på dette område.

Figur 4.12: Prognose for ændring i antallet af personer i arbejdsstyrken og i antallet af beskæftigede i Ribe Amt i hoveduddannelsesgrupper i perioden 2003-2008 – Jern og metal

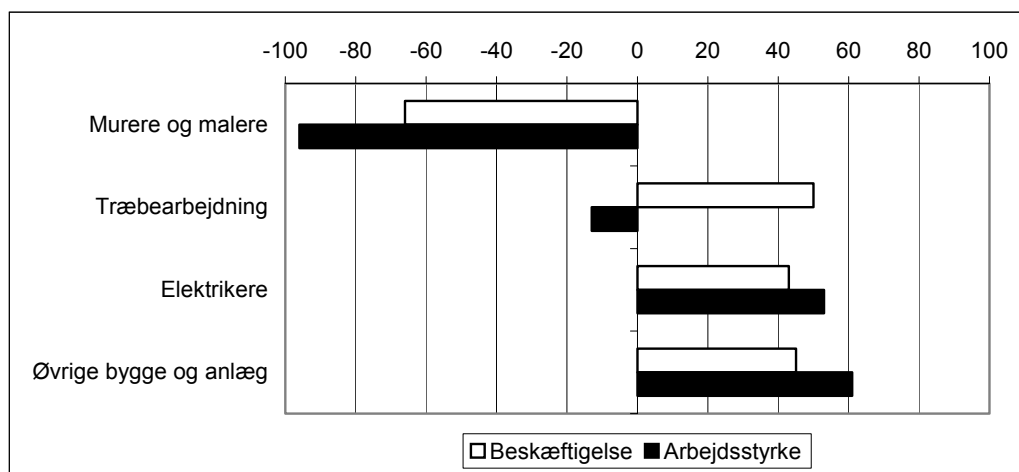
Kilde: RIMO 2003 for Ribe Amt.

Bygge og anlæg

Såvel beskæftigelse som arbejdsstyrke for de bygge- og anlægsuddannede er stort set konstant frem til 2008. For elektrikere og personer med øvrige erhvervsuddannelser inden for bygge og anlæg stiger beskæftigelsen lidt mindre end arbejdsstyrken frem mod 2008, jf. figuren nedenfor, hvilket kan føre til en mindre stigning i ledigheden. Der er dog i dag mangel på industriellelektrikere i Ribe Amt, hvorfor denne udvikling nærmere løser et mangelproblem end skaber et ledighedsproblem.

Omvendt vil antallet af murere, malere og personer uddannet inden for træbearbejdning falde med mere end beskæftigelsen, hvorfor disse grupper kan forvente faldende ledighed.

Figur 4.13: Prognose for ændring i antallet af personer i arbejdsstyrken og i antallet af beskæftigede i Ribe Amt i hoveduddannelsesgrupper i perioden 2003-2008 – Bygge og anlæg

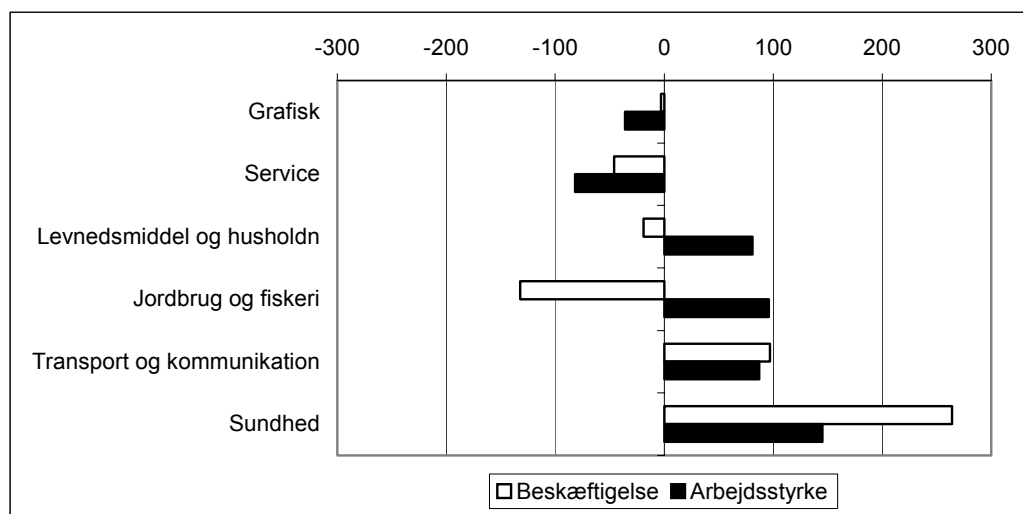
Kilde: RIMO 2003 for Ribe Amt.

Erhvervsuddannelser i øvrigt

For gruppen af øvrige erhvervsuddannelser viser 2008-fremskrivningen, at særligt personer med en uddannelse inden for levnedsmiddel- og husholdningsindustrien og inden for jordbrug og fiskeri kan forvente stigende ledighed i 2008, idet arbejdsstyrken forventes at vokse, mens beskæftigelsen falder. Omvendt vil ledigheden for personer med en grafisk uddannelse og uddannelser inden for serviceerhverv falde.

For personer med uddannelser inden for transport og kommunikation og med sundhedsuddannelser forventes beskæftigelsessituationen forbedret, idet beskæftigelsen stiger mere end arbejdsstyrken frem til 2008.

Figur 4.14: Prognose for ændring i antallet af personer i arbejdsstyrken og i antallet af beskæftigede i Ribe Amt i hoveduddannelsesgrupper i perioden 2003-2008 – Erhvervsuddannelser i øvrigt

Kilde: RIMO 2003 for Ribe Amt.

Videregående uddannelser

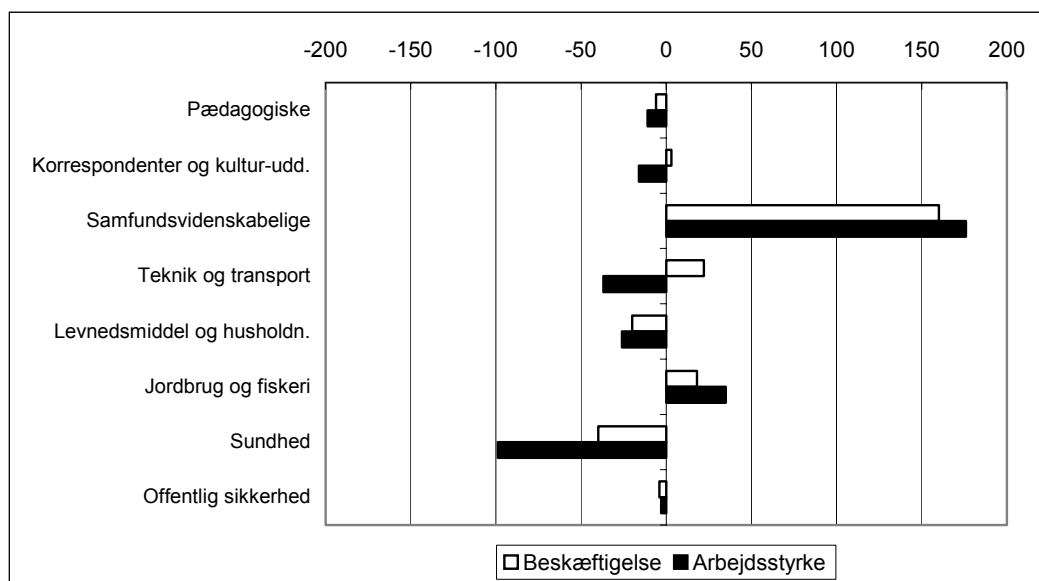
Samlet set forventes antallet af personer i arbejdsstyrken med en videregående uddannelse at stige med knap 500 personer frem til 2008, hvilket følges af en tilsvarende stigning i beskæftigelsen.

Korte videregående uddannelser

Der kan forventes en svag stigning i beskæftigelsen for personer med kortere videregående uddannelser, der blandt andet omfatter multimediedesigner, social- og sundhedsassistent og laboranter, mens arbejdsstyrken er stort set konstant. Det kan således forventes, at beskæftigelsesmulighederne for denne gruppe forbedres frem til 2008.

For de enkelte uddannelsesgrupper skiller særligt gruppen med en samfundsvidenskabelig uddannelse sig ud, idet der her er tale om en vækst både i arbejdsstyrke og beskæftigelse på 175-200 personer.

Figur 4.15: Prognose for ændring i antallet af personer i arbejdsstyrken og i antallet af beskæftigede i Ribe Amt i hoveduddannelsesgrupper i perioden 2003-2008 – Korte videregående uddannelser

Kilde: RIMO 2003 for Ribe Amt.

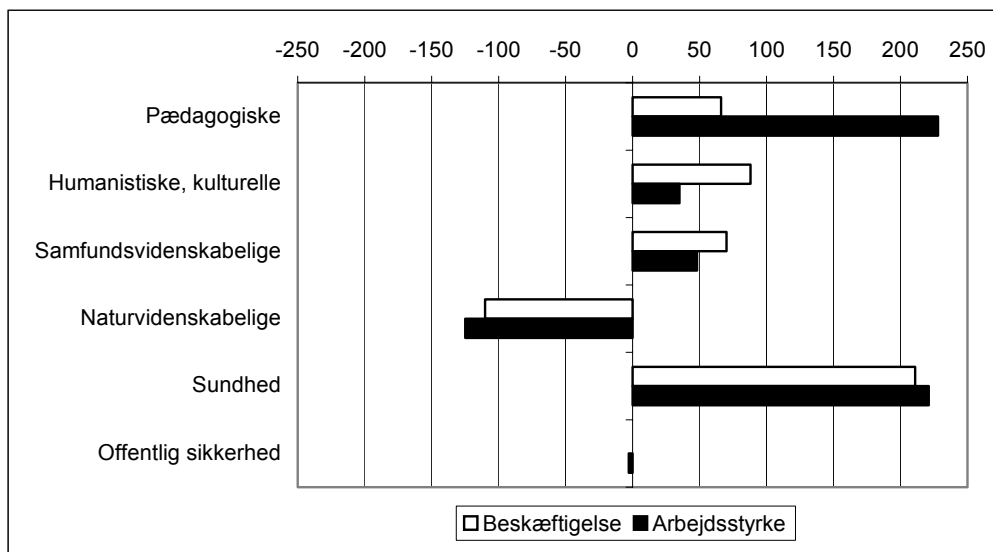
For gruppen med en kort videregående uddannelse inden for sundhedssektoren (tandplejere, hospitalslaboranter, omsorgsassister mv.) er der tale om et større fald i arbejdsstyrken end i beskæftigelsen frem mod år 2008. Der kan således forventes faldende arbejdsløshed for denne uddannelsesgruppe. Set i lyset af den lave ledighed i dag kan dette give anledning i flaskehalsproblemer.

Mellemlange videregående uddannelser

Gruppen af personer med mellemlange videregående uddannelser (f.eks. tekniske ingeniører, sygeplejersker, journalister, socialrådgivere) er sammen med de lange videregående uddannelser den eneste gruppe, hvor der som helhed forventes vækst i både arbejdsstyrken og beskæftigelsen frem til 2008.

Eneste uddannelsesgruppe med tilbagegang i beskæftigelsen og arbejdsstyrken er personer med en naturvidenskabelig uddannelse, der dog overordnet ser ud til at være i balance. Beskæftigelsen af personer med mellemlange videregående uddannelser inden for sundhedsområdet forventes at stige med ca. 200 personer, hvilket modsvares af en tilsvarende stigning i arbejdsudbuddet. Beskæftigelsen for personer med humanistiske og kulturelle uddannelser og for personer med samfundsvidenskabelige uddannelser forventes at vokse mere end arbejdsstyrken.

Figur 4.16: Prognose for ændring i antallet af personer i arbejdsstyrken og i antallet af beskæftigede i Ribe Amt i hoveduddannelsesgrupper i perioden 2003-2008 – Mellemlange videregående uddannelser

Kilde: RIMO 2003 for Ribe Amt.

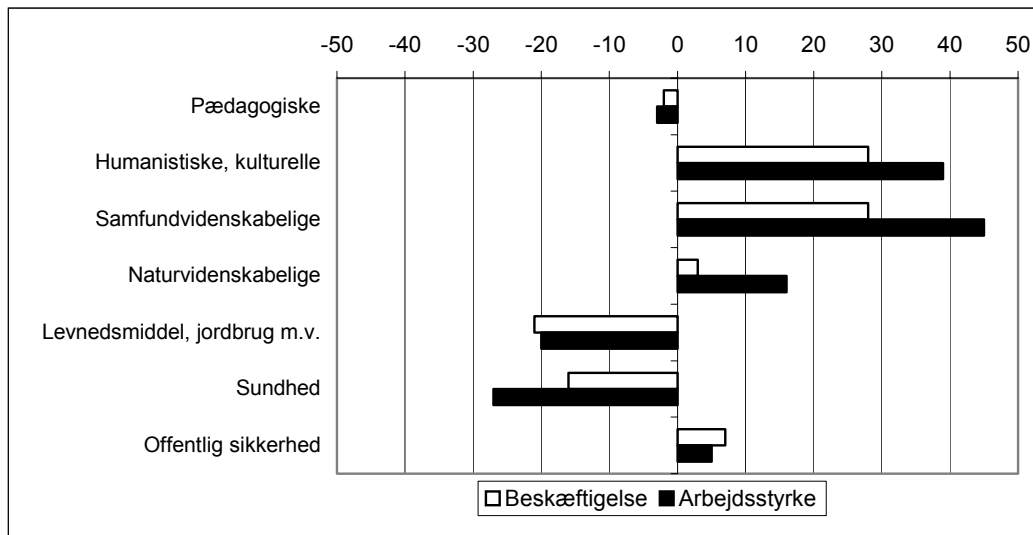
De pædagogiske uddannelser (pædagoger, folkeskolelærere, socialpædagoger) vokser med næste tre gange så meget som beskæftigelsen. Der vil således kunne forventes stigende ledighed inden for dette uddannelsesområde i 2008. Denne fremskrivning virker overraskende, taget den landsdækkende mangel på bl.a. folkeskolelærere i betragtning. Forklaringen er bl.a., at ovenstående beregning i RIMO-modellen bygger på en antagelse om faldende børnetal i amtet, jf. ovenstående afsnit.

Lange videregående uddannelser

For personer med en lang videregående uddannelse vil både arbejdsstyrke og beskæftigelse være stort set konstant frem mod 2008. Arbejdsstyrken vil vokse mere end beskæftigelsen for både humanistiske og samfundsvidenskabelige uddannelser, mens både arbejdsstyrke og beskæftigelse falder for levnedsmiddel, jordbrug og sundhed.

Særligt beskæftigelsesudviklingen for personer med en lang videregående uddannelse inden for sundhed kan virke overraskende. Forklaringen er, at RIMO-modellens fremskrivning af efterspørgslen, og dermed beskæftigelsen, er delvist bestemt af udbuddet. Kan efterspørgslen ikke opfyldes, ændres beskæftigelsen ikke. Prognosen for de lange videregående uddannelser inden for sundhedsområdet afspejler således den mangelsituation, der allerede findes i dag.

Figur 4.17: Prognose for ændring i antallet af personer i arbejdsstyrken og i antallet af beskæftigede i Ribe Amt i hoveduddannelsesgrupper i perioden 2003-2008 – Lange videregående uddannelser

Kilde: RIMO 2003 for Ribe Amt.

5. Den geografiske mobilitet i regionen

Geografisk mobilitet er et udtryk for arbejdsstyrkens bevægelse mellem bopæl og arbejdssted. Mobilitet i den forstand er interessant ud fra et arbejdsmarkedspolitisk perspektiv, fordi høj mobilitet dels er med til at sikre balance på arbejdsmarkedet, og dels er udtryk for delarbejdsmarkedernes indbyrdes afhængighed.

Historisk har efterspørgsel efter arbejdskraft og bosætning været tæt knyttet til hinanden, hvor en stigende efterspørgsel efter arbejdskraft med bestemte kvalifikationer førte til en øget bosætning af den efterspurgte type arbejdskraft i en given region. Med en stadig mere udbygget infrastruktur er behovet for at bo tæt på arbejdspladsen blevet mindre, og bosætningsmønstret i dag er i højere grad bestemt af de generelle beskæftigelsesmuligheder i et område, priserne på boliger, områdernes udbud af kultur, forlystelser, uddannelsesmuligheder osv.

Samtidig har store dele af erhvervslivet været under forandring gennem de seneste 10 år, hvor der er indført ny teknologi, særligt it, samt opstået et øget konkurrencepres udefra som følge af stigende internationalisering. Erhvervslivet vil fortsat forandres i de kommende 10 år og sandsynligvis med endnu større hastighed. Der opstår dermed løbende et behov for nye kompetencer, der ikke kan opfyldes af det lokale arbejdsmarked alene.

Sammenhængen mellem udbud og efterspørgsel af arbejdskraft kan derfor ikke længere anskues lokalt, men skal ses i relation til et større geografisk område. Geografisk mobilitet er blevet en forudsætning for balance på arbejdsmarkedet, og arbejdskraftoplandene er blevet større i løbet af de sidste 10 år.

Vi sætter i dette kapitel fokus på den geografiske mobilitet i regionen og anvender *pendling* som indikator herfor, dvs. hvor mange der krydser kommune- eller amtsgrænser for at komme fra bopæl til arbejdssted.

Vi anlægger først et helikopterblik og tegner et overordnet billede af pendlingsmønstrene for Ribe Amt som helhed. Efterfølgende zoomer vi ind på de enkelte kommuner i amtet.

5.1. Pendlingsmønstre for Ribe Amt samlet set

Vi sætter i dette afsnit fokus på Ribe Amt som ét af Danmarks 14 delarbejdsmarkeder. Vi belyser følgende spørgsmål:

- Er Ribe Amt afhængig af rekruttering af arbejdskraft fra de tilstødende delarbejdsmarkeder? Og i så fald af hvilken arbejdskraft?
- Er særlige brancher afhængig af at få tilført arbejdskraft udefra?
- Hvor mobil er arbejdsstyrken i Ribe Amt?

5.1.1. Ribe Amt er et nettoindpendlingsamt

I Ribe Amt er antallet af arbejdspladser større end antallet af beskæftigede med bopæl i amtet. Der er 119.711 arbejdspladser i amtet, mens antallet af beskæftigede med bopæl i amtet tæller 116.877 personer¹⁶.

Tablet 5.1: Udviklingen af antal af arbejdspladser, antal beskæftigede, antal indpendlere og udpendlere i perioden 1993 – 2002, Ribe Amt

	Antal arbejdspladser	Antal besk. med bopæl i Ribe Amt	Antal der bor og arbejder i Ribe Amt	Antal indpendlere	Andel af arbejdspladser i alt	Antal udpendlere	Andel af besk. i alt
1993	115.495	113.919	105.113	10.382	8,99%	8.806	7,73%
1994	114.924	112.584	103.770	11.154	9,71%	8.814	7,83%
1995	117.485	114.931	105.592	11.893	10,12%	9.339	8,13%
1996	119.080	115.728	106.193	12.887	10,82%	9.535	8,24%
1997	119.088	115.555	105.963	13.125	11,02%	9.592	8,30%
1998	120.286	116.784	106.950	13.336	11,09%	9.834	8,42%
1999	121.023	118.005	107.480	13.543	11,19%	10.525	8,92%
2000	119.646	117.116	106.197	13.449	11,24%	10.919	9,32%
2001	119.022	116.981	105.656	13.366	11,23%	11.325	9,68%
2002	119.711	116.877	105.418	14.293	11,94%	11.459	9,80%
Ændring 93/02	3,65%	2,60%	0,29%	37,67%	-	30,1%	-

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk (PEND 11, RAS2, PEND3R).

Det er imidlertid kun ca. 105.418 af de ca. 116.877 beskæftigede, som bor og arbejder inden for amtet, svarende til ca. 90 pct. De resterende godt 11.000 arbejder uden for amtet og pendler derfor over amtsgrænsen hver dag for at komme til og fra arbejde. Disse benævnes *udpendlere* og udgør ca. 10 pct. af det samlede antal beskæftigede i amtet.

Samtidig pendler cirka 14.000 personer ind over amtsgrænsen hver dag for at komme på arbejde. Disse benævnes *indpendlere* og besætter ca. 12 pct. af samtlige arbejdspladser i amtet.

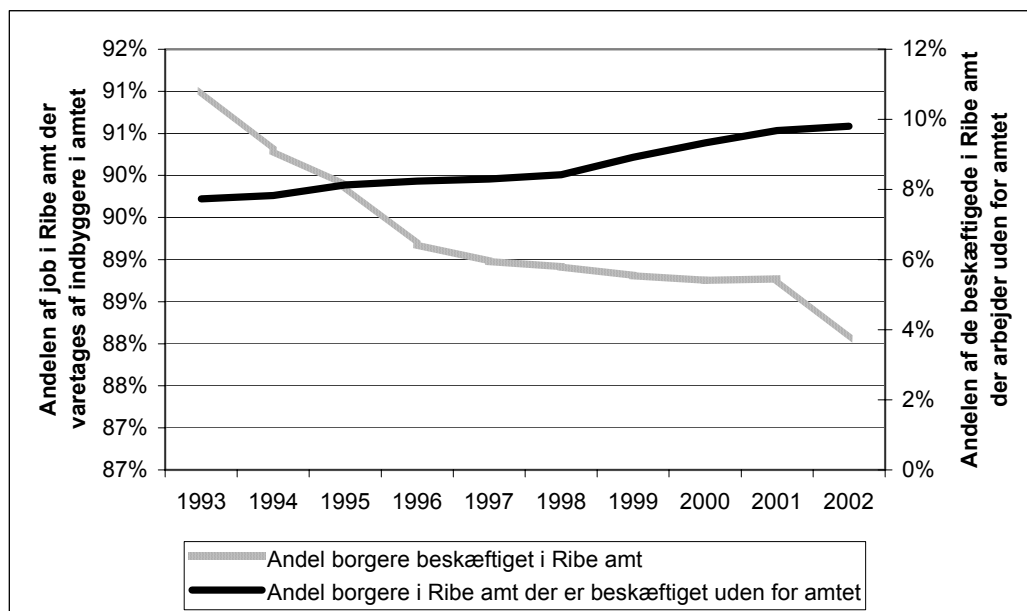
Der er således et arbejdskraftunderskud i regionen, og Ribe Amt er et *nettoindpendlingsamt* – med en nettoindpendling på ca. 3.000 personer – og er således afhængig af at kunne rekruttere arbejdskraft fra andre amter.

¹⁶ Disse tal er hentet fra RAS, som også blev anvendt i den tidligere analyse fra 2001 gennemført af COWI. Vi vælger fortsat at bruge dette register her af hensyn til sammenligneligheden til den tidligere rapport. Senere vælger vi dog i stedet at anvende IDA-databasen som datakilde. IDA-databasen (Integreret Database for Arbejdsmarkedsforskning) er en integreret database med oplysninger fra en lang række administrative og statistiske registre om befolkningen og dens tilknytning til arbejdsmarkedet. Databasen er totaldækkende, dvs. indeholder oplysninger om hele Danmarks befolkning og longitudinel, dvs. personer og deres tilknytning til arbejdsmarkedet kan følges over tid. Den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS) er én af grundstatistikkerne i IDA, hvilket betyder, at IDA er sammenlignelig med statistikker baseret på RAS. Fordelen ved at anvende IDA-databasen til nærværende undersøgelse er, at der til oplysningerne på individniveau i RAS er koblet detaljerede oplysninger om arbejdsstederne. Ydermere er der historik på de enkelte personer og virksomheder, dvs. disse kan følges over tid.

Der er sket en vækst i pendlingen fra 1993 til 2002. Det gælder både antallet af *indpendlere* til amtet, som er øget med knap 38 pct. fra 1993 til 2002, og antallet af *udpendlere*, der i samme periode er steget med godt 30 pct. Til sammenligning er antallet af arbejdspladser i amtet vokset med 4 pct., mens antallet, der bor og arbejder i amtet, kun er vokset marginalt fra 1993 til 2002.

De nye arbejdspladser, der er skabt i amtet i perioden 1993 til 2002, er således blevet besat med personer bosat uden for Ribe Amt. Samtidig arbejder en stadig større andel af de beskæftigede borgere bosat i Ribe Amt uden for amtet. Arbejdsmarkedet i Ribe Amt er dermed blevet stadig mere integreret med de omkringliggende arbejdsmarkeder i løbet af perioden. Dette er illustreret i figuren nedenfor.

Figur 5.1: Andel af job i Ribe Amt der varetages af indbyggere i amtet, og andelen af de beskæftigede der arbejder uden for amtet, 1993-2002

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.dk

5.1.2. Særligt indpendling fra Vejle og Sønderjyllands amter er stor¹⁷

Med undtagelse af Ringkøbing Amt, hvor der er tale om en lille nettoudpendling, bidrager de andre amter til at dække amtets arbejdskraftunderskud.

Særligt indpendlingen til amtet fra *Vejle og Sønderjyllands amter*, dvs. amterne mod øst og syd, bidrager til at dække arbejdskraftunderskuddet.

Indpendlingen af arbejdskraft fra Vejle Amt er særlig stor, idet i alt 5.135 personer pendler fra Vejle Amt til Ribe Amt. Trekantsområdet er storleverandør af arbejdskraft til Ribe Amt. Godt 40 pct. af indpendlerne til Ribe fra Vejle Amt er således bosat i Vejle og Kolding. Endvidere bor en del indpendlere

¹⁷ I det efterfølgende anvendes IDA-data. Populationen er afgrænset til lønmodtagere mellem 20 og 70 år, der er beskæftiget på et fysisk arbejdssted. Afgrænsningen betyder, at selvstændige og lønmodtagere uden fast arbejdssted, f.eks. sælgere, ikke er omfattet af analysen. Dette er valgt for at give et mere klart billede af pendlingsmønstrene. I praksis betyder det dog, at der vil være et mindre antal arbejdspladser i amtet end tidligere angivet.

i to af de kommuner i Vejle Amt, der støder op til Ribe Amt. Det drejer sig om kommunerne Give og Egtved.

Der er i alt 3.806, der pendler den anden vej, og selv om arbejdskraften dermed bevæger sig begge veje, er der tale om en høj nettoindpendling til Ribe Amt.

Table 5.2: Indpendling fra og udpendling til andre amter

	Antal indpendlere	Indpendlere – Søjleprocent	Antal udpendlere	Udpendlere – Søjleprocent	Nettoindpendling
København og Frederiksberg kommuner	357	2,7%	428	4,0%	-71
Københavns amt	169	1,3%	373	3,5%	-204
Frederiksborg amt	93	0,7%	120	1,1%	-27
Roskilde amt	105	0,8%	66	0,6%	39
Vestsjællands amt	158	1,2%	74	0,7%	84
Storstrøms amt	135	1,0%	59	0,6%	76
Bornholms amt	20	0,2%	22	0,2%	-2
Fyns amt	908	6,9%	334	3,2%	574
Århus amt	953	7,3%	560	5,3%	393
Viborg amt	229	1,8%	188	1,8%	41
Nordjyllands amt	501	3,8%	177	1,7%	324
Sønderjyllands amt	2.628	20,1%	1.837	17,4%	791
Vejle amt	5.135	39,3%	3.806	36,0%	1.329
Ringkøbing amt	1.687	12,9%	1.819	17,2%	-132
Uoplyst	-	-	723	6,8%	-723
Total	13.078	100,0%	10.586	100,0%	2.492

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen

Et tilsvarende billede tegner sig mod syd: Fra Sønderjyllands Amt pendler 2.628 personer til arbejdssteder i Ribe Amt. De primære leverandører af arbejdskraft hertil er de tre kommuner, der støder op til Ribe Amt; Rødding, Gram og Skærbæk kommuner. 1.837 pendler omvendt fra Ribe til Sønderjyllands Amt, og samlet er der derfor tale om nettoindpendling fra Sønderjyllands Amt.

5.1.3. Ribe Amt er særligt afhængig af indpendling af KVVU'er og LVU'er

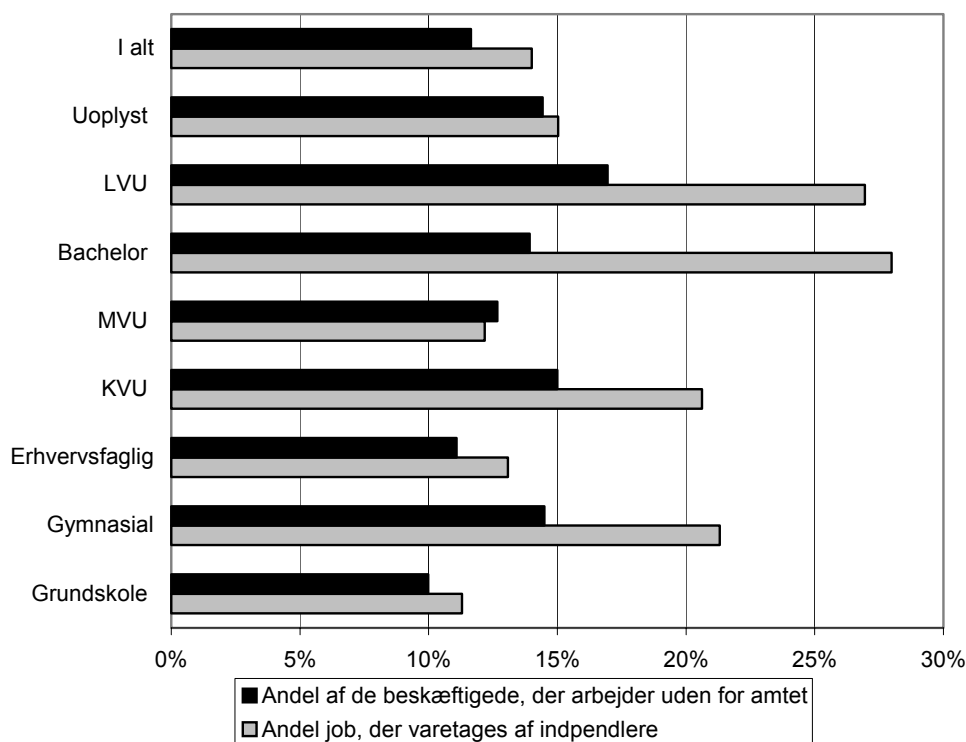
Samlet set er der relativt stor bevægelse ud og ind af Ribe Amt, da ca. 14.000 mennesker dagligt rejser ind i amtet for at arbejde, mens der samtidig er ca. 11.000, der rejser ud af amtet. I det følgende ser vi nærmere på, hvem det er der rejser hhv. ind og ud af amtet.

Mændene er generelt de mest mobile, da 15 pct. af de mandlige beskæftigede arbejder uden for amtet mod kun 8 pct. af kvinderne. For såvel mænd som kvinder er indpendlingen større end udpendlingen, og nettoindpendlingen er forholdsmæssigt af nogenlunde samme størrelsesorden.

Opgjort i forhold til alder er de yngre beskæftigede lidt mere mobile end de ældre, da der er 14 pct. af dem under 25 år, der arbejder uden for amtet, mens andelen for de 50-66-årige er 9 pct. Den største nettoindpendling findes blandt de beskæftigede under 50 år, mens der er stort set lige mange, der pendler ind og ud, blandt de ældste grupper på arbejdsmarkedet.

Med undtagelse af beskæftigede med en mellemlang videregående uddannelse, som er i balance, er der nettoindpendling til amtet for alle uddannelsesgrupper. De mest mobile personer findes blandt de beskæftigede med korte og lange videregående uddannelser, hvor hhv. 15 og 17 pct. arbejder uden for Ribe Amt, jf. figuren nedenfor.

Figur 5.2: Andelen af job i Ribe Amt der varetages af indpendlere, og andelen af de beskæftigede i Ribe Amt der arbejder uden for amtet, fordelt på uddannelse

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

De korte og lange videregående uddannelser er samtidig karakteriseret ved en høj indpendling. For de lange videregående uddannelser er det således over 25 pct. af arbejdspladserne i Ribe Amt, der varetages af personer bosat uden for amtet. Der er ligeledes en høj nettoindpendling for gruppen af bachelorer. Denne gruppe fylder dog antalmæssigt lidt på arbejdsmarkedet i Ribe.

Uddannelsesgrupperne med de største nettobevægelser ind og ud af amtet er listet i tabellen nedenfor. Det fremgår, at nettoindpendlingen antalmæssigt er størst for personer med en gymnasial uddannelse.

Blandt de erhvervsfagligt uddannede er der en høj nettoindpendling af elektrikere samt maskinarbejdere. Begge grupper efterspørges i stort omfang af industrivirksomhederne i Esbjerg, herunder offshorevirksomheder.

Blandt de lange videregående uddannelser er nettoindpendlingen høj for erhvervsøkonomer og læger. For den sidstnævnte gruppe er der både tale om pendling, dvs. hvor der dagligt rejses mellem bolig og arbejde, og om læger på en tidsbegrænset turnus, der har bibeholdt deres adresse uden for amtet.

Tabel 5.3: Uddannelser, hvor der er størst hhv. nettopendling ind og ud af Ribe Amt

Uddannelsesniveau	Retning	Antal
Gymnasial	Gymnasium	320
	Hhx	139
Erhvervsfaglig	Finans	-63
	Elektriker	196
	Maskinarbejder mv.	95
	Kontor generelt	94
KVU	Installationsteknolog	74
	Produktionsteknolog	69
MVU	Maskindiplomingeniør	76
	Skibsfører	-174
LVU	Erhvervsøkonomi	70
	Læge	60

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Med de uddannelsesretninger, der er listet i tabellen ovenfor som mulige undtagelser, ser der dermed ikke ud til at være specifikke uddannelser, som der er stor mangel på eller overskud af i Ribe Amt. Men der er generelt større efterspørgsel efter personer med korte og lange videregående uddannelser end udbuddet i amtet, hvilket peger på, at tilflytningen af disse typer arbejdskraft sker langsommere end efterspørgslen stiger.

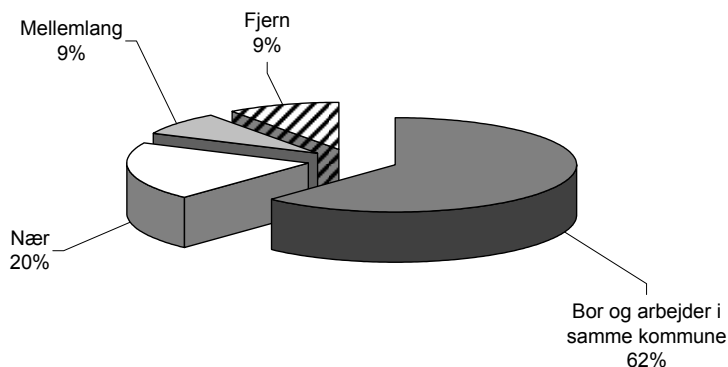
En del pendling over amtsgrænser foregår over relativt korte afstande, nemlig mellem nabokommuner på hver sin side af en amtsgrænse. Vi anlægger et fokus nedenfor, som ikke tager afsæt i amtsgrænser, men i stedet i pendlingsdistancen¹⁸. Vi sonder mellem følgende tre typer pendling, der defineres som:

- *Nær*: Pendling til en af bopælskommunens nabokommuner
- *Mellemlang*: Pendling til en kommune i næste række efter nabokommunen
- *Fjern*: Pendling til en kommune mere end to kommuner væk

Godt 60 pct. af Ribe Amts arbejdspladser er besat af personer, der bor og arbejder i samme kommune. De resterende knap 40 pct. pendler over enten en kommune- eller en amtsgrænse fra deres bopælskommune til deres arbejdssted. Ca. halvdelen af disse pendler nært, dvs. til en arbejdsplads, der ligger i nabokommunen, 9 pct. pendler mellemlangt og 9 pct. pendler fjernt.

¹⁸ Det er ikke muligt at udregne pendlingsdistancer i kilometerantal med afsæt i det foreliggende datagrundlag, hvorfor denne alternative løsning vælges. For hver kommune i amtet er tilknyttet et nært, et mellemlangt og et fjernt arbejdskraftopland.

Figur 5.3: Pendling til arbejdssteder i Ribe Amt – i alt 93.379

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Pendlingsmønstret varierer på tværs af de forskellige uddannelsesgrupper. Indpendlingen er størst for personer med en kort eller lang videregående uddannelse og mindst for personer, der alene har en grundskoleuddannelse. For sidstnævnte gruppe er det endvidere karakteristisk, at de, der pendler, stort set kun gør det fra nabokommunerne.

Tabel 5.4: Pendlingsmønstre – opdelt på uddannelsesgrupper

	Bor og arbejder i samme kommune	Nær	Mellem	Fjern	I alt
1. Grundskole	65%	21%	7%	6%	24.398
2. Gymnasial	57%	16%	10%	17%	6.779
3. Erhvervsfaglig	62%	21%	8%	9%	40.504
4. KVVU	52%	20%	13%	15%	4.577
5. MVU	61%	20%	10%	9%	12.534
6. Bachelor	49%	17%	15%	20%	661
7. Lang videregående inkl. forsker	52%	14%	13%	21%	0
9. Uoplyst	67%	15%	8%	9%	2.802
I alt	62%	20%	9%	9%	1.124

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Kun godt halvdelen af de KVVU'er og LVU'er, der arbejder i amtet, bor og arbejder i samme kommune, mod godt 60 pct. samlet set. De to grupper adskiller sig dog ved, hvor langt de pendler mellem bopæl og arbejdssted. Hvor LVU'erne i høj grad indpendler fra et fjernt arbejdskraftopland, pendler KVVU'erne i større omfang enten nært eller mellemlangt for at komme fra deres bopæl til deres arbejdssted. Den amtslige administration er en af de offentlige arbejdspladser, der har mange af de fjerne LVU-indpendlere ansat. Pendling muliggør, at amtet er i stand til at besætte sine LVU-arbejdspladser, om end det anføres, at høj indpendling har den ulempe, at oplæringsomkostningerne generelt er høje. Således skifter de fjerne indpendlere typisk job, når der kommer en jobåbning tættere på deres bopæl, hvilket betyder, at amtet i høj grad er med til at oplære nyuddannede LVU'er, som de alene kan fastholde i en relativt kort periode. Noget tilsvarende opleves dog ikke af f.eks. Esbjerg Kommune, som også har mange fjerne LVU-indpendlere.

Pendlerne blandt de korte videregående uddannelser er primært fra de samfundsfaglige og tekniske fag. Det er således 674 af indpendlerne med en kort videregående teknisk uddannelse, svarende til 60 pct., der er bosat længere væk end nabokommunerne. Antalsmæssigt er der færre med en kort

videregående samfundsfaglig uddannelse blandt pendlerne (263), men andelen, der pendler fra et fjernere opland end nabokommunerne, er højere, nemlig 71 pct.

Blandt personer med en lang videregående uddannelse pendler de samfundsvidenskabeligt og de sundhedsvidenskabeligt uddannede længst til arbejdspladser i Ribe Amt. Blandt de samfundsvidenskabeligt uddannede er det således næsten 80 pct. af pendlerne, der er bosat længere væk end nabokommunen.

De samfundsvidenskabeligt uddannede er dermed nogle af de mest mobile grupper på arbejdsmarkedet i Ribe Amt, da der er mange med såvel korte som lange videregående uddannelser, der pendler til deres arbejdsplads fra mellemlange eller fjerne oplande.

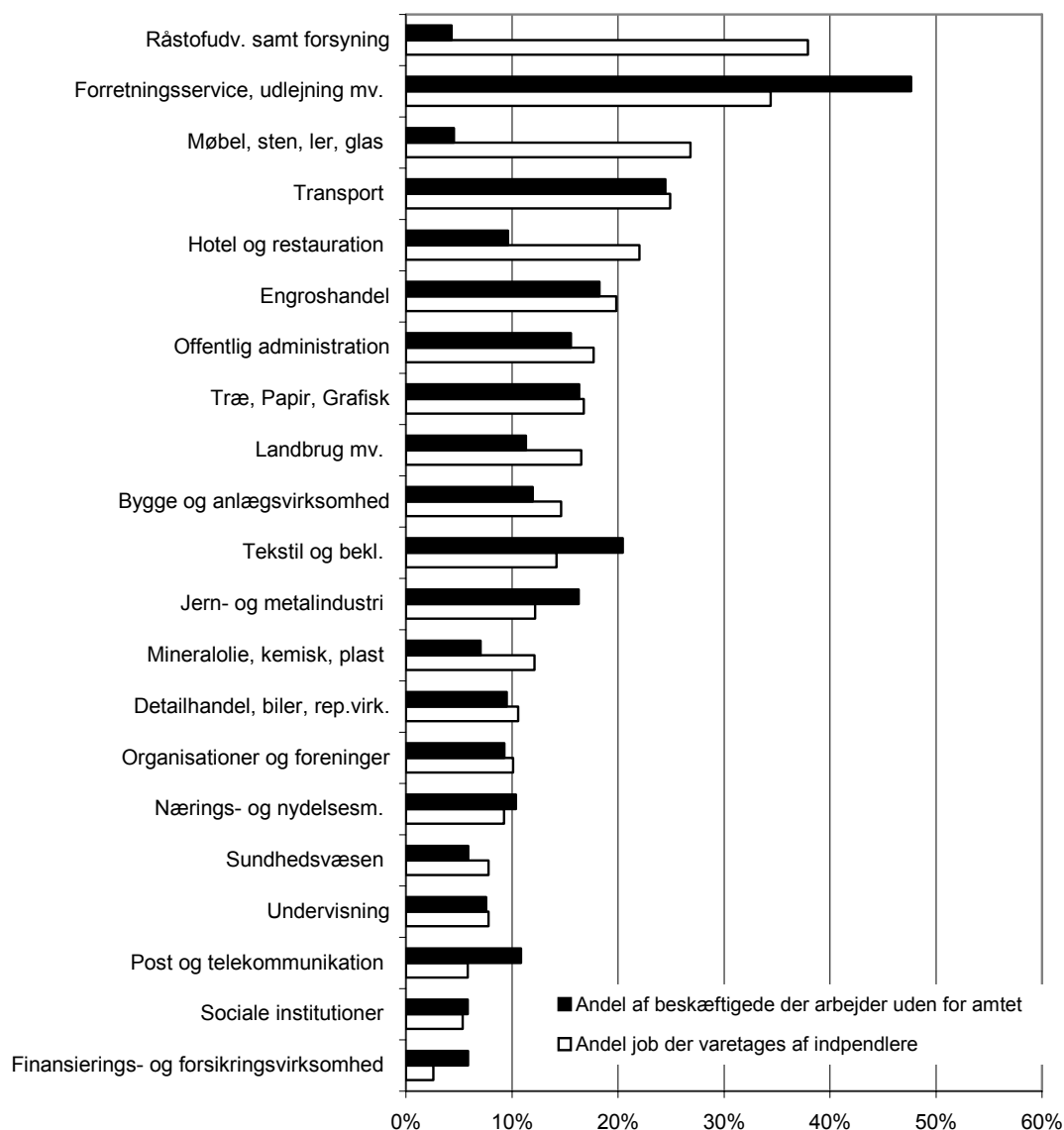
5.1.4. Særligt offshoreindustrien og LEGO er afhængig af arbejdsstyrkens mobilitet

Opdeles pendlingen på brancher, viser det sig, at der er meget stor forskel på, hvordan arbejdskraften bevæger sig over amtsgrænsen, jf. figuren nedenfor. Inden for råstofudvinding og forretningsservice er over 30 pct. af de beskæftigede bosat uden for amtet. De to brancher adskiller sig fra hinanden ved, at hvor der stort set ikke er nogle borgere i Ribe Amt, der arbejder inden for råstofudvinding uden for amtet, er næsten halvdelen af de beskæftigede inden for forretningsservice ansat uden for amtet. Forskellen afspejler, at råstofudvinding i Ribe Amt er en central erhvervsklynge, der beskæftiger arbejdskraft fra et stort opland, mens virksomhederne inden for forretningsservice er lokaliseret over et større geografisk område.

Møbel-, sten-, ler- og glasindustri og anden industri er en central erhvervsklynge, hvor LEGO, som tilhører anden industri, fylder meget. Også råstofudvinding er en central erhvervsklynge, mens tekstil og beklædning, samt jern- og metalindustri i højere grad skaber beskæftigelse uden for Ribe Amt.

Ikke overraskende er den offentlige sektor, dvs. sundhedsvæsen, undervisning, samt sociale institutioner overvejende et lokalt erhvervsområde, hvor der kun i begrænset omfang udveksles arbejdskraft med de omkringliggende amter. Det mest lokale private erhvervsområde er finansierings- og forsikringsvirksomhed.

Figur 5.4: Pendlingsmønstre – opdelt på brancher

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

På det aggregerede brancheniveau, der er anvendt ovenfor, ser arbejdsmarkedet i Ribe Amt generelt ud til at være i balance, forstået på den måde, at der for virksomhederne i de fleste brancher er lokale rekrutteringsmuligheder. Tekstil- og beklædningsindustri er et eksempel på dette, da en relativt stor del af indbyggerne i Ribe Amt er beskæftiget i denne branche, men uden for amtet. Undtagelser er som nævnt råstofudvinding, møbel-, sten-, ler- og glasindustri og anden industri, hvor der kun er få beskæftigede blandt indbyggerne i Ribe Amt, der arbejder uden for amtet. Billedet er det samme for hotel- og restaurationsvirksomhed, men der er for denne branche formodentlig i højere grad tale om brug af sæsonarbejdere end om en konkret mangelsituation i lokalområdet.

For arbejdstagerne ser der også ud til at være beskæftigelsesmuligheder lokalt, for eksempel inden for transport, hvor en forholdsvis stor del af de beskæftigede i Ribe Amt arbejder uden for amtet, mens en tilsvarende andel af de lokale arbejdspladser er besat af personer bosat uden for amtet.

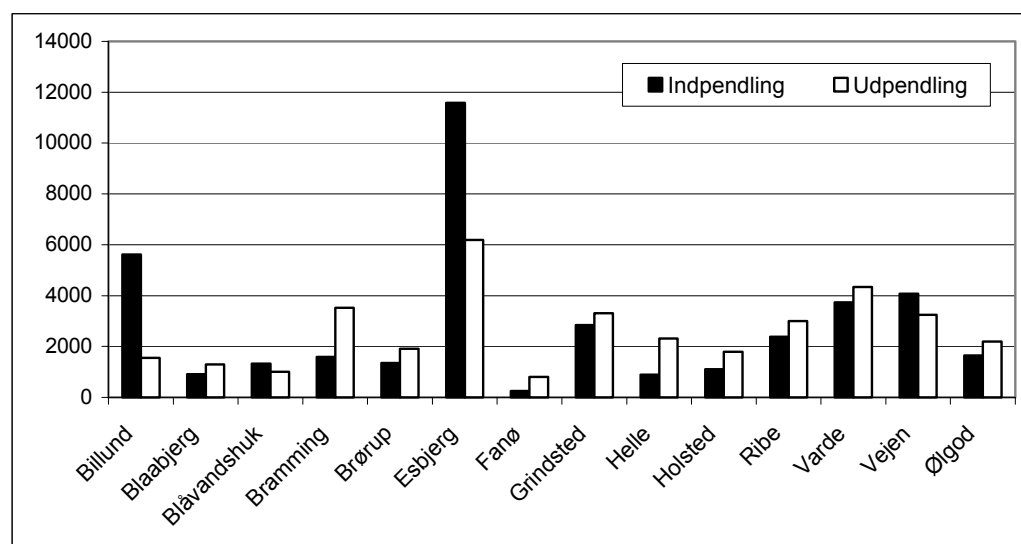
Vurderingen af balancesituationen på baggrund af ovenstående er alene et groft skøn, da der er store forskelle på virksomhederne og de kompetencer de efterspørger inden for de samme brancher. Forretningservice dækker eksempelvis både it-virksomheder og rengøringsvirksomheder. Men med dette forbehold giver figuren alligevel et billede af den aktuelle efterspørgsel på arbejdsmarkedet i Ribe Amt.

5.2. Arbejdskraftoplande i regionen

Vi bevæger os i dette afsnit niveauet længere ned og beskriver pendlingsmønstre med afsæt i amtets kommuner. Det overordnede formål er at definere de naturlige arbejdskraftoplande i regionen, hvoraf nogle kan krydse de eksisterende amtsgrænser. Vi indleder med en analyse af, hvor mange af amtets kommuner der er hhv. nettoindpendlings- og udpendlingskommuner.

5.2.1. Hovedparten af kommunerne er nettoudpendlingskommuner

Figur 5.5: Indpendling og udpendling i antal personer for kommunerne i Ribe Amt

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Særligt til Billund og Esbjerg er der mange indpendlere, og udviklingen på disse lokale arbejdsmarkeder er således af central betydning for de omkringliggende kommuner, der leverer en stor andel af indpendlerne.

5.2.2. Mobilitet omkring de primære arbejdskraftcentre i Ribe Amt

I dette afsnit undersøges pendlingsmønstret omkring de største lokale arbejdsmarkeder i amtet.

Det største lokale arbejdsmarked i Ribe Amt er Esbjerg Kommune, hvor der i 2001 var knap 40.000 arbejdspladser. Ud over i Esbjerg er der forholdsvis mange arbejdspladser i Varde, Vejen, Ribe, Billund og Grindsted kommuner, med over 6.000 beskæftigede lønmodtagere i hver. Analysen af mobiliteten i amtet tager udgangspunkt i disse seks arbejdsmarkeder, der samlet set dækker godt 80 pct. af lønmodtagernes arbejdspladser i Ribe Amt.

Indledningsvis belyses pendlingsmønstret omkring de seks centre ud fra hhv. nært, mellemlangt og fjernt pendlingsområde. På baggrund af denne opdeling fremgår det af tabellen nedenfor, at arbejdskraftoplandet for Billund og Vejen er forholdsvis stort, da omkring 30 pct. af de beskæftigede i disse kommuner bor længere væk end nabokommunerne. De øvrige kommuner er omvendt karakteriseret ved et forholdsvis lokalt arbejdsmarked, da ca. 85 pct. af de beskæftigede i disse kommuner bor enten i kommunen eller i en nabokommune.

Tabel 5.5: Beskæftigede i udvalgte kommuner i Ribe Amt fordelt på bopæl

	Bor og arbejder i kommunen	Nær	Mellemlang	Fjern	Total
Billund	33%	35%	19%	13%	100%
Vejen	50%	21%	16%	13%	100%
Varde	56%	26%	3%	14%	100%
Grindsted	62%	22%	10%	6%	100%
Ribe	69%	15%	8%	8%	100%
Esbjerg	72%	13%	6%	9%	100%
Ribe Amt i alt	62%	20%	9%	9%	100%

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Vurderet ud fra mobiliteten blandt indbyggerne i de respektive kommuner tegner der sig et lidt andet billede, jf. tabellen nedenfor. Ribe kan karakteriseres som et lokalt arbejdsmarked, vurderet ud fra, hvor *arbejdskraften rekrutteres*. Samtidig er Ribe et af de mest mobile arbejdsmarkeder, vurderet ud fra, hvor *indbyggerne arbejder*. Det er således næsten 30 pct. af indbyggerne, der arbejder længere væk end nabokommunerne. Også Vejen er kendetegnet ved, at borgerne er relativt mobile.

Billund adskiller sig som Ribe ved, at arbejdskraften i høj grad rekrutteres fjernt fra kommunen, mens indbyggerne arbejder lokalt. Set i forhold til det store antal arbejdspladser i kommunen er det dog en relativt stor del af de beskæftigede borgere i kommunen, der arbejder længere væk end nærområdet.

Tabel 5.6: Beskæftigede med bopæl i udvalgte kommuner i Ribe Amt fordelt på arbejdsstedsområde

	Bor og arbejder i kommunen	Nær	Mellem	Fjern	I alt
Ribe	62%	11%	17%	10%	100%
Vejen	56%	16%	16%	11%	100%
Billund	65%	16%	10%	9%	100%
Grindsted	57%	28%	7%	7%	100%
Varde	53%	33%	2%	12%	100%
Esbjerg	83%	6%	3%	8%	100%
I alt – 14 kommuner i amtet	63%	19%	8%	9%	100%

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Opgjort i forhold til indbyggernes arbejdsstedsområde er Esbjerg stadig et meget lokalt arbejdsmarked, da næsten 90 pct. af de beskæftigede i Esbjerg arbejder i kommunen eller i en af nabokommunerne.

For Grindsted og Varde tegner der sig samme billede, hvad enten mobilitet vurderes ud fra, hvor arbejdskraften rekrutteres, eller hvor indbyggerne arbejder.

Den generelle opgørelse af pendlingsmønstrene omkring de store arbejdskraftcentre i Ribe Amt peger på nogle af de udfordringer, de forskellige områder står overfor, hvilket kan illustreres ved en sammenligning af Esbjerg og Vejen:

- Esbjerg er i høj grad et lokalt arbejdsmarked, hvor en tilbagegang i efterspørgslen efter arbejdskraft i høj grad vil ramme indbyggerne i Esbjerg. Omvendt er der også en risiko for flaskehalsproblemer, da hovedparten af arbejdskraften rekrutteres lokalt.
- Vejen Kommune er i høj grad afhængig af at kunne rekruttere arbejdskraft fra et stort geografisk område, ligesom beskæftigelsen blandt indbyggerne er afhængig af udviklingen uden for lokalområdet.

I det følgende undersøges arbejdskraftoplandene i hvert af de seks områder nærmere.

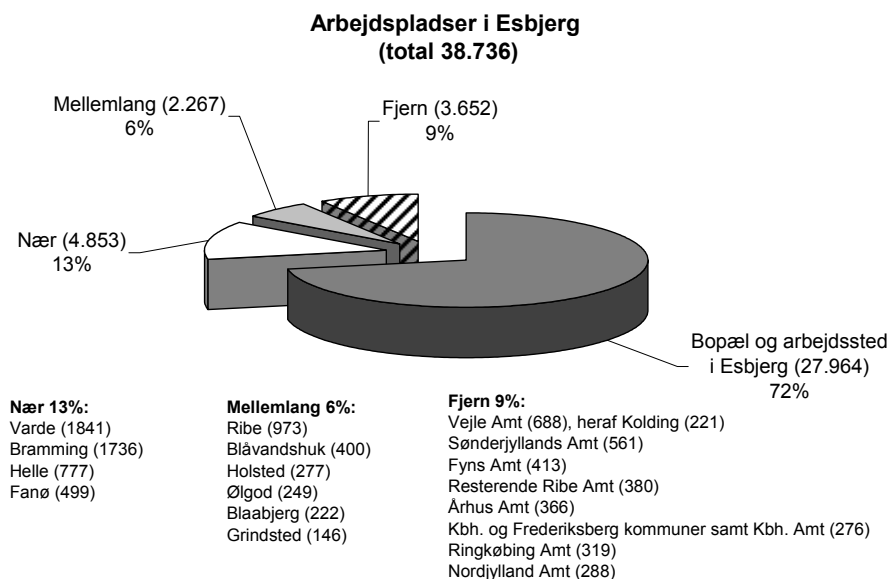
5.2.3. Esbjergs arbejdskraftopland

Esbjerg er som nævnt i høj grad et lokalt arbejdsmarked, hvor 72 pct. af kommunens arbejdspladser er besat af personer med bopæl i kommunen. Det ligger betydeligt over gennemsnittet på 62 pct. for samtlige kommuner i amtet. Det *nære* arbejdskraftopland består af Varde, Bramming, Helle og Fanø, hvorfra pendlere i alt besætter 13 pct. af arbejdspladserne i Esbjerg. Indpendlingen fra det nære arbejdskraftopland sker særligt fra Varde og Bramming.

Det *mellemlange* arbejdskraftopland består af i alt seks kommuner, hvorfra flest indpendlere til Esbjerg kommer fra Ribe og Blåvandshuk.

I alt 9 pct. af Esbjergs arbejdspladser er besat med indpendlere fra det fjerne arbejdskraftopland, hvilket stort set svarer til gennemsnittet for amtet, men er væsentligt lavere end for Billund, Varde og Vejen. Målt i antal arbejdspladser er der dog tale om en betydelig indpendling, ca. 3.700 personer. Særligt indpendlingen fra de tilstødende amter mod øst og syd er stor. Knap 700 af indpendlerne fra det fjerne arbejdskraftopland kommer fra Vejle, mens godt 550 kommer fra Sønderjyllands Amt.

Figur 5.6: Esbjergs arbejdskraftopland – opdelt på nær, mellemlang og fjern

Note: Kun kommuner, hvorfra der indpendler 5 pct. eller derover (enten opgjort for det nære, mellemlange eller fjerne arbejdskraftopland), er nævnt.

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Esbjerg ser dermed ud til at have et relativt velafgrænset arbejdskraftopland bestående af nabokommunerne samt Ribe og Blåvandshuk.

Afgrænsningen er mindre klar, når arbejdsmarkedet opdeles i forhold til de beskæftigedes uddannelse, jf. tabellen nedenfor. Blandt de beskæftigede med korte videregående uddannelser i Esbjerg bor over 20 pct. således længere væk end nabokommunerne. For gruppen af beskæftigede med lange videregående uddannelser er andelen endnu højere, nemlig 27 pct.

Tabel 5.7: Esbjergs arbejdskraftopland – opdelt på uddannelse

	Bopæl og arbejdssted i Esbjerg	Nær	Mellem-lang	Fjern	Total
1. Grundskole	76%	12%	5%	7%	9.334
2. Gymnasial	76%	8%	5%	11%	2.734
3. Erhvervsfaglig	72%	13%	6%	10%	16.772
4. KVVU	63%	16%	8%	14%	1.960
5. MVU	71%	13%	7%	9%	5.926
6. Bachelor	69%	13%	6%	12%	277
7. Lang videregående inkl. forsker	61%	12%	8%	19%	1.226
Totalt	72%	13%	6%	9%	100%

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Tendensen med højere mobilitet blandt korte og lange videregående uddannelser genfindes ikke blandt de beskæftigede med disse uddannelser, der bor i Esbjerg Kommune. For disse grupper er det hhv. 15 pct. og 16 pct., der arbejder længere væk end nabokommunerne, hvilket er på samme niveau som for erhvervsfagligt uddannede og mellemlange uddannelser.

Tabel 5.8: Beskæftigede indbyggere i Esbjerg fordelt på uddannelse og arbejdsstedsområde

	Bopæl og arbejdssted i Esbjerg	Nær	Mellem-lang	Fjern	Total
1. Grundskole	88%	5%	2%	6%	8.115
2. Gymnasial	76%	6%	5%	13%	2.719
3. Erhvervsfaglig	85%	5%	3%	7%	14.140
4. KVVU	79%	5%	3%	12%	1.556
5. MVU	78%	7%	5%	10%	5.379
6. Bachelor	82%	4%	3%	10%	233
7. Lang videregående inkl. forsker	78%	6%	5%	11%	966
Totalt	83%	6%	3%	8%	33.606

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Der ser således ud til at være et uddannelsesmæssigt underskud i Esbjerg, der løses gennem rekruttering af arbejdskraft fra fjernere arbejdsmarkeder. For de tekniske fag under de korte videregående uddannelser gælder, at langt hovedparten af dem, der rekrutteres, bor længere væk. Rekrutteringen sker fra de store industrivirksomheder i området. Blandt de lange videregående uddannelser er det de samfundsvidenskabeligt og sundhedsvidenskabeligt uddannede, der primært rekrutteres fra et større opland. Førstnævnte kan henføres til den kommunale administration i Esbjerg og sidstnævnte til Sydvestjysk Sygehus i Esbjerg.

Endvidere er der store forskelle i Esbjergs arbejdskraftopland, når man anskuer det brancheopdelt. Råstofudvikling samt forsyning, dvs. Esbjergs offshoreindustri, rekrutterer knap 60 pct. af deres arbejdskraft uden for kommunen. Særligt den fjerne indpendling er høj. Godt 40 pct. af arbejdspladserne i branchen er besat med medarbejdere, der pendler fra det fjerne arbejdskraftopland. Også inden for bygge og anlæg samt hotel- og restaurationsvirksomhed sker en relativt stor del af indpendlingen fra det fjerne arbejdskraftopland. Det er brancher kendetegnet ved blandt andet sæsonarbejde, hvilket kan være en af de bagvedliggende årsager hertil.

Særligt til de sociale institutioner er indpendlingen lav. I alt 85 pct. af kommunens arbejdspladser i de sociale institutioner er således besat med personer med bopæl i kommunen.

Tabel 5.9: Esbjergs arbejdskraftopland – opdelt på branche

	Bopæl og arbejdssted i				Total
	Esbjerg	Nær	Mellemlang	Fjern	
1. Landbrug mv.	67%	15%	6%	12%	650
2. Nærings- og nydelsesm.	78%	13%	5%	5%	2.581
3. Tekstil og bekl.	85%	9%	2%	4%	122
4. Træ, papir, grafisk	68%	13%	5%	15%	571
5. Mineralolie, kemisk, plast	77%	13%	4%	7%	227
6. Jern- og metalindustri	73%	15%	5%	7%	3.881
7. Møbel, sten, ler, glas og anden	72%	16%	8%	4%	584
8. Råstofudv. samt forsyning	41%	12%	6%	41%	1.511
9. Bygge- og anlægsvirksomhed	61%	15%	6%	18%	3.467
10. Engroshandel	70%	13%	5%	11%	1.998
11. Detailhandel, biler, rep.virk.	77%	12%	6%	6%	2.970
12. Hotel og restauration	72%	7%	2%	19%	856
13. Transport	69%	14%	5%	12%	2.542
14. Post og telekommunikation	74%	13%	6%	7%	502
15. Finansierings- og forsikringsvirksomhed	69%	15%	7%	8%	639
16. Forretningsservice, udlejning mv.	73%	11%	7%	8%	2.374
17. Offentlig administration	73%	13%	6%	8%	1.560
18. Undervisning	75%	12%	7%	6%	3.335
19. Sundhedsvæsen	69%	15%	10%	6%	2.838
20. Sociale institutioner	85%	10%	4%	1%	3.996
21. Organisationer og foreninger	79%	7%	6%	7%	1.525
I alt	72%	13%	6%	9%	38.736

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

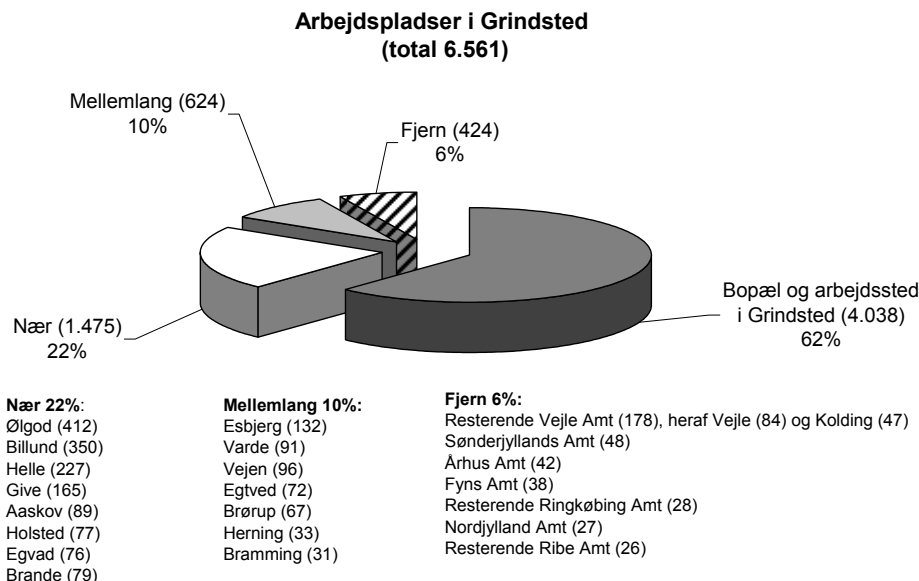
5.2.4. Grindsteds arbejdskraftopland

I Grindsted er 62 pct. af arbejdspladserne besat med borgere bosat i Grindsted Kommune. Grindsteds *nære* arbejdskraftopland udgøres af de i alt otte nabokommuner, der grænser op til Grindsted. I alt 22 pct. af Grindsteds arbejdspladser er besat med indpendlere fra disse kommuner, dog med Ølgod og Billund som de vigtigste leverandører af arbejdskraft.

Grindsteds *mellemlange* arbejdskraftopland består af en lang række kommuner, hvorfra der i alt rekrutteres til 10 pct. af arbejdspladserne i Grindsted. Her er Esbjerg, Varde, Vejen, Egtved og Brørup de primære leverandører af arbejdskraft i det mellemlange arbejdskraftopland.

Fra det *ferne* arbejdskraftopland besættes 6 pct. af Grindsteds arbejdspladser. Her er det særligt fra Vejle Amt, at der indpendles, herunder fra trekantsområdet (især Vejle og Kolding). Generelt har det tilstødende regionale arbejdsmarked i Vejle Amt stor betydning for Grindsted. Også fra nabokommunen Give og fra Egtved pendler relativt mange personer til Grindsted.

Figur 5.7: Grindsteds arbejdskraftopland – opdelt på nær, mellemlang og fjern

Note: Kun kommuner, hvorfra der indpendler 5 pct. eller derover (enten opgjort for det nære, mellemlange eller fjerne arbejdskraftopland), er nævnt.

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

De beskæftigede i Grindsted pendler nært, i overvejende grad til nabokommunen Billund. Pendling over mellemlange eller fjerne distancer sker ikke i samme omfang.

Grindsted er særligt afhængig af indpendling af arbejdskraft med videregående uddannelser. Det gælder for såvel KVVU'er, MVU'er og LVU'er. Særligt adskiller sidstnævnte sig ved i høj grad at pendle til deres arbejdspladser i Grindsted fra det fjerne arbejdskraftopland.

Tabel 5.10: Grindsteds arbejdskraftopland – opdelt på uddannelse

	Bopæl og arbejdssted i Grindsted	Nær	Mellemlang	Fjern	Total
1. Grundskole	67%	23%	6%	4%	1.887
2. Gymnasial	59%	14%	12%	15%	313
3. Erhvervsfaglig	65%	22%	8%	5%	2.732
4. KVVU	55%	23%	14%	9%	346
5. MVU	49%	26%	17%	8%	964
6. Bachelor	45%	23%	26%	6%	31
7. Lang videregående inkl. forsker	44%	16%	15%	25%	227
9. Uoplyst	57%	25%	10%	8%	61
I alt	62%	22%	10%	6%	6.561

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

I Grindsted er tre brancher kendetegnet ved en relativt høj indpendling af arbejdskraft¹⁹: Træ, papir og grafisk industri, engroshandel samt sundhedsvæsenet. Til de to førstnævnte pendler relativt mange

¹⁹ Ser bort fra de brancher, som kun beskæftiger relativt få.

fra det fjerne arbejdskraftopland, mens en stor del af pendlingen til sundhedsvæsenet sker enten fra nabokommunerne eller fra det mellemlange arbejdskraftopland.

Tabel 5.11: Grindsted arbejdskraftopland – opdelt på branche

	Bopæl og arbejdssted i Grindsted	Nær	Mellem- lang	Fjern	Total
1. Landbrug mv.	65%	29%	4%	2%	210
2. Nærings- og nydelsesm.	59%	28%	7%	5%	439
3. Tekstil og bekl.	50%	0%	25%	25%	12
4. Træ, papir, grafisk	42%	14%	25%	18%	111
5. Mineralolie, kemisk, plast	69%	22%	4%	5%	793
6. Jern- og metalindustri	66%	21%	7%	6%	241
7. Møbel, sten, ler, glas og anden	59%	24%	7%	9%	160
8. Råstofudv. samt forsyning	44%	4%	26%	26%	27
9. Bygge- og anlægsvirksomhed	60%	26%	7%	6%	513
10. Engroshandel	50%	20%	11%	19%	274
11. Detailhandel, biler, rep.virk.	63%	24%	8%	4%	590
12. Hotel og restauration	70%	14%	9%	7%	57
13. Transport	61%	22%	6%	11%	176
14. Post og telekommunikation	74%	16%	5%	5%	61
15. Finansierings- og forsikringsvirksomhed	62%	19%	11%	8%	167
16. Forretningservice, udlejning mv.	62%	26%	7%	5%	193
17. Offentlig administration	64%	17%	13%	6%	368
18. Undervisning	66%	17%	10%	7%	541
19. Sundhedsvæsen	43%	24%	26%	8%	670
20. Sociale institutioner	67%	25%	6%	2%	789
21. Organisationer og foreninger	78%	14%	4%	5%	169
I alt	62%	22%	10%	6%	6561

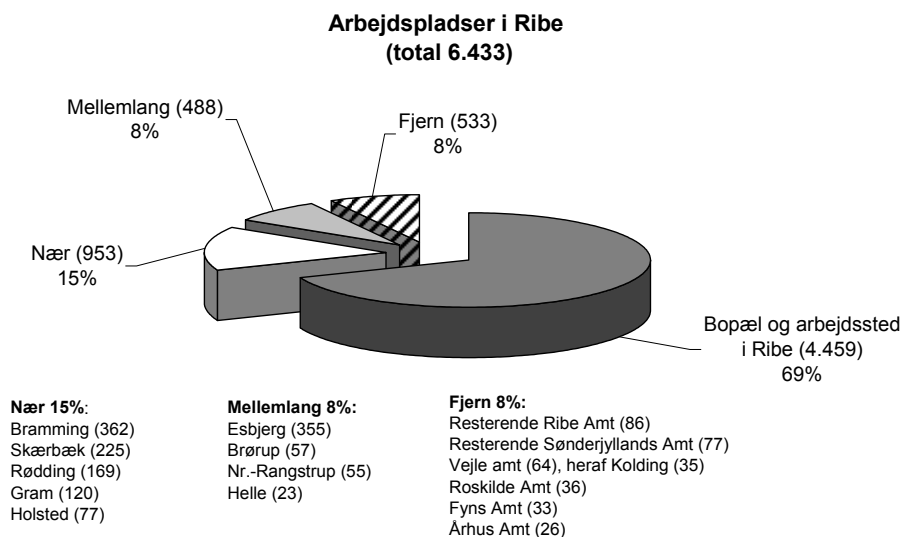
Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

5.2.5. Ribes arbejdskraftopland

Knap 70 pct. af arbejdspladserne i Ribe er besat med personer, der har bopæl i kommunen, mens 15 pct. af kommunens arbejdspladser er besat med pendlere, der er bosat i nabokommunerne. Ribes *nære* arbejdskraftopland består af Bramming, Skærbæk, Rødding, Gram og Holsted med de tre førstnævnte som primære. Det nære arbejdskraftopland inkluderer således flere af nabokommunerne i Sønderjyllands Amt.

Det *mellemlange* arbejdskraftopland består af Esbjerg, Brørup, Nr.-Rangstrup og Helle, med Esbjerg som den primære leverandør af arbejdskraft. I alt 8 pct. rekrutteres fra det mellemlange arbejdskraftopland.

Figur 5.8: Ribes arbejdskraftopland – opdelt på nær, mellemlang og fjern

Note: Kun kommuner, hvorfra der indpendler 5 pct. eller derover (enten opgjort for det nære, mellemlange eller fjerne arbejdskraftopland), er nævnt.

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Fra det *fjerne* arbejdskraftopland besættes i alt 8 pct. af Ribes arbejdspladser. Det fjerne arbejdskraftopland består primært af de fjerntliggende kommuner i Ribe Amt samt den resterende del af Sønderjyllands Amt og Vejle Amt.

Knap 40 pct. af borgerne i Ribe pendler ud af kommunen. Den mellemlange pendling er relativt høj – og denne dækker primært over udpendling til Esbjerg.

Ribe må således – på trods af en sydlig placering i amtet – ud fra et arbejdskraftperspektiv siges at have tættere bånd til kommunerne i Ribe Amt end til kommunerne i Sønderjyllands Amt. Særligt Esbjerg og Bramming spiller en afgørende rolle.

Ribe adskiller sig fra blandt andet Esbjerg og Grindsted ved, at der er en relativt stor andel af både KVU'erne og LVU'erne, der bor og arbejder i kommunen. Ribe er dog afhængig af rekruttering af LVU'er fra det fjerne arbejdskraftopland. Knap 20 pct. af LVU'erne rekrutteres således fra det fjerne arbejdskraftopland.

Table 5.12: Ribe's labor force area – divided by education groups

	Residence and workplace in				Total
	Ribe	Nær	Mellemlang	Fjern	
1. Grundskole	72%	16%	7%	6%	1.584
2. Gymnasial	64%	13%	9%	14%	489
3. Erhvervsfaglig	70%	17%	6%	7%	2.671
4. KVU	67%	15%	9%	9%	273
5. MVU	68%	12%	13%	8%	998
6. Bachelor	52%	11%		37%	27
7. Lang videregående inkl. forsker	67%	5%	9%	19%	305
9. Uoplyst	74%	10%	8%	7%	86
I alt	69%	15%	8%	8%	6.433

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Særligt tre brancher er afhængige af indpendling²⁰. Detailhandlen, offentlig administration og transport. Særligt for de to førstnævnte er den fjerne pendling relativt høj. Den amtslige administration ligger i Ribe, hvilket forklarer en del af indpendlingen til offentlig administration.

Omvendt gælder det for mineralolie-, kemisk- og plastindustrien, hotel og restauration og undervisning, at Ribe er relativt selvforsynende med arbejdskraft.

²⁰ Her ses bort fra de brancher, der kun beskæftiger relativt få.

Tabel 5.13: Ribes arbejdskraftopland – opdelt på branche

	Bopæl og arbejdssted i				Total
	Ribe	Nær	Mellemlang	Fjern	
1. Landbrug mv.	65%	22%	5%	8%	206
2. Nærings- og nydelsesm.	74%	16%	4%	6%	229
4. Træ, papir, grafisk	73%	16%	6%	4%	161
5. Mineralolie, kemisk, plast	89%	6%	2%	3%	141
6. Jern- og metalindustri	72%	18%	6%	4%	477
7. Møbel, sten, ler, glas og anden	56%	16%	5%	23%	62
8. Råstofudv. samt forsyning	90%	5%	5%	0%	20
9. Bygge- og anlægsvirksomhed	69%	16%	9%	6%	435
10. Engroshandel	66%	20%	8%	7%	270
11. Detailhandel, biler, rep.virk.	61%	19%	4%	16%	591
12. Hotel og restauration	78%	11%	6%	5%	148
13. Transport	59%	26%	5%	10%	130
14. Post og telekommunikation	83%	9%	5%	3%	77
15. Finansierings- og forsikringsvirksomhed	65%	14%	4%	16%	113
16. Forretningsservice, udlejning mv.	63%	12%	10%	15%	213
17. Offentlig administration	61%	11%	15%	14%	650
18. Undervisning	78%	9%	7%	6%	646
19. Sundhedsvæsen	64%	15%	11%	10%	341
20. Sociale institutioner	73%	16%	8%	4%	1.240
21. Organisationer og foreninger	68%	11%	8%	14%	282
30. Uoplyst					1
I alt	69%	15%	8%	8%	6.433

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

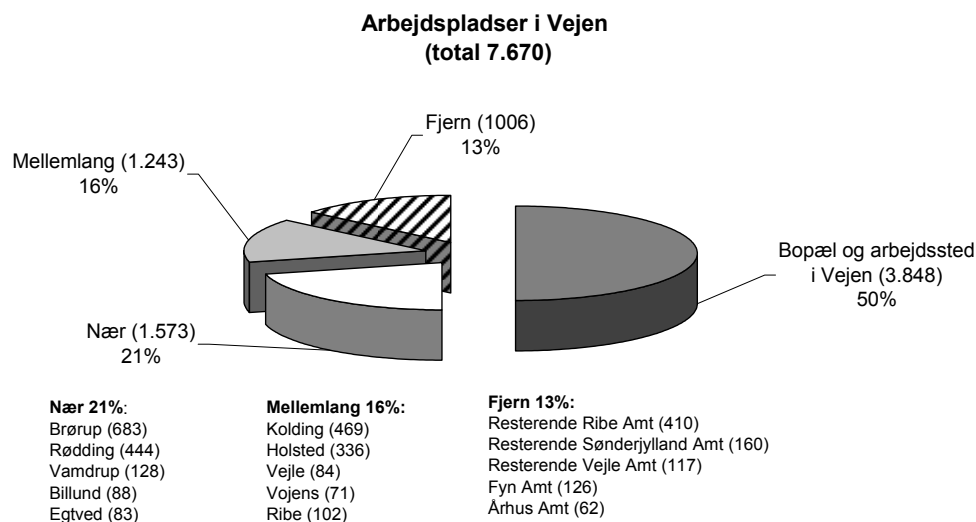
5.2.6. Vejens arbejdskraftopland

Kun halvdelen af Vejens arbejdspladser er besat med borgere fra Vejen. Det *nære* opland, hvorfra 21 pct. af arbejdskraften rekrutteres, består af nabokommunerne, hvoraf Brørup og Rødding er de mest betydningsfulde.

Kolding og Holsted er de kommuner, der bidrager med flest indpendlere fra det *mellemlange* arbejdskraftopland, som i alt bidrager med 16 pct.

Der rekrutteres en relativt stor andel fjernt, dog primært fra kommunerne mod vest og syd i amtet, Bramming, Esbjerg og Ribe.

Figur 5.9: Vejens arbejdskraftopland – opdelt på nær, mellemlang og fjern

Note: Kun kommuner, hvorfra der indpendler 5 pct. eller derover (enten opgjort for det nære, mellemlange eller fjerne arbejdskraftopland), er nævnt.

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Vejens arbejdskraftopland består således overvejende af Brørup, Rødding, Kolding, Holsted samt Bramming, Esbjerg og Ribe. Således går det som et bælte fra vest til øst.

Vejen er i høj grad afhængig af indpendling af KVU'er og LVU'er. Kun 32 pct. med disse uddannelsesstyper bor og arbejder i kommunen. I stedet rekrutteres de særligt fra det fjerne arbejdskraftopland. Det gælder for knap 30 pct. for begge grupper. For de korte videregående uddannelser er det stort set kun tekniske fag, der rekrutteres fra det fjerne arbejdskraftopland, mens det for de lange videregående uddannelser er de humanistiske og samfundsvidenskabeligt uddannede, der rekrutteres længere væk. Selv om antallet er begrænset, skal det også bemærkes, at kun halvdelen med en lang videregående uddannelse inden for jordbrugsvidenskab er bosat i området. Disse pendler sandsynligvis ind til fødevarerhvervsomhederne i området.

Tabel 5.14: Vejens arbejdskraftopland – opdelt på uddannelsesgrupper

	Bopæl og arbejdssted i Vejen	Nær	Mellemlang	Fjern	Total
1. Grundskole	53%	24%	15%	8%	2.165
2. Gymnasial	47%	17%	18%	17%	419
3. Erhvervsfaglig	52%	20%	15%	12%	3.504
4. KVU	32%	17%	22%	29%	465
5. MVU	50%	16%	18%	16%	786
6. Bachelor	32%	16%	32%	19%	37
7. Lang videregående inkl. forsker	38%	12%	23%	27%	213
9. Uoplyst	48%	22%	21%	9%	81
I alt	50%	21%	16%	13%	7.670

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Idet indpendlingen til Vejen generelt er stor, er en lang række brancher også afhængige af indpendling af arbejdskraft. Det gælder i høj grad følgende, hvor 60 pct. af de ansatte eller derover er pendlere: Nærings- og nydelsesmiddelindustrien, forretningservice og råstofudvinding samt forsyning. Særligt for de to sidstnævnte er den fjerne indpendling relativt høj – på hhv. 26 pct. og 25 pct.

Tabel 5.15: Vejens arbejdskraftopland – opdelt på branche

	Bopæl og arbejdssted i Vejen	Nær	Mellemlang	Fjern	Total
1. Landbrug mv.	61%	22%	10%	7%	183
2. Nærings- og nydelsesm.	40%	19%	24%	17%	379
3. Tekstil og bekl.	44%	23%	15%	18%	202
4. Træ, papir, grafisk	50%	25%	17%	8%	420
5. Mineralolie, kemisk, plast	52%	31%	10%	7%	296
6. Jern- og metalindustri	45%	28%	17%	10%	853
7. Møbel, sten, ler, glas og anden	63%	18%	9%	10%	271
8. Råstofudv. samt forsyning	36%	16%	23%	25%	202
9. Bygge- og anlægsvirksomhed	54%	20%	15%	11%	644
10. Engroshandel	40%	20%	22%	18%	976
11. Detailhandel, biler, rep.virk.	56%	19%	15%	10%	478
12. Hotel og restauration	60%	22%	9%	9%	77
13. Transport	44%	17%	25%	15%	303
14. Post og telekommunikation	71%	11%	9%	9%	66
15. Finansierings- og forsikringsvirksomhed	67%	16%	14%	3%	64
16. Forretningservice, udlejning mv.	36%	19%	19%	26%	523
17. Offentlig administration	49%	12%	17%	22%	193
18. Undervisning	60%	17%	13%	10%	549
19. Sundhedsvæsen	64%	12%	18%	6%	84
20. Sociale institutioner	62%	21%	9%	8%	673
21. Organisationer og foreninger	63%	12%	11%	14%	234
I alt	50%	21%	16%	13%	7670

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

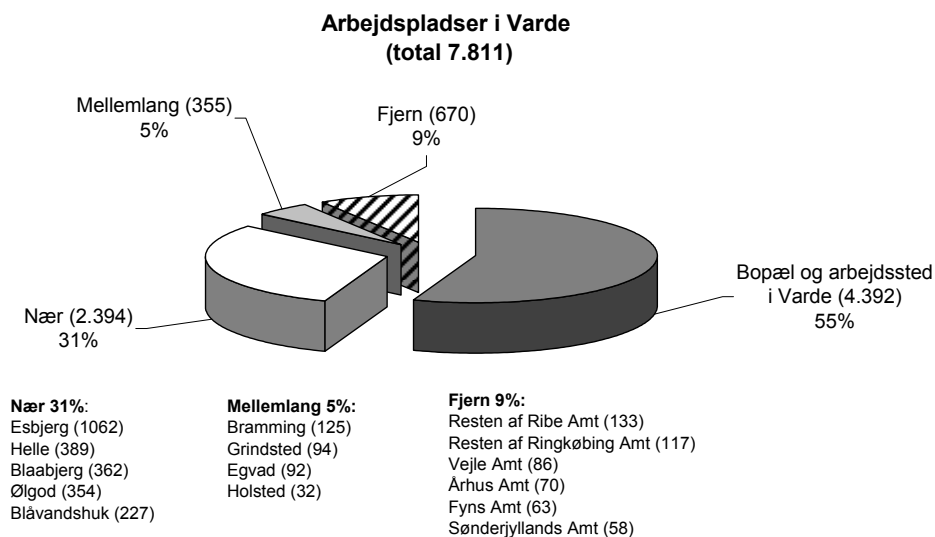
5.2.7. Vardes arbejdskraftopland

I Varde er godt halvdelen af kommunens arbejdspladser besat med indpendlere. En relativt stor andel af disse kommer fra det *nære* opland, med Esbjerg som den primære leverandør af arbejdskraft.

Fra kommunerne i næste række, dvs. det *mellemlange* opland, rekrutteres kun relativt få. De primære arbejdskraftleverandører i det mellemlange opland er Bramming og Grindsted.

Indpendling fra det *fjerne* opland besætter 9 pct. af Vardes arbejdspladser. Over halvdelen af disse indpendlere kommer fra de dele af hhv. Ribe og Ringkøbing Amt, som ikke er en del af det nære eller mellemlange opland, samt fra Vejle Amt.

Figur 5.10: Vardes arbejdskraftopland – opdelt på nær, mellemlang og fjern

Note: Kun kommuner, hvorfra der indpendler 5 pct. eller derover (enten opgjort for det nære, mellemlange eller fjerne arbejdskraftopland), er nævnt.

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Vardes og Esbjergs arbejdskraftoplände er således tæt knyttet. De optræder som oplände indbyrdes, og der sker en del indpendling fra kommuner som Bramming, Helle, Holsted, Blåvandshuk og Blaabjerg. Hvor Esbjerg rekrutterer en del arbejdskraft fra syd, særligt fra Ribe, rekrutterer Varde i stedet lidt kraftigere fra nord.

Det overordnede billede for Varde kan også iagttages, når arbejdsmarkedet opdeles i forhold til de beskæftigedes uddannelse. Der er, f.eks. sammenlignet med Esbjerg og Ribe, tale om en relativt høj indpendling for alle uddannelser, og pendlerne kommer særligt fra det nære opland.

Der er dog samtidig forskel på tværs af de beskæftigedes uddannelse. Der sker en relativt stor indpendling af KVVU'er og LVVVU'er på godt 50 pct., mens de lavere uddannede ikke indpendler i samme grad. Særligt den fjerne indpendling af KVVU'er og LVVVU'er er relativt høj.

Tabel 5.16: Vardes arbejdskraftopland – opdelt på uddannelsesgrupper

	Bopæl og arbejdssted i Varde	Nær	Mellemlang	Fjern	Total
1. Grundskole	61%	29%	3%	7%	1.875
2. Gymnasial	49%	29%	2%	20%	616
3. Erhvervsfaglig	57%	33%	4%	6%	3.498
4. KVVU	48%	34%	7%	11%	365
5. MVU	55%	35%	3%	6%	1.069
6. Bachelor	53%	18%	.	29%	51
7. Lang videregående inkl. forsker	49%	26%	6%	18%	279
9. Uoplyst	53%	26%	5%	16%	58
I alt	55%	31%	5%	9%	7.811

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Også indpendling til de forskellige brancher følger det generelle mønster for Varde, hvilket betyder, at en lang række brancher har en indpendling i størrelsesordenen 45-50 pct., hvoraf en stor del indpendler fra det nære opland.

Der er dog også brancher, der skiller sig ud²¹. Forretningsservice, mineralolie-, kemisk- og plastindustrien, jern- og metalindustrien, transport samt offentlig administration er i særlig grad afhængige af arbejdskraft udefra. Den nære indpendling er dominerende for de fleste af disse brancher, med undtagelse af offentlig administration, hvor knap 1/3 af arbejdskraften rekrutteres fra det fjerne opland.

Varde Kaserne er en af de offentlige arbejdspladser i amtet, der kan være blandt de store aftagere af pendlere fra det fjerne opland.

Tabel 5.17: Vardes arbejdskraftopland – opdelt på branche

	Bopæl og arbejdssted i Varde	Nær	Mellemlang	Fjern	Total
1. Landbrug mv.	56%	37%	3%	4%	195
2. Nærings- og nydelsesm.	52%	38%	6%	3%	125
3. Tekstil og bekl.	60%	40%			15
4. Træ, papir, grafisk	59%	31%	3%	6%	143
5. Mineralolie, kemisk, plast	45%	49%	3%	3%	450
6. Jern- og metalindustri	47%	39%	6%	8%	633
7. Møbel, sten, ler, glas og anden	61%	33%	3%	2%	88
8. Råstofudv. samt forsyning	51%	39%	1%	8%	76
9. Bygge- og anlægsvirksomhed	56%	31%	3%	10%	660
10. Engroshandel	55%	34%	4%	8%	372
11. Detailhandel, biler, rep.virk.	61%	31%	4%	4%	678
12. Hotel og restauration	70%	22%	1%	7%	159
13. Transport	50%	38%	5%	7%	217
14. Post og telekommunikation	76%	22%		2%	86
15. Finansierings- og forsikringsvirksomhed	62%	33%	4%	2%	164
16. Forretningsservice, udlejning mv.	51%	32%	9%	7%	551
17. Offentlig administration	44%	25%	5%	27%	924
18. Undervisning	69%	27%	1%	3%	481
19. Sundhedsvæsen	56%	32%	4%	8%	430
20. Sociale institutioner	63%	31%	2%	4%	1048
21. Organisationer og foreninger	76%	18%	3%	4%	316
I alt	55%	31%	5%	9%	7.811

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

5.2.8. Billunds arbejdskraftopland

Billunds arbejdskraftopland kan betragtes som modpolen til Esbjergs. Kun 33 pct. af dem, der har job i Billund, er også bosat i kommunen.

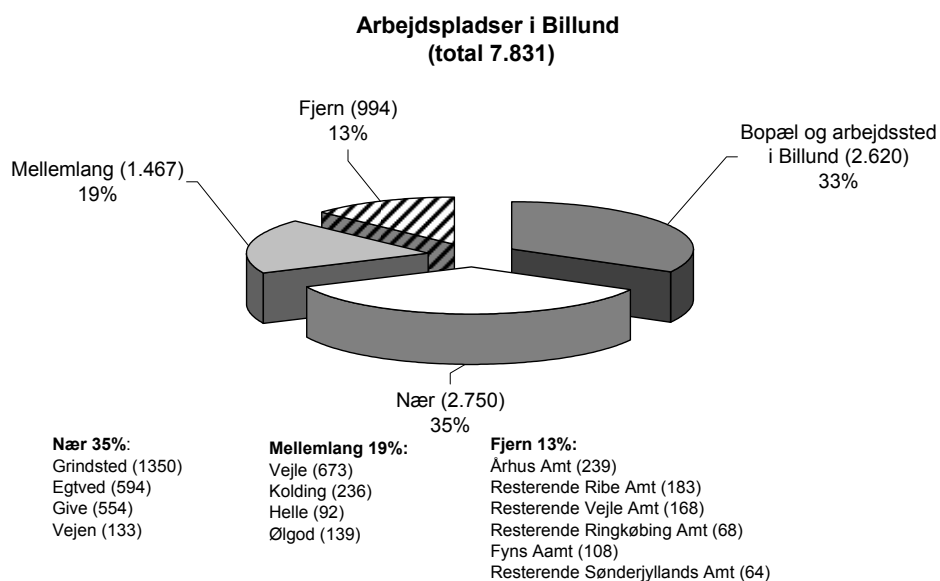
²¹ Når der bortses fra brancher, hvor der kun er få ansatte.

Pendling fra det *nære* opland er det hyppigste. I alt 35 pct. pendler hver dag til Billund fra nabokommunerne, og særligt fra Grindsted, Egtved og Give.

En del pendler dog også ind fra trekantsområdet, særligt Vejle og Kolding, dvs. fra det *mellemlange* opland.

Den *fjerne* indpendling ligger en smule over gennemsnittet for alle kommunerne i Ribe Amt. Det fjerne arbejdskraftopland for Billund adskiller sig dog fra de resterende ved, at særligt indpendlingen fra Århus Amt er stor. I alt 229 ud af 994 fjerne indpendlere er således fra Århus Amt, hvor særligt LEGO må forventes at være storaftager af denne arbejdskraft.

Figur 5.11: Billunds arbejdskraftopland – opdelt på nær, mellemlang og fjern

Note: Kun kommuner, hvorfra der indpendler 5 pct. eller derover (enten opgjort for det nære, mellemlange eller fjerne arbejdskraftopland), er nævnt.

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Billunds arbejdskraftopland er således kendetegnet ved i høj grad at strække sig ud over kommunegrænsen. Oplandet rækker primært ind i nabokommunerne mod nord og øst, men samtidig også ind i trekantsområdet og i Århus Amt.

Mønstret er det samme for alle uddannelsesgrupper. Relativt få bor og arbejder i kommunen. Der er dog forskelle. Således er indpendlingen – som også gælder for de fleste andre af de beskrevne arbejdskraftoplunde – særligt stor for de gymnasialt uddannede, bachelorer, KVVU'er og LVU'er. Kun 21 pct. af LVU'erne, der arbejder i Billund, er også bosat i kommunen. Samtidig adskiller disse grupper sig ved, at en stor del af pendlerne rekrutteres fra det mellemlange og fjerne opland.

Tabel 5.18: Billunds arbejdskraftopland – opdelt på uddannelsesgrupper

	Bopæl og arbejdssted i Billund	Nær	Mellemlang	Fjern	Total
1. Grundskole	36%	46%	13%	6%	2.139
2. Gymnasial	28%	23%	22%	26%	880
3. Erhvervsfaglig	35%	38%	16%	11%	3.212
4. KVVU	26%	26%	30%	17%	481
5. MVU	38%	22%	24%	16%	627
6. Bachelor	22%	17%	34%	27%	144
7. Lang videregående inkl. forsker	21%	13%	43%	23%	256
9. Uoplyst	36%	27%	25%	12%	92
I alt	33%	35%	19%	13%	7.831

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Der er store forskelle på tværs af branche, om end der ikke er nogle brancher i Billund, der i høj grad er selvforsynende med arbejdskraft. Særligt afhængige af indpendling er møbel-, sten-, ler- og glasindustri og anden industri, som blandt andet omfatter LEGO, og transport, som inkluderer Billund Lufthavn. For førstnævnte er særligt indpendlingen fra det nære opland stor, mens sidstnævnte i høj grad er afhængig af indpendling fra det fjerne opland.

Tabel 5.19: Billunds arbejdskraftopland – opdelt på branche

	Bopæl og arbejdssted i Billund	Nær	Mellemlang	Fjern	Total
1. Landbrug mv.	42%	28%	18%	12%	57
2. Nærings- og nydelsesm.	35%	44%	9%	12%	34
4. Træ, papir, grafisk	36%	46%	13%	5%	100
5. Mineralolie, kemisk, plast	33%	41%	19%	6%	219
6. Jern- og metalindustri	33%	37%	17%	13%	429
7. Møbel, sten, ler, glas og anden	27%	41%	22%	10%	3.175
8. Råstofudv. samt forsyning	60%	20%	0%	20%	5
9. Bygge- og anlægsvirksomhed	49%	35%	8%	7%	174
10. Engroshandel	40%	35%	14%	11%	198
11. Detailhandel, biler, rep.virk.	52%	35%	10%	4%	241
12. Hotel og restauration	30%	33%	15%	21%	475
13. Transport	25%	27%	22%	25%	1.514
14. Post og telekommunikation	62%	36%	0%	2%	45
15. Finansierings- og forsikringsvirksomhed	51%	17%	26%	6%	69
16. Forretningsservice, udlejning mv.	48%	23%	16%	13%	152
17. Offentlig administration	50%	23%	15%	12%	108
18. Undervisning	61%	20%	13%	5%	205
19. Sundhedsvæsen	56%	29%	10%	5%	41
20. Sociale institutioner	57%	34%	5%	4%	288
21. Organisationer og foreninger	47%	33%	13%	7%	302
I alt	33%	35%	19%	13%	7.831

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

5.2.9. Pendlingsmønstre på tværs af kommunerne – opsummering

Beskrivelserne af arbejdskraftoplandene for de seks kommuner ovenfor tegner et billede af, hvorledes de lokale arbejdsmarkeder hænger sammen på tværs af kommunegrænser i Ribe Amt.

Med Strukturkommissionen er en nyttegning af Danmarkskortet blevet aktuel. En lang række faktorer vil være afgørende for, hvordan stregerne skal slås, og de lokale arbejdsmarkeders indbyrdes afhængighed vil naturligvis kun være én blandt mange. Vi beskriver dog nedenfor naturlige kommunesammenlægninger set fra et arbejdsmarkedsperspektiv, vel vidende at andre faktorer kan trække i retning af andre strukturovervejelser.

I tabellen nedenfor er pendlingsmønstret for samtlige kommuner i amtet. Tabellen viser, dels hvem der besætter den enkelte kommunes arbejdspladser, dels hvor de beskæftigede i kommunen arbejder. Af tabellen ses til eksempel, at 17 pct. af arbejdspladserne i Billund er besat med pendlere fra Grindsted – og at 9 pct. af borgerne i Billund omvendt pendler til Grindsted.

Tabellen inkluderer også kommuner uden for amtet i det omfang, at deres borgere besætter et antal arbejdspladser i en af de 14 kommuner i Ribe Amt, svarende til 5 pct. eller derover. Eller hvis 5 pct. eller derover af borgerne i en af kommunerne i Ribe Amt pendler til den pågældende kommune.

Figur 5.12: Pendlingsmønstre for de 14 kommuner i amtet (pendling på 5 pct. og derover)

Kommune	Antal arbejdspladser i kommunen	Dem, der arbejder i kommunen, har bopæl i...	Antal beskæftigede i kommunen	Dem, der bor i kommunen, arbejder i...		
Billund	7.831	Billund	33%	4.037	Billund	65%
		Grindsted	17%		Grindsted	9%
		Vejle	9%			
		Egtved	8%			
		Give	7%			
Blaabjerg	1.899	Blaabjerg	59%	2.312	Blaabjerg	49%
		Varde	15%		Esbjerg	10%
		Egvad	7%		Varde	16%
Blåvandshuk	2.056	Blåvandshuk	43%	1.777	Blåvandshuk	49%
		Varde	16%		Esbjerg	23%
		Esbjerg	12%		Varde	13%
		Blaabjerg	5%			
Bramming	3.799	Bramming	62%	5.573	Bramming	42%
		Esbjerg	13%		Esbjerg	31%
		Ribe	9%		Ribe	6%
Brørup	2.065	Brørup	42%	2.598	Brørup	33%
		Vejen	14%		Esbjerg	5%
		Holsted	10%		Holsted	8%
		Vejen			26%	
Esbjerg	38.736	Esbjerg	72%	33.606	Esbjerg	83%
Fanø	728	Fanø	71%	1.259	Fanø	41%
		Esbjerg	20%		Esbjerg	40%
Grindsted	6.561	Grindsted	62%	7.030	Grindsted	57%
		Ølgod	6%		Billund	19%
		Billund	5%			
Helle	1.725	Helle	57%	3.052	Helle	32%

Kommune	Antal arbejdspladser i kommunen	Dem, der arbejder i kommunen, har bopæl i...	Antal beskæftigede i kommunen	Dem, der bor i kommunen, arbejder i...
		Varde 10%		Esbjerg 25%
		Esbjerg 9%		Grindsted 7%
		Bramming 6%		Varde 13%
Holsted	2.010	Holsted 52%	2.687	Holsted 39%
		Brørup 10%		Vejen 13%
		Bramming 8%		Esbjerg 10%
		Vejen 5%		Brørup 7%
				Bramming 6%
Ribe	6.433	Ribe 69%	7.212	Ribe 62%
		Esbjerg 6%		Esbjerg 13%
		Bramming 6%		
Varde	7.811	Varde 55%	8.357	Varde 53%
		Esbjerg 14%		Esbjerg 22%
Vejen	7.670	Vejen 50%	6.857	Vejen 56%
		Brørup 9%		Kolding 9%
		Kolding 6%		
		Rødding 6%		
Ølgod	4.055	Ølgod 60%	4.530	Ølgod 56%
		Varde 10%		Grindsted 9%
				Varde 8%
				Esbjerg 5%

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Tabellen tegner et billede af de indbyrdes afhængigheder mellem kommunerne. Således ses f.eks., at der ikke fra nogle af de omkringliggende kommuner sker en indpendling, der overstiger 5 pct., til Esbjerg – og at der ikke er en eller flere af de omkringliggende kommuner, der i særlig grad er mål for udpending fra Esbjerg.

Vi har skitseret de indbyrdes sammenhænge i tabellen nedenfor, med afsæt i de seks primære arbejdsmarkeder i amtet.

Tablet 5.20: Indbyrdes afhængighed mellem kommunerne

	Er selv afhængig af:	Er afhængig af kommunen:
Billund	Grindsted, Vejle, Egtved og Give	Grindsted
Grindsted	Ølgod og Billund	Billund, Ølgod
Vejen	Brørup, Kolding og Rødding	Brørup, Holsted
Varde	Esbjerg	Blaabjerg, Blåvandshuk, Helle, Ølgod
Esbjerg	-	Blaabjerg, Blåvandshuk, Bramming, Fanø, Helle, Holsted, Ribe, Varde
Ribe	Esbjerg og Bramming	Bramming

Af tabellen ses for det *første*, at Billund og Grindsted indbyrdes er meget afhængige, samt at de har et nært opland, der trækker lidt i hver sin retning. Billund er således i høj grad orienteret mod øst, dvs. mod udvalgte kommuner i Vejle Amt, mens Grindsted i højere grad har bånd til Ølgod.

Tabellen illustrerer for det *andet*, at Vejen, Brørup og Holsted – set fra et arbejdsmarkedsperspektiv – er indbyrdes afhængige. Vejen har dog samtidig også en vis tilknytning til Rødding i Sønderjyllands Amt og Kolding i Vejle Amt.

En *tredje* konstellation, som kan udledes af tabellen, består af Varde, Ølgod, Blaabjerg og Blåvandshuk. Varde er dog samtidig relativt afhængig af Esbjerg, men samtidig er en række af omegnskommunerne i høj grad afhængige af Varde i relation til såvel ind- som udpendling af arbejdskraft.

Esbjerg, Fanø og Helle udgør en *fjerde* konstellation. Igen er det en konstellation, som i høj grad er givet af de små kommuners afhængighed af den store kommune, i dette tilfælde Esbjerg.

For det *femte* peger arbejdsmarkedskonturerne i retningen af, at Ribe og Bramming er tæt knyttet til hinanden. Begge kommuner er dog også tæt knyttet til Esbjerg, som qua arbejdsmarkedets størrelse har stor betydning for en lang række af de omkringliggende kommuner.

5.2.10. Statistisk afgrænsning af delarbejdsmarkederne i Ribe Amt

Ovenstående er baseret på en detaljeret gennemgang af pendlingen ind og ud af de enkelte kommuner. Der findes dog også metoder til statistisk at estimere, hvilke kommuner der tilsammen udgør et lokalt arbejdsmarked. I det følgende anvendes en tilgang, der tidligere har været anvendt til en kortlægning af sammenhængene på det nationale arbejdsmarked²².

Princippet i analysen er, at de enkelte kommuners indbyrdes relationer beregnes ved at sammenholde pendlingen mellem to kommuner i forhold til beskæftigelsen i de to kommuner. Endvidere inddrages kommunernes størrelse målt i antal arbejdspladser i forhold til det samlede antal arbejdspladser i det område, der analyseres. Der sættes derefter en nedre grænse for, hvor stærk relationen mellem to kommuner skal være, før de kan siges at udgøre et lokalt arbejdsmarked. Der er således ikke nogle geografiske krav til definitionen af arbejdskraftområder.

Det sidste trin i analysen er at sammenligne pendlingsmønstrene for alle kommuner i en såkaldt klyngeanalyse, hvor kommuner, der har samme pendlingsmønster, lægges sammen. I nærværende analyse er der i udgangspunktet 40 klynger, nemlig én for hver kommune i Ribe Amt, og de omkringliggende amter der ligger inden for det nære eller mellemlange pendlingsområde. I det næste skridt reduceres antallet af klynger ved, at kommuner med samme pendlingsmønster parres to og to. Det vil fx være tilfældet, hvis hovedparten af de beskæftigede i to kommuner også arbejder i de to kommuner. Efter andet skridt i analysen er der således 20 klynger af kommuner. Derefter lægges grupper af kommuner, der ligner hinanden, sammen. Processen fortsætter så længe der er klynger, som i høj grad ligner hinanden. Dette vurderes ved at sammenligne klyngernes sammensætning i forhold til pendling hhv. før og efter en sammenlægning med andre klynger. Hvis klyngen markant ændrer karakter ved en sammenlægning stopper processen.

Fordelen ved denne metode er, at alle sammenhænge mellem kommuner analyseres simultant. Det vil sige, at sammenlægningen af kommuner sker på baggrund af den samlede ind- og udpendling mellem øvrige kommuner. Ulempen er, at det skal defineres på forhånd, hvor stærk en relation der skal være mellem kommuner, før de udgør et sammenhængende lokalt arbejdsmarked. Der er såle-

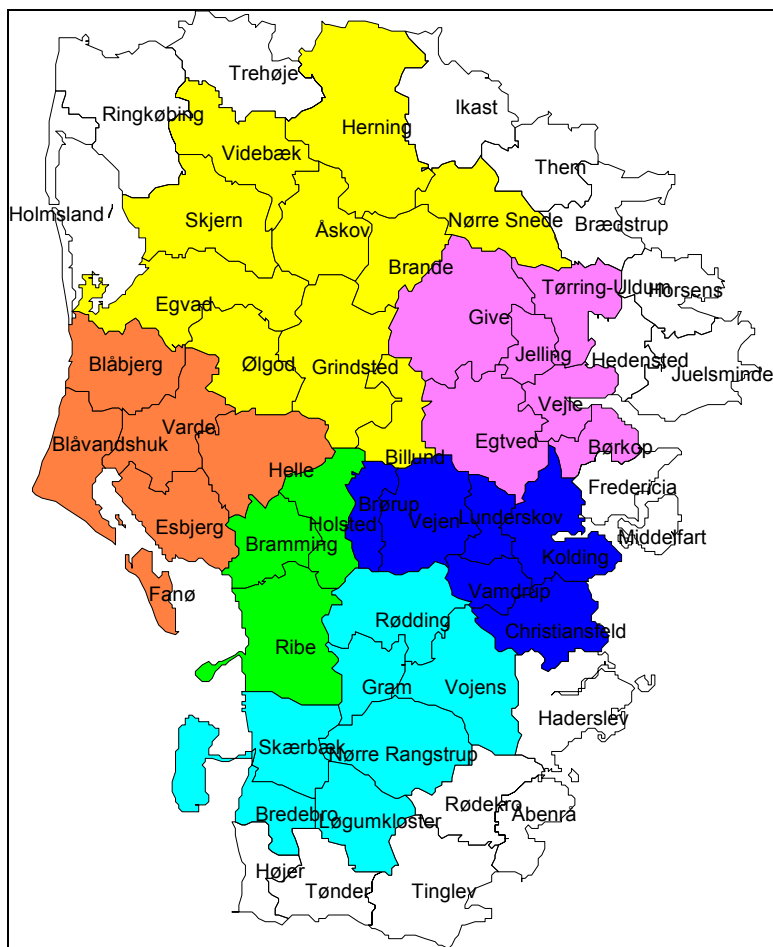
²² 'Functional Economic Areas of Denmark: Applying Input-Output Techniques to Commuting', Knud Kristensen, Forskningscenter Bornholm, 1998.

des et subjektivt element i analysen. I det følgende anvendes samme kriterium som i analysen fra Forskningscenter Bornholm.

Endvidere kan metoden resultere i klynger af kommuner, der ligger geografisk spredt, og hvor stort set alle job varetages af borgere i kommunen. Årsagen til dette er, at de ligner hinanden, i og med at der ikke finder pendling sted. Analysens resultater kan således ikke fortolkes ukritisk.

Den samlede klyngeanalyse af arbejdsmarkedet i Ribe Amt giver som resultat, at kommunerne i Ribe Amt indgår i fire arbejdskraftområder, jf. figuren nedenfor.

Figur 5.13: Sammenhængende arbejdskraftoplande i Ribe Amt – alle beskæftigede

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Arbejdsmarkedet omkring Esbjerg er afgrænset til Blåvandshuk, Blaabjerg, Fanø, Helle og Varde. Set i forhold til den mere kvalitative analyse præsenteret ovenfor, indgår Ribe og Bramming ikke som en del af Esbjergs arbejdskraftopland. Disse to kommuner udgør sammen med Holsted et selvstændigt arbejdsmarked, dvs. deres indbyrdes bånd og tilknytningen til arbejdsmarkedet mod øst og syd er tilsyneladende stærkere end tilknytningen til Esbjerg.

Vejen og Brørup indgår som en del af arbejdsmarkedet omkring Kolding, hvilket den kvalitative analyse også peger på. Det fjerde og sidste arbejdsmarked består af Billund, Grindsted og Ølgod, der er en del af Hernings arbejdsmarked.

Undersøgelsen fra Forskningscenter Bornholm er baseret på samme type data, men for 1992. En sammenligning af de to undersøgelser viser, at de lokale arbejdsmarkeder stort set er uændret fra 1992 til 2001. Der er dog sket to forskydninger: For det første udgjorde Billund og Grindsted, sammen med Give og Egtved, et selvstændigt arbejdsmarked. I dag er Billund og Grindsted i højere grad orienteret mod Herning, mens de to øvrige kommuner er orienteret mod Vejle. For det andet indgik Vejen og Brørup i Ribes arbejdskraftområde, mens de i dag indgår i området omkring Kolding.

Den tidligere undersøgelse er ikke fuldstændig sammenlignelig med nærværende, og forskydningerne kan derfor skyldes metodiske forskelle. Set i forhold til erhvervsudviklingen i regionen i de seneste 10 år forekommer det dog ikke usandsynligt, at der er tale om reelle ændringer.

I de følgende figurer undersøges sammenhængene på arbejdsmarkederne for forskellige uddannelsesgrupper i Ribe Amt. Når arbejdsmarkedet brydes ned på uddannelser, sammenhængene mellem de forskellige kommuner mindre, da der er et færre antal personer, der pendler. Generelt giver analysen derfor færre velafgrænsede delarbejdsmarkeder i regionen.

Samlet set er der kun mindre forskydninger, når arbejdsmarkedet opdeles for de forskellige uddannelsesgrupper:

For de *ufaglærte* er der ikke tale om et begrænset antal velafgrænsede delarbejdsmarkeder, men for en lang række lokale arbejdsmarkeder. Det skyldes, at de ufaglærte i langt højere grad end de øvrige grupper arbejder i samme kommune som de bor, eller i nabokommunen. Samlet er det således tæt på 90 pct. af de ufaglærte, der arbejder enten i bopælskommunen eller nabokommunen. Det betyder eksempelvis, at Esbjerg sammen med Fanø udgør et arbejdsmarked, mens Blaabyrg, Blåvandshuk og Varde udgør et andet arbejdsmarked for de ufaglærte.

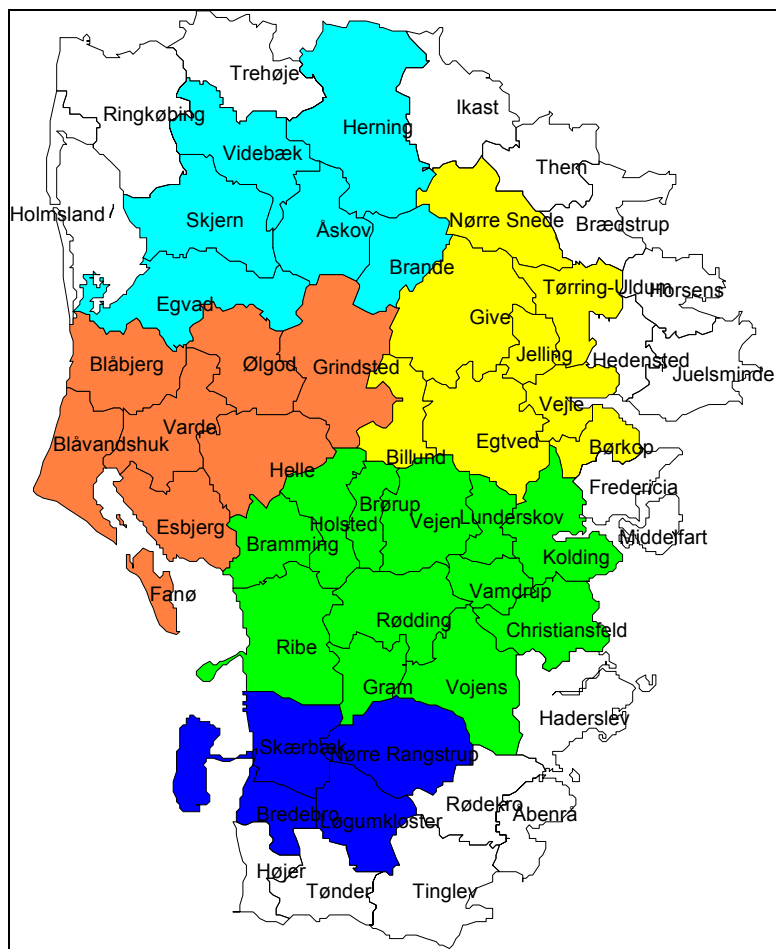
For de erhvervsfagligt uddannede vokser arbejdsmarkedet omkring Esbjerg således, at Ølgod og Grindsted også indgår som en del af Esbjergs arbejdskraftopland. Billund skifter til at blive en del af Vejles arbejdskraftopland, mens Ribe og Vejen begge indgår i et stort område sammen med bl.a. Kolding.

For de korte videregående uddannelser er Esbjergs arbejdskraftopland en del større end for den samlede arbejdsstyrke, da Egvad og Bramming også indgår. Grindsted er orienteret mod Herning, Billund mod Vejle og Vejen mod Kolding. Ribe er ikke længere en del af amtets arbejdskraftopland, da denne kommune indgår i en klynge sammen med de sønderjyske kommuner.

Også for de mellemlange videregående uddannelser indgår Ribe i en klynge sammen med de sønderjyske kommuner, mens MVU-arbejdsmarkedet omkring Esbjerg er lidt mindre end det samlede arbejdsmarked. Denne gruppe beskæftigede rekrutteres derfor i høj grad lokalt omkring Esbjerg. Grindsted og Billund hører sammen med den nordlige del af Vejle Amt, mens Helle, Bramming, Holsted, Brørup og Vejen hører til den sydlige del af Vejle Amt.

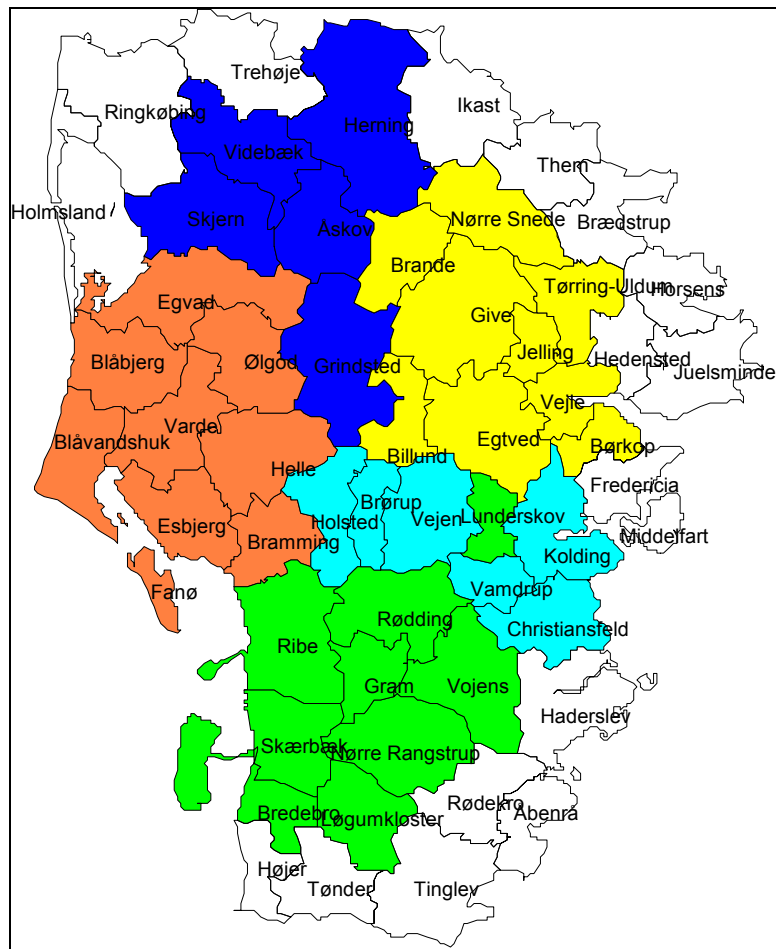
For de lange videregående uddannelser er det særligt arbejdsmarkedet omkring Esbjerg, der afviger fra det samlede arbejdsmarked ved, at det strækker sig væsentligt længere nordpå.

Figur 5.14: Sammenhængende arbejdskraftoplande i Ribe Amt – Erhvervsfagligt uddannede

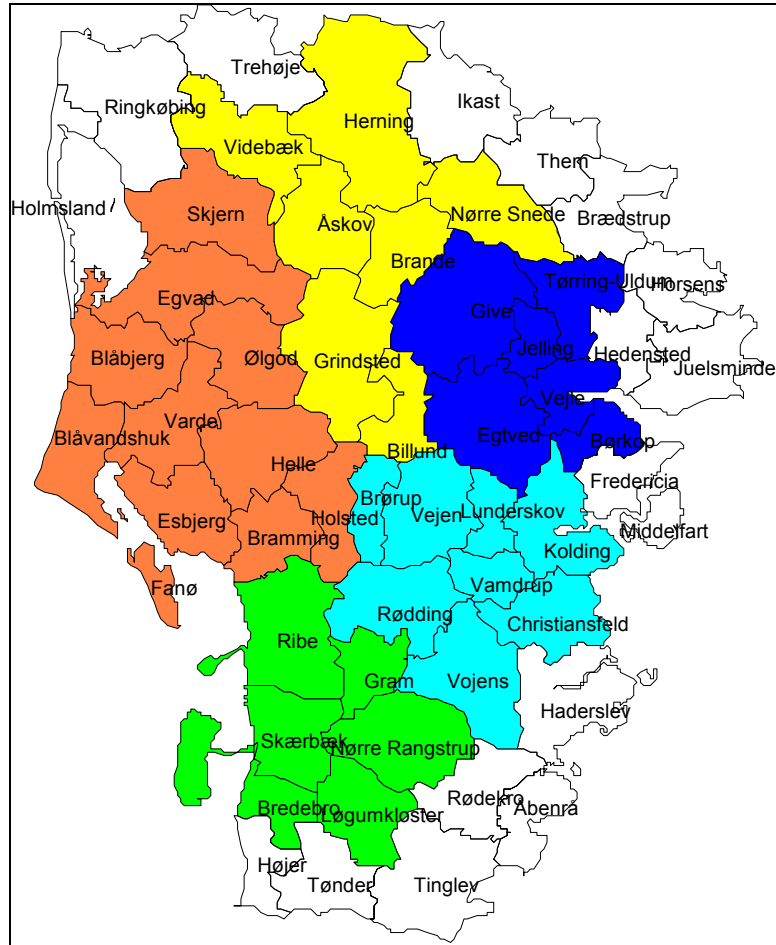
Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Figur 5.15: Sammenhængende arbejdskraftoplade i Ribe Amt – KVV

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Figur 5.17: Sammenhængende arbejdskraftoplunde i Ribe Amt – LVU

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

6. Tendenser til outsourcing i Ribe Amt

De seneste 7-10 år har outsourcing vundet stigende udbredelse i Danmark. Begrebet, der har sin oprindelige i USA, defineres som *strategisk brug af eksterne ressourcer til at udføre opgaver, der tidligere blev håndteret af interne medarbejdere og ressourcer.*

Outsourcing er en følge af den generelle økonomiske, teknologiske og samfundsmæssige udvikling. I globaliseringens og den teknologiske udviklings kølvand stilles virksomhederne over for nye krav. Virksomhedernes konkurrencesituation skærpes, og de skal være konkurrencedygtige på pris og kvalitet, yde hurtigere, bedre og mere effektiv service, være i front med de nye teknologier og være i stand til at tilpasse sig markedsforholdene lynhurtigt. Outsourcing er et af redskaberne hertil. Outsourcing tillader virksomhederne at fokusere på deres kernekompetencer, gør virksomhederne mere fleksible og tilpasningsparate samt åbner for mulighed for at skære på omkostningerne. Disse argumenter er også i spil, når virksomhederne i Ribe Amt vælger at outsource opgaver, der tidligere blev løst internt. Flere detail- og engrosvirksomheder i Ribe Amt tilkendegiver eksempelvis, at de ikke længere har egne vognmænd og lastvogne, men i stedet har outsourcet opgaven til transportvirksomheder, der kan udnytte lastvognenes og chaufførernes kapacitet meget bedre. Samtidig bliver det også billigere, ikke mindst fordi konkurrencen i transportbranchen er så hård.

Den offentlige sektors pendant til outsourcing er udlicitering. Udlicitering har vundet frem i samme periode som outsourcing i private virksomheder, drevet af nye strømninger inden for offentlig forvaltning, f.eks. 'New Public Management', som arbejder ud fra en antagelse om, at det offentlige ikke udnytter sine ressourcer optimalt. Også tankegangen om et frit leverandørvalg for borgerne er en af drivkræfterne bag udviklingen i den offentlige sektor.

Vi sætter i dette kapitel fokus på outsourcing. Vi belyser først, hvilke opgaver der i dag og i fremtiden outsources til eksterne leverandører. Dernæst beskriver vi udviklingen i de brancher, der typisk omfatter de eksterne leverandører af outsourcingsydelser. Endelig skitserer vi implikationerne af tendenserne til outsourcing for efterspørgslen efter arbejdskraft i Ribe Amt.

Kapitlet bygger dels på de i alt seks fokusgrupper med private virksomheder og offentlige institutioner fra Ribe Amt, dels på statistiske kørsler for udvalgte brancher.

6.1. Hvilke opgaver?

En del af logikken bag outsourcing er, at virksomhederne ønsker at fokusere på deres kernekompetencer og derfor vælger at outsource de arbejdsopgaver, der ligger i periferien af virksomhedens drift. Denne logik har også en afsmittende effekt på, hvilke opgaver der typisk outsources. De mindre videstunge arbejdsopgaver outsources typisk til eksterne underleverandører, da de ligger i periferien af virksomhedernes drift.

Et af amtets vikar- og rekrutteringsbureauer, Jobteam Danmark, anfører da også, at det typisk er de medarbejdere, der er lavest uddannede, hvis arbejdsopgaver der outsources først. Der er dog tale om en proces, og det tilkendegives, at den ikke slutter ved de arbejdsopgaver, der kan løftes af personer uden kompetencegivende uddannelse.

Blandt de typiske opgaver, der outsources, er således rengøring og vedligehold, kantinedrift, transport/logistik, løn og regnskab, produktion samt it. Der er også eksempler på, at indkøbsfunktionen outsources. Det har f.eks. Esbjerg Offshore Base²³ erfaringer med. Samtidig viser en nyligt offentliggjort undersøgelse også, at outsourcing af indkøbsfunktionen er et af de områder, særligt i Norden og USA, der er i vækst²⁴.

Nogle af disse opgaver outsources ikke bare til danske underleverandører, men flyttes ud af landet. Flere virksomheder inden for industrien peger således på, at når det er dele af produktionen, der outsources, så sker det typisk til udenlandske underleverandører. Den lavere løn i udlandet er den helt afgørende faktor. Råvarerne koster typisk det samme over hele verden, men lønnen er betragteligt lavere.

Endvidere tilkendegives fra industrivirksomhederne, at det kun er et spørgsmål om tid, før den mere videnstunge del af produktionen og udviklingsopgaverne flyttes ud af regionen – og ud af Danmark – og f.eks. til Indien. Det anføres således, at arbejdsstyrken i disse lande har et stigende kompetence-niveau, samt at medarbejderne ikke nødvendigvis er dårligere uddannet, end de medarbejdere virksomhederne kan rekruttere i Danmark.

Også administrative opgaver, f.eks. løn og fakturaudsendelse, rykkes i disse år til lande som f.eks. Polen. Det anføres således, at dette er blevet muligt i dag på grund af de teknologiske landvindinger, der er sket i de senere år.

Der er dog også eksempler på specialisstopgaver, som outsources allerede i dag. Det kan være opgaver inden for it, som kræver specialistarbejdskraft, ligesom det også af nogle kommuner nævnes, at de – på grund af deres ringe størrelse – outsourcer specialisstopgaver inden for f.eks. jura. I vid udstrækning handler det også om virksomhedernes størrelse. Således anføres det af en forsikringsvirksomhed i Ribe Amt, at de er for små til at have den rigtige it-ekspertise i huset, hvorfor det er bedre at købe sig til den eksternt. Også de små kommuner i amtet peger på, at de udliciterer specialisstopgaver, f.eks. juridisk bistand. Det er dog samtidig deres vurdering, at tendensen fremadrettet vil være modsatgående, idet de forventede kommunesammenlægninger betyder, at kommunerne i stigende grad når en størrelse, hvor de nu er i stand til at selv at løse nogle af disse specialisstopgaver, som de i dag har udliciteret til f.eks. advokatfirmaer.

I den offentlige sektor er de opgaver, der udliciteres, naturligt af en anden karakter end i den private sektor. Typisk er det ældrepleje og plejehjemsdrift, rengøring, renovation, vaskeri og kantinedrift samt it. Det tilkendegives dog, at udlicitering ikke naturligt vil være i vækst fremover. Udlicitering i den offentlige sektor kommer i bølger og er meget afhængig af de politiske strømninger. En analyse foretaget af dagbladet Politiken i efteråret 2003 peger da også på, at udliciteringsbølgen er gået i stå i den offentlige sektor. Således har kun 76 ud af 195 interviewede borgmestre planer om nye udbudsrunder²⁵.

Det modsatte tilkendegives af de private virksomheder, særligt dem der selv fungerer som underleverandører. De vurderer, at udviklingen kun lige er startet. Der er et kæmpe potentiale for outsourcing i

²³ Esbjerg Offshore Base tilbyder olieselskaber 'Complete Logistic Management', som i princippet betyder, at de tilbyder deres kunder en One-Stop-Shop-service. I dette koncept indgår bl.a. transport- og logistikløsninger.

²⁴ En analyse gennemført af Accenture, baseret på interview med 309 ledere (danske som internationale) om deres perspektiver på outsourcing. Refereret i Berlingske Tidendes Nyhedsmagasin, nr. 6. 2004 og på Accentures danske hjemmeside.

²⁵ Politiken, forsiden, d. 16. oktober 2003.

Ribe Amt, men markedet skal dog være modent til det. Det opleves som en generel trend inden for alle brancher, om end særligt udpræget i industrien. På nogle områder er man længere end på andre, f.eks. rengøringsområdet.

Der er også tendenser til, at udviklingen i outsourcing er drevet af udbuddet snarere end af efterspørgslen. Således beskriver Deloitte deres udvikling af ydelser inden for bogholderi og erhvervs-service som drevet af, at deres kerneforretning – revision – ikke giver muligheder for videre vækst, hvorfor man udvider til de nye rådgivningsområder.

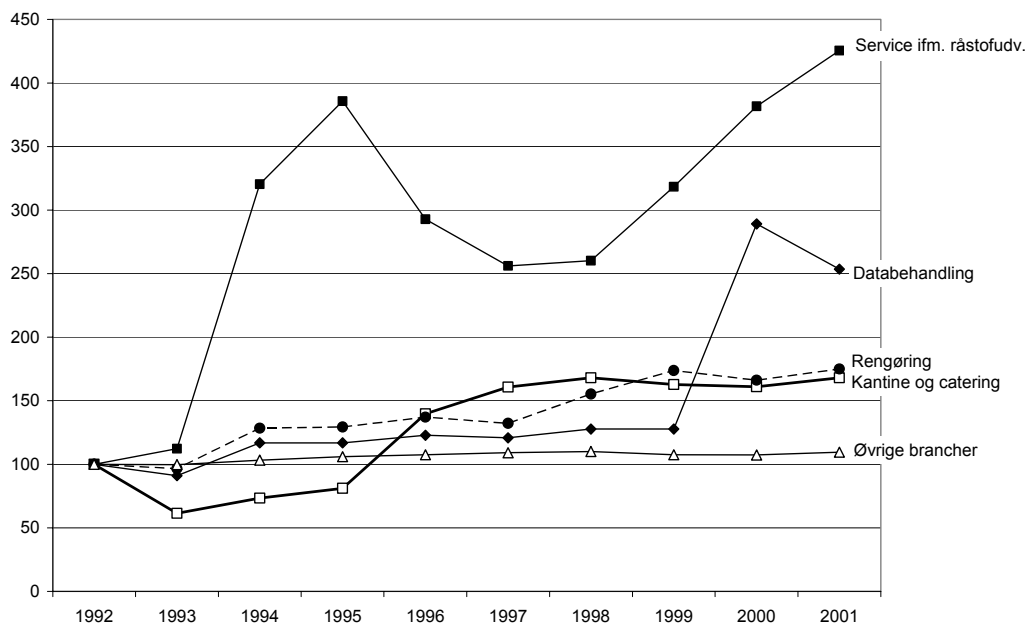
6.2. Udviklingen i outsourcingstunge brancher

Vi sætter i dette afsnit fokus på udviklingen i de outsourcingstunge brancher. I den seneste analyse af arbejdsmarkedet i Ribe Amt fra 2001 tilkendes, at en del af stigningen i antallet af ansatte inden for servicesektoren, primært den private servicesektor, sandsynligvis kan henføres til, at industrien gennem en lang periode har valgt at outsource funktioner som rengøring, kantinedrift, edb mv.

Vi ser således på udviklingen i de seneste 10 år i de brancher, som typisk indeholder de virksomheder, hvortil opgaver udliciteres. Der kan dog være andre forhold end øget outsourcing, der påvirker udviklingen, hvorfor analyserne skal tolkes med en vis forsigtighed.

De to figurer nedenfor illustrerer, at flere af de udvalgte brancher²⁶ har oplevet en markant vækst i antallet af ansatte fra 1992 til 2001, mens de øvrige brancher samlet set har oplevet en vækst på ca. 10 pct.

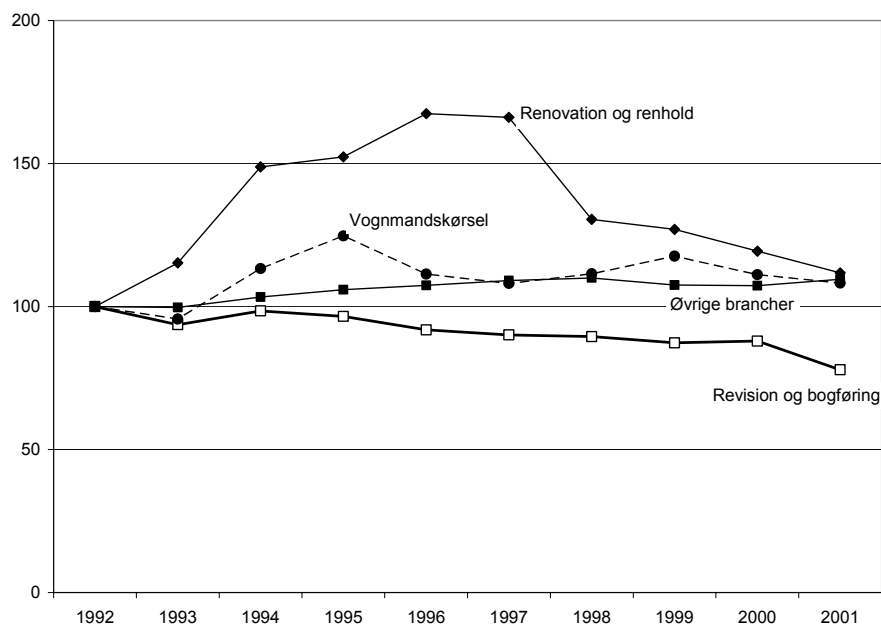
Figur 6.1: Udvikling i antal ansatte i udvalgte brancher i Ribe Amt – fra 1992 til 2001 (indeks) – Udvalgte brancher i markant vækst

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

²⁶ Vi har valgt at sortere enkelte relevante brancher fra, idet der er tale om administrative ændringer snarere end faktiske ændringer. Det gælder f.eks. vikarbureauer, hvor antallet af ansatte varierer voldsomt fra år til år.

Figur 6.2: Udvikling i antal ansatte i udvalgte brancher i Ribe Amt – fra 1992 til 2001 (indeks) – Udvalgte brancher i moderat vækst eller nedgang

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Det gælder særligt for teknisk service i forbindelse med råstofudvinding, databehandling, rengøring samt kantinedrift og catering. Vækstkurverne adskiller sig dog fra hinanden. Mens der for rengøring samt kantinedrift og catering er der tale om en moderat vækst over hele perioden, hvilket udmønter sig i samlede vækstrater fra 1992 til 2001 på hhv. 75 pct. og 68 pct.²⁷ For service i forbindelse med råstofudvinding samt databehandling er der i stedet tale om meget voldsomme svingninger, om end med meget positive samlede vækstrater over perioden til følge. Således er vækstraterne i hele perioden for service i forbindelse med råstofudvinding og databehandling hhv. 326 pct. og 156 pct. I relation til databehandling er det værd at bemærke, at væksten tog et meget markant spring mellem 1999 og 2000, formentlig på grund af it-problematikkerne i forbindelse med årtusindeskiftet. Efterfølgende er der sket et fald, men det er endnu uvist, om databehandling nu udjævner sig på niveauet for 2001 eller fortsætter med at falde.

Sådanne fluktuationer bekræftes også af nogle af de virksomheder i Ribe Amt, der servicerer offshoreindustrien. De er – naturligt – meget afhængige af, hvad der sker i offshoreindustrien, hvorfor de i en vis grad følger deres udvikling. Det seneste år har der været lidt stille i offshoreindustrien, hvorfor outsourcing-virksomhedernes efterspørgsel efter arbejdskraft ikke har været i vækst.

Det anføres også mere generelt af outsourcing-virksomhederne, at de naturligvis er meget afhængige af udviklingen i de virksomheder og brancher, de er underleverandører til. Til eksempel beskriver Gate Gourmet, som leverer flymad samt står for al tax free salg i Billund Lufthavn, sit forretningsgrundlag som meget afhængig af, hvad der sker inden for lufttransport. Således har Gate Gourmet også i høj

²⁷ For rengøring gælder, at der både er flere virksomheder, der har outsourcet rengøring til eksterne ressourcer, men også at nye områder er blevet omfattet af outsourcingen. Således er mange produktionsvirksomheder typisk startet med at outsource rengøringen af kontorarealer, men har udvidet dette til også at gælde produktionsfaciliteterne over tid.

grad kunnet mærke en afmatning efter 11. september og har efterfølgende måttet afskedige medarbejdere.

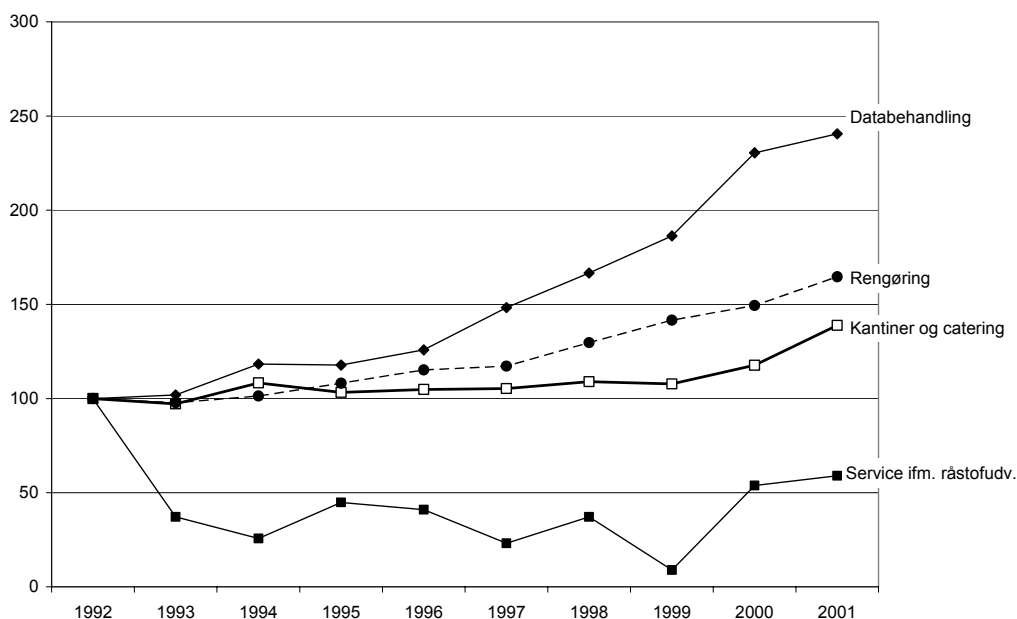
Vækstraterne i Ribe Amt for vognmandskørsel samt renovation og renholdelse har været mere moderate og på niveau med vækstraterne i de øvrige brancher som helhed. Dog gælder specifikt for renovation og renholdelse, at branchen har oplevet en markant vækst frem til 1997, hvorefter branchen har oplevet tilbagegang.

Revision og bogføring, hvorunder løn også hører, adskiller sig fra de resterende brancher ved at have oplevet et fald i antallet af ansatte i perioden. Det er således ikke lykkedes branchen som helhed at udvikle nye rådgivningsområder, f.eks. erhvervsservice, der kompenserer for nedgangen på revisionsområdet.

Det samme mønster tegner sig for Danmark som helhed. Dog gælder, at teknisk service i forbindelse med råstofudvikling ikke på samme måde er i vækst i Danmark totalt set, ligesom udviklingen i databehandling for Danmark totalt set er mere jævnt opadgående end for Ribe Amt alene. Det gælder på tilsvarende vis for renovation og renholdelse, der på landsplan stiger langsomt og også ender med en højere vækstrate over hele perioden, end den der kan iagttages i Ribe Amt.

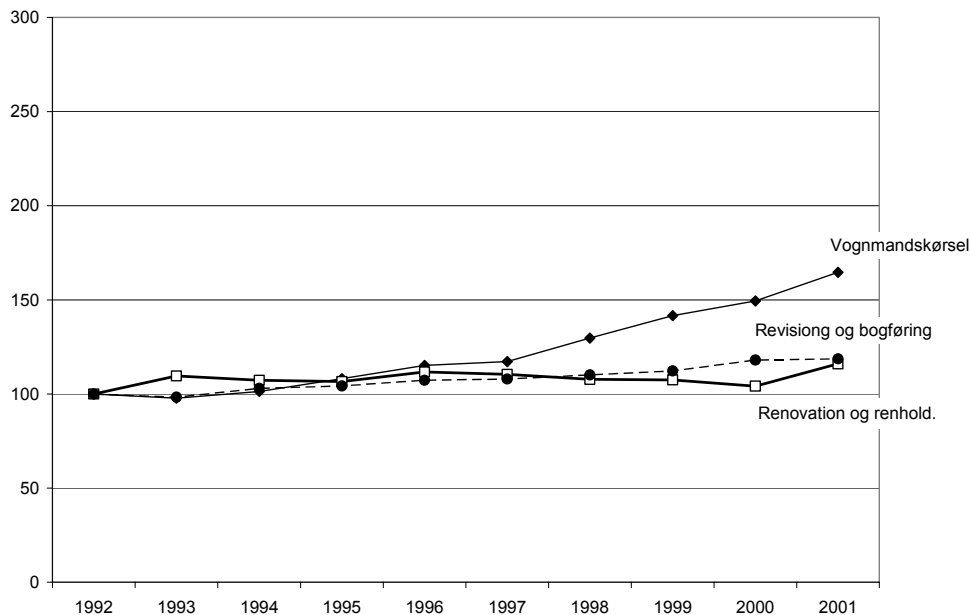
Endelige skal nævnes, at væksten inden for rengøring samt kantinedrift og catering har været større i Ribe Amt end for Danmark samlet set.

Figur 6.3: Udvikling i antal ansatte i udvalgte brancher i DK som helhed – fra 1992 til 2001 (indeks) – Databehandling, service i forbindelse med råstofudvinding, rengøring samt kantiner og catering

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

Figur 6.4: Udvikling i antal ansatte i udvalgte brancher i DK som helhed – fra 1992 til 2001 (indeks) – Renovation og renholdelse, vognmandskørsel samt revision og bogføring

Kilde: Specialkørsel på IDA-databasen.

6.3. Implikationer for efterspørgslen efter arbejdskraft i Ribe Amt

Øget outsourcing har flere implikationer for efterspørgslen efter arbejdskraft i Ribe Amt.

For det *første* kan forventes en tendens til ændringer i ansættelsesforholdene. I takt med at vikarbureauer – og outsourcing-virksomheder i det hele taget – i stigende grad vinder frem, forventes det, at dels kortere ansættelser, dels nye ansættelsesformer vinder frem. Kundernes behov for fleksibilitet – eller just-in-time på personalesiden – smitter også af på outsourcing-virksomhedernes ansættelsesformer. For at kunne klare sig i konkurrencen er de nødt til at justere medarbejderstaben, afhængigt af efterspørgslen efter deres ydelser. Promecon, som er en stålvirksomhed, der leverer personale til offshoreindustrien, anfører således til eksempel, at de ofte får nogle store opgaver, der f.eks. strækker sig over en periode på fem uger. Til sådanne opgaver ansætter de personale, som de så efterfølgende afskediger, hvis der ikke er kommet nye opgaver. Anvendelse af tidsbegrænsede ansættelser eller projektansættelser må således forventes at være i vækst fremover.

For det *andet* stiller væksten i outsourcing også outsourcing-virksomhederne over for nogle udfordringer. De kan – særligt i opgangstider – have vanskeligt ved at fastholde deres medarbejdere. Medarbejderne har ikke en nær tilknytning til én arbejdsplads, heller ikke nødvendigvis outsourcing-virksomheden, hvilket kan spille en rolle for deres loyalitet og virksomhedens evne til at fastholde dem. Virksomhederne må i stedet tilbyde noget andet, hvilket f.eks. kan være større fleksibilitet i arbejdstid og -mængde. Hovedparten af virksomhederne har dog ikke problemer med at rekruttere p.t., men forventer, at det fremover kan være vanskeligt at rekruttere medarbejdere, der vil arbejde på alle tider af døgnet og hele året. Virksomhederne er da også ved at se lidt bredere på deres rekrutteringsgrundlag end tidligere. F.eks. er de begyndt i stigende omfang at ansætte medarbejdere med anden etnisk baggrund.

For det *tredje* kan dele af arbejdsstyrken have svært ved at følge det tempo, som på grund af den hårde konkurrence mellem udbyderne er nødvendigt at arbejde i. Særligt inden for rengøringsbranchen er konkurrencen hård, og det stiller naturligvis også medarbejderne i branchen over for krav om effektivitet samtidig med høj kvalitet i arbejdet. Nogle af de medarbejdere, der tidligere kunne varetage et rengøringsjob, f.eks. på en skole, vil således få svært ved at følge det tempo, der stilles krav om i nogle af de private rengøringsfirmaer.